



ПРОГРАМ ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
КАНДИДАТА ЗА ПРЕДСЕДНИКА ВЛАДЕ АНЕ БРНАБИЋ

Народна скупштина Републике Србије

25. октобар 2022. године

Садржај

УВОД.....	2
1. СРБИЈА 2025. И 2030.	16
1. 1. Макроекономија.....	16
1. 2. Транспортна инфраструктура.....	17
1. 3. Паметна, отпорна и одржива пољопривреда.....	20
1. 4. Туризам.....	23
1. 5. Култура и креативно стваралаштво.....	24
1. 6. Спорт.....	28
2. ПЕТ ОСНОВНИХ ПРИОРИТЕТА ВЛАДЕ СРБИЈЕ	30
2. 1. Нова енергетска политика.....	30
2. 2. образовање и наука.....	34
<i>Образовање.....</i>	34
<i>Млади.....</i>	37
<i>Дијаспора.....</i>	39
<i>Наука.....</i>	40
<i>Биотехнологија.....</i>	42
2.3. Модерно здравство.....	43
2.4. Наставак дигитализације и развој роботике и вештачке интелигенције.....	48
<i>Наставак дигитализације.....</i>	48
<i>Развој роботике и вештачке интелигенције.....</i>	50
2.5. Климатске промене и заштита животне средине.....	54
3. ДРУШТВЕНА И ДРЖАВНА СТАБИЛНОСТ СРБИЈЕ	58
3.1. Владавина права и реформа правосуђа.....	58
3.2. Борба против организованог криминала.....	59
3.3. Борба против корупције.....	60
3.4. Јачање одбрамбене моћи Србије.....	61
3.5. Косово и Метохија.....	62
3.6. Очување независности и самосталног одлучивања Србије.....	65
3.7. Друштвени дијалог и медији.....	66
3.8. Социјална и популациона политика.....	68
3.9. Равномерни регионални развој.....	70
ЗАКЉУЧАК.....	72

УВОД

Поштовани народни посланици и посланице, поштовани грађани и грађанке Републике Србије,

Данас имам велику част да представим предлог Програма Владе Републике Србије за наредни мандат, и замолим за подршку, како бисмо Србију наставили успешно да водимо и у годинама које су пред нама.

Када смо представљали Програм Владе пре две године, у октобру 2020, у години у којој је Европу и свет задесила највећа пандемија једног вируса још од пандемије Шпанског грипа 1918. године, мало ко је мислио да ће тешка и изазовна времена тек доћи. Сви у свету су очекивали да ће, након наше успешне борбе са вирусом COVID-19 и савладавања свих проблема које је донео, доћи време економског опоравка, напретка, стабилности и сарадње. Пандемија је економски исцрпела и најјаче земље на свету, али смо из пандемије могли да извучемо важне поуке, а најважнија је била та – да свет треба да се окрене мултилатерализму и сарадњи, дељењу знања и ресурса, како би човечанство у годинама и деценијама пред нама било што безбедније.

Нажалост, десило се све супротно очекивањима.

Са изузом вакцина, и још једном победом људског знања, стручности и науке над болешћу, пандемија, иако настављена, стављена је под контролу, а ми смо научили да се носимо са њом, као и са последицама коронавируса.

Србија је показала да уме да се носи са здравственим изазовима пандемије, као што смо и обећали тог октобра 2020. године у мом излагању. Као апсолутни приоритет Владе, тада смо дефинисали бригу о здрављу грађана и борбу против вируса COVID-19. Од тада смо изградили, комплетно опремили и отворили три нове болнице – у Београду, Крушевцу и Новом Саду, са укупно 2.047 постеља. Захваљујући томе, спасили смо на хиљаде живота и омогућили грађанима који су боловали од других болести да се током пандемије COVID-19 лече, јер након отварања ових болница, нису све здравствене установе морале да прелазе у ковид режим. Први смо у континенталној Европи, а други у Европи, након Велике Британије, набавили вакцине против COVID-19 и започели вакцинацију 24. децембра 2020. године. Набавили смо чак 5 различитих вакцина: Фајзер, Спутњик, Синофарм, АстраЗенека и Модерна. Захваљујући ранијем раду на увођењу електронске управе, направили смо један од најефикаснијих система на свету за исказивање интересовања за вакцинисање, избор вакцине и заказивање термина, како бисмо тешку ситуацију максимално олакшали грађанима. Захваљујући томе, Србија је, након вишегодишњег негативног публицитета у светским медијима, била главна вест, али овога пута у најпозитивнијем светлу – и то у медијима као што су CNN, BBC, Reuters, AP, али и осталим медијима широм света. Србија је земља у коју су људи из иностранства похрлили да се вакцинишу, али и земља која је притекла у помоћ другим државама у региону, као и партнерима из Европске уније (ЕУ), Африке и Азије, којима смо током претходне две године донирали вакцине, тестове, али и храну.

Паралелно смо наставили, без икакве паузе услед пандемије, рад на јачању нашег здравственог система – кроз улагање у инфраструктуру, повећање плата здравственим радницима и кроз убрзану дигитализацију здравства. Током претходне две године, завршили смо и отворили реновирани Клинички центар Србије. Започели смо радове на реконструкцији и изградњи Клиничког центра Војводине, који у мандату ове Владе треба да буде завршен. Наставили смо да радимо на припреми техничке документације и тендера за реконструкцију и изградњу Клиничког центра у Крагујевцу, заједно са партнерима из Европске инвестиционе банке (ЕИБ). Започињање овог пројекта остаје један од приоритета. Завршили смо и отворили нови објект Института за кардио-васкуларне болести Дедиње (Дедиње 2), као најмодернији институт за кардиоваскуларне болести у региону. Започели смо изградњу нове Универзитетске дечје клинике, Тиршова 2. Наставили смо реконструкцију и изградњу установа примарне и секундарне здравствене заштите по целој Србији – од Прокупља до Кикинде. Током пандемије, три пута смо повећали плате здравственим радницима – у априлу 2020. године 10%, у јануару 2021. године 5%, и у јануару 2022. године 8%, с тим што смо у децембру 2020. године здравственим радницима дали и једнократну финансијску стимулацију од 10.000 динара.

Обећали смо, такође, у октобру 2020. године, да ћемо се, без обзира на изазове, даље борити за бољи животни стандард свих грађана Србије.

Кроз три економска пакета за подршку привреди и грађанима, инвестирали смо близу 9 милијарди евра, како бисмо сачували радна места, продуктивност и конкурентност компанија у Србији, а пре свега микро, малих и средњих предузећа. И у овом случају, показали смо снагу и отпорност – Србија је била једна од ретких земаља на свету која је забележила раст запослености током пандемије, као и континуиран раст плата и пензија. Према подацима Светске банке, Србија је једна од само 10 држава на свету која је имала смањење незапослености у 2020. години. Данас је незапосленост у Србији на историјски најнижем нивоу од 8,9%, просечне плате су преко 600 евра (635 евра у децембру 2021. године) и очекујемо да буду преко 700 евра до краја ове године.

Од када је започела пандемија коронавируса, пензионерима смо исплатили 500 евра једнократне помоћи, а свим пунолетним грађанима, као и младима до 30 година старости, 200 евра. Нашим људима на Косову и Метохији, као финансијску подршку, исплатили смо по 100 евра за оне који имају посао, и по 200 евра за незапослене. Поред тога што се овај новац вратио у нашу економију кроз потрошњу, чиме смо генерисали додатан раст, ова мера је имала позитиван психолошки ефекат и послужила да наши људи верују у своју државу и економију, и да знају да ћемо успети да се изборимо са пандемијом.

Наставили смо са привлачењем инвеститора. Успели смо да достигнемо рекордни ниво страних директних инвестиција од 3,7 милијарди евра у 2021. години. Ове године, према досадашњим показатељима, очекујемо и виши ниво инвестиција. Од октобра 2020. године, имали смо 66 отварања производње или постављања камена темељаца за фабрике и пословне капацитете инвеститора. Укупна вредност само тих инвестиција износи 2,4 милијарде евра и обезбедиће преко 26.000 нових радних места. Међу најзначајнијим инвестицијама свакако су TOYO TIRES и NIDEC, као и отварање фабрика и истраживачко-пословних центара немачких компанија Continental, ZF и BROSE, и америчког NCR-a.

Посебно је, у претходне две године, био приметан раст инвестиција које обезбеђују већу додатну вредност, истраживачких и развојних центара, софистициранијих послова и производње, што значи квалитетније и боље плаћене послове за раднике.

Ово, као и пројекти изградње капиталне путне и железничке инфраструктуре, омогућило нам је да, кумулативно, имамо једну од најбољих стопа економског раста у Европи, односно, да будемо други у Европи, након Ирске, у две кризне пандемијске године. Наш БДП је у 2020. години пао за само 0,9%, а раст у 2021. години нам је био 7,5%.

Током мандата претходне Владе започели смо изградњу већег броја аутопутева и брзих саобраћајница. У овом тренутку имамо 12 пројеката у имплементацији у укупној дужини од око 500 км. Увелико се ради Рума–Шабац–Лозница, и завршава се мост преко Саве на аутопуту Кузмин – Сремска Рача. Започели смо радове на Фрушкогорском коридору, аутопуту Ниш–Мердаре, као и радове на изградњи саобраћајнице Пожаревац – Велико Градиште – Голубац. Завршили смо још једну деоницу аутопута Милош Велики, од Прељине до Паковраћа, чиме смо направили обилазницу око Чачка. На обилазници око Београда завршена је деоница од Остружнице до излаза из тунела Стражевица.

Као један од највећих резултата претходне Владе и историјских искорака, остаће то да смо отворили прву брзу пругу у Србији. Данас се возом од Београда до Новог Сада путује нешто више од 30 минута, брзином до 200 км/х, а одмах смо наставили и изградњу брзе пруге од Новог Сада до границе са Мађарском, која треба да буде завршена у мандату ове Владе. У претходне две године, без обзира на све изазове са којима смо се суочавали, започели смо и завршили реконструкцију и модернизацију железничких праваца Суботица–Хоргош, започели Ниш–Брестовац, а ускоро ће почети и Ниш–Димитровград. У мандату ове Владе отпочињемо и са радовима на изградњи брзе пруге од Београда до Ниша за брзине до 200 км/х, чија је припрема у току.

Захваљујући расту који смо забележили, БДП Србије је први пут у историји прешао 50 милијарди евра (53,3 милијарде евра у 2021. години), а ове године очекујемо да ће ићи и преко 60 милијарди евра.

Много је овим резултатима допринео и наш сектор информационих и комуникационих технологија (ИКТ) који је постао генератор половине нових радних места у 2021. години, најјачи нето извозни сектор и једна од најбољих референци напредне Србије. Наш рад од 2016. године, кроз Министарски савет за информационе технологије и иновационо предузетништво, и то што смо дигитализацију дефинисали као основни приоритет Владе Србије 2017. године, дао је невероватне резултате. Прошла, 2021. година, забележила је рекордан број стартап компанија, инвестиција и аквизиција у наш стартап екосистем. Извоз нашег ИКТ сектора, дакле извоз наших идеја, решења, речју – наше памети, у 2021. години достигао је близу 2 милијарде евра (1,86 милијарди евра), а ове године очекујемо да ће извоз прећи 2,6 милијарди евра, уз суфицит од преко 1,5 милијарде евра – чиме смо у потпуности остварили петогодишњи циљ који смо зацртали. Према процени Еуростата, раст броја запослених у ИКТ сектору у Србији од 2016. године је 51,2%, што је једна од највећих стопа раста у Европи.

У претходне две године направили смо највеће искорак у протеклих 20 година у реформама у области владавине права. На транспарентан и инклузиван начин, уз учешће стручних организација и организација цивилног друштва, представника правних факултета и струке, као и уз сталне консултације са Венецијанском комисијом, оформили смо уставне амандмане у области правосуђа, а у јануару ове године спровели и референдум на коме су грађани потврдили да желе да се Устав Републике Србије промени на начин који ће деполитизовати правосуђе и обезбедити независно судство и самостално тужилаштво. Ово ће остати једна од најважнијих тековина претходне Владе и резултата Српске напредне странке (СНС) и наше коалиције. Ово ће спречити да се у Србији икада више понови срамна „реформа” правосуђа из 2009. године, када је, преко ноћи, 837 судија остало без посла, иако им је Устав гарантовао сталност функције, а што је грађане Србије коштало преко 44 милиона евра само за надокнаду штете, од које се правосуђе у Србији ни у наредних 10 година није у потпуности опоравило. Деполитизација судства ће, такође, обезбедити да су у Републици Србији сви пред судовима једнаки и да нема заштићених. Омогућиће, такође, уз низ других мера које спроводимо, ефикасније судство, и олакшаће грађанима да остваре своја права пред судовима брже и лакше. Ово је први пут у историји Србије да су се измене највишег и најважнијег правног акта наше земље, Устава, спровеле у оквиру широких јавних консултација, потпуно транспарентно, у сарадњи и уз позитивно мишљење најрелевантнијих међународних организација. Самим тим, претходна Влада и коалиција у Народној скупштини окупљена око СНС, поставила је високе стандарде за било какву будућу промену најважнијег правног акта ове земље, што по себи, у будућности, осигурава већи степен владавине права у Републици Србији.

Поред измена Устава које су, уз здравство и борбу за бољи животни стандард грађана Србије, обележиле мандат претходне Владе, урађене су још многе ствари у области владавине права, као што је имплементација препорука Савета Европе за борбу против корупције (ГРЕКО) и похвале на рачун Србије у тој области; имплементација препорука Канцеларије ОЕБС за изградњу демократских институција и људска права (ОДХИР), у чему се сада Србија налази на самом врху ОДХИР листе према степену имплементације препорука; отварање нове Палате правде у Крагујевцу, и усвајање читавог низа стратегија важних за унапређење тзв. „основних права” грађана Србије. Још много посла је пред нама када је реч о реформама – и у области правосуђа, а свакако и у јачању слободе медија, унапређењу медијске сцене и усвајању медијских закона, што ће свакако бити приоритети будуће Владе и због чега ово имамо као посебно министарство.

Обећали смо, такође, као један од приоритета, бескомпромисну и беспштедну борбу против мафије. У великој акцији Министарства унутрашњих послова (МУП), Безбедносно-информативне агенције (БИА), и у координисаној акцији са тужилашвом за организовани криминал, 4. фебруара 2021. године, ухапшени су Вељко Беливук, његов најближи сарадник Марко Миљковић, и још 14 чланова његове криминалне групе. Организована криминална група Беливук–Миљковић процесирана је пред Тужилашвом за организовани криминал (ТОК) у Београду, због извршених кривичних дела удруживање ради вршења кривичног дела, тешко убиство, отмица, недозвољена производња и промет опојних дрога, недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја и силовање. И ово је један од најважнијих резултата Владе у претходном мандату.

Наставили смо борбу против мафије и истраге у вези покушаја државног удара. Доказали смо да је председник Републике Србије, Александар Вучић прислушкиван најмање 1.882 пута, као и чланови његове породице. Ова истрага се наставља – у њој неће бити заштићених. Ово је био не само покушај државног удара, већ директна претња по безбедност и живот председника Вучића и чланова његове породице.

Грађани Србије су данас безбеднији захваљујући раду наше полиције, безбедносних служби, и бескомпромисној борби против организованог криминала. Данас нема мафијашких убистава и обрачуна на нашим улицама – током 2021. и 2022. године није било ниједног мафијашког убиства, и генерално посматрано, током 2020, 2021. и 2022. године, имали смо смањење броја убистава у односу на претходних 8 година. Ипак, посао није завршен и на овоме ћемо наставити да радимо како би Србија била једна од најбезбеднијих држава на европском тлу.

Много других ствари смо покренули и урадили у претходне две године – и у области заштите животне средине (кроз чишћење дивљих депонија, изградњу канализационих мрежа и постројења за пречишћавање отпадних вода, пошумљавање, одсумпоравање на нашим термоелектранама, итд), популационе политике (никада већа давања за новорођену децу, финансијска подршка мајкама и породицама са децом), културе (представљено Идејно решење нове Концертне дворане у Београду, комплетна реконструкција и уређење археолошког налазишта Бело брдо у Винчи, огромна улагања у нашу ТВ и филмску продукцију, увођење програма Национална престоница културе, подршка Новом Саду који је постао најуспешнија Европска престоница културе, итд), иновација (никада веће финансирање кроз Фонд за иновациону делатност и Фонд за науку), пољопривреде (никада већи буџет за субвенције пољопривредним произвођачима, улагање у системе за наводњавање, аутоматску противградну заштиту, подршку органској производњи, итд), војног оснаживања земље, бриге о селу и равномерног регионалног развоја (кроз подршку задругама и доделу сеоских кућа са окућницама младим брачним паровима), такође и у области спорта, као и у осталим виталним аспектима живота и рада у Србији. Рад у свим тим областима мора да се настави како би Србија наставила да јача, побеђује, и како би квалитет живота у Србији у сваком смислу наставио да се побољшава и расте, упркос свим проблемима, изазовима и недаћама са којима се наша земља суочава.

Свакако ће се, међутим, наредна Влада суочити са изазовима много већим и много захтевнијим него било шта што смо могли да замислимо пре две године. Као што сам нагласила на почетку, свако на свету је мислио да након пандемије коронавируса долазе бољи дани – дани стабилности, мира и просперитета.

Уместо тога, десило се нешто што је било тешко замислииво након Другог светског рата – рат на европском континенту. Од 24. фебруара 2022. године, када је започео рат у Украјини, све у свету, а посебно на европском тлу, променило се. Готово једина спољнополитичка тема јесте Украјина и однос према Руској Федерацији, односно санкцијама које је ЕУ увела Русији. Две искључиве економске теме постале су: енергетика и инфлација. Свет полако, од тог 24. фебруара 2022. године, тоне у Трећи светски рат, са све чешћим и све озбиљнијим звецкањем нуклеарним наоружањем и са све мањим шансама за мир који би се склопио у кратком року. У политичком смислу, све више делује да су емоције надвладале разум, а да ће највећа јагма у будућности бити јагма за енергентима и храном. У таквом свету, Србија

треба да се позиционира, задржи своју стабилност и настави свој раст и развој у наредним годинама. То је, најједноставније речено, основни задатак будуће Владе.

Колико ће тај задатак бити тежак и колико ћемо напорно на томе сви заједно морати да радимо, у тиму са председником Републике Србије Александром Вучићем, и уз разумевање и подршку Народне скупштине Републике Србије, а на корист свих наших грађана и целог нашег народа, можда најбоље говоре и речи једног од најпроминентнијих европских лидера, председника Француске Емануела Макрона, који је крајем августа ове године рекао да „тренутак у којем живимо изгледа као да је саздан од низа криза, од којих је свака озбиљнија од претходне”, и упозорио да долази крај „обиља и безбрижности”.

Никога, зато, неће чудити што ће нам апсолутни приоритет у мандату ове Владе бити енергетика, односно, како је то једном приликом нагласио и председник Републике Србије, Александар Вучић – нова енергетска политика Србије. На исти начин на који смо се фокусирали на здравство у мандату претходне Владе, суочени са опасношћу коју пандемија коронавируса представља за наше људе и нашу земљу, тако ћемо сада морати да се бавимо енергетиком. Мораћемо у ово да унесемо све своје знање и енергију, да се не плашимо да покушавамо нове ствари, да мењамо устаљен начин размишљања и политике, да усвајамо иновације, да се ослонимо на сопствене капацитете, да покажемо да и сада, и у овој области, можемо да поновимо оно што смо урадили у здравству.

Позитивно је што смо у енергетици, након деценија стагнација, већ кренули да мењамо ствари, тако да следеће године можемо да рачунамо на нове енергетске капацитете. Завршавамо изградњу новог блока БЗ, термоелектране Костолац Б, који ће значити додатних 350 MW за наш енергетски систем. Завршавамо и изградњу гасне интерконекције до Бугарске (деоница гасовода Ниш–Димитровград) који ће нам обезбедити алтернативну руту за доток гаса и преко Бугарске нас спојити са терминалима за течни природни гас у Грчкој. Настављамо са изградњом хидроелектране Бук-Бијела у БиХ, заједно са Електропривредом Републике Српске. То ће за наш електроенергетски систем значити додатни капацитет до 115 MW. Мораћемо да кренемо у изградњу реверзибилних хидроелектрана Бистрица и Ђердап 3, како бисмо обезбедили балансирање за неколико хиљада мегавата из обновљивих извора енергије у будућности. Најхитније морамо да завршимо систем за мешање угљева различитог квалитета на коме ради Електропривреда Србије (ЕПС), што ће обезбедити додатну сигурност рада нашег система, али и мањи степен загађења. Уз додатне капацитете за производњу електричне енергије и диверсификацију извора гаса, мораћемо да радимо и на изградњи нафтовода, како бисмо диверсификовали извор и руте снабдевања и овог енергента. Како бисмо обезбедили што већу енергетску одрживост, сигурност и независност Републике Србије, ми не смемо да се ослањамо на само један извор или само једног партнера, посебно када те стране покажу да су непоуздане и несигурне, и да користе питања енергетике за политички обрачун и наметање политичке агенде. С тим у вези, Република Србија ће у најкраћем року отпочети изградњу нафтовода ка Мађарској и ово ће бити један од приоритетних пројеката будуће Владе. Све у свему, у нову енергетску политику Републике Србије уложићемо око 12 милијарди евра у наредним годинама и то у оквиру нашег развојног плана „Србија 2025”.

Нова енергетска политика Републике Србије свакако подразумева наставак зелене транзиције и улагање у зелену агенду и заштиту животне средине. Уз веће капацитете

зелене енергије, морамо да наставимо да улажемо у постројења за пречишћавање отпадних вода, санитарне депоније, смањење и поново коришћење отпада. На отпад треба да почнемо да гледамо као на енергент у сваком смислу – енергент који утиче на нашу енергетску самосталност и независност. Треба да имамо у виду да ће климатске промене бити све драстичније и да ће њихове последице бити све веће и ми за то морамо да се припремимо. Ово је посебно осетљиво питање за нашу пољопривреду, али и питање које ће утицати на формирање нове енергетске политике Србије.

Питање је како да, у овако тешким околностима, наставимо капиталне инвестиције у путну и железничку инфраструктуру, многоструко увећамо инвестиције у енергетску инфраструктуру, и задржимо тренд континуираног раста плата и пензија како би даље растао животни стандард наших грађана, а да, при томе, то све урадимо на фискално одговоран начин, држећи јавни дуг испод 60% нашег БДП-а и постепено смањујући буџетски дефицит, који се, као и у другим земљама, повећао током пандемије коронавируса. Једини одговор на то је – додатним повећањем наше конкурентности и повећањем продуктивности наше привреде. Само повећање наше конкурентности може обезбедити да се одржи ниво страних директних инвестиција и да, упркос кризи и неизвесности, инвеститори у Србију наставе да долазе. Такође, само повећање наше продуктивности може довести до тога да наша привреда настави да расте и ствара додатну вредност. И у једној и у другој области имамо простора за додатни раст. Тај раст, пре свега, може да буде резултат додатног унапређења нашег образовног система, већег улагања у науку и иновације, и употребе савремених технологија, као што је вештачка интелигенција (ВИ), али такође даљим етаблирањем Србије као земље стручности, знања и иновација. Зато нам је толико важна имплементација једног од најамбициознијих пројеката у мандату будуће Владе – БИО4 кампуса. Са дигитализацијом смо урадили много, али ми сада морамо да идемо даље, а даље значи биотехнологија, биомедицина, биоинформатика и биодиверзитет.

Оно што морамо да урадимо да бисмо повећали нашу конкурентност и продуктивност јесте да ојачамо дуално образовање. Дуални модел образовања почели смо да развијамо 2016, непосредно након посете тадашњег председника Владе Александра Вучића Винтертуру у Швајцарској, када је донета одлука да се младима који се школују у Србији омогући овакав модел школовања. Закон о дуалном образовању донет је 2017. године, а са применом смо отпочели школске 2019/2020. године. Увођење модела дуалног образовања у Републици Србији, по угледу на Немачку, Швајцарску и Аустрију, без сумње је једна од најзначајнијих реформи у нашој земљи у последњих неколико деценија. Александар Вучић је разумео развојну шансу Србије управо у увођењу дуалног образовања и ми данас видимо резултат. Данас имамо близу 3.500 ученика који су изашли из система дуалног образовања, а тренутно више од 10.000 ученика у 150 средњих стручних школа похађа дуалне програме са преко 700 компанија које су укључене у овај модел образовања. Захваљујући томе што смо у мандату претходне Владе завршили и пустили у рад Јединствени информациони систем просвете (ЈИСП), данас можемо да имамо егзактан увид у ефекте нашег образовања. Сада поуздано можемо да тврдимо да се ученици који се школују по дуалном моделу, у већем проценту запошљавају, са вишим почетним платама и краће чекају на запослење него ученици по класичном моделу. Такође, и можда још важније на дуге стазе, знатно је више предузетника међу свршеним ученицима по дуалном моделу. Када погледамо генерацију ученика који су средње стручно образовање завршили 2020. године, међу ученицима који су школу похађали по дуалном моделу, чак 68,92% је већ запослено, док је од оних који су

школу завршили по класичном моделу само 41,83% запослено. Просечна плата средњошколаца по дуалном моделу је 80,441 динара, а по класичном 65,361 динара. Народна скупштина је 2019. године усвојила и Закон о дуалном образовању на високошколским установама који је почео са применом 2021. године. До сада је акредитовано 36 студијских програма по дуалном моделу који се реализују на 10 високошколских установа, а 574 студената укључено је у студирање по дуалном моделу у сарадњи са 95 компанија. Овде је, као и у сталним иновацијама у нашем наставном плану, шанса за наш додатни раст. Морамо да повећамо обухват дуалног модела образовања – како у средњим школама, тако и на факултетима. Морамо да анимирамо више компанија да се укључе у дуални модел образовања, али такође да објаснимо и ученицима и њиховим родитељима какве су предности дуалног модела. Имамо сада све алате за то, пре свега захваљујући ЈИСП-у који нам први пут даје увид у наш целокупан образовни систем и његове резултате. Ово морамо да искористимо.

Поред дуалног модела образовања, морамо да наставимо да будемо једна од најнапреднијих земаља на европском континенту по квалитету и иновацијама у нашем наставном програму. То смо постигли када смо 2017. године на најбољи могући начин увели програмирање као обавезан предмет од 5. разреда основне школе и сваке године смо наставили да то надограђујемо. Већ само годину дана касније, 2018. године, драматично смо повећали број ИТ одељења у средњим школама, затим смо увели предмет Дигитални свет од првог разреда основне школе како би ученици од најранијег узраста имали могућност да развијају алгоритамски начин размишљања и уче како да безбедно и функционално користе информационе технологије, а од 2021. године и основе разумевања вештачке интелигенције у оквиру одређених предмета у основним и средњим школама. Данас смо једна од само 11 земаља на свету која је ово успела да уради. Основали смо Институт за вештачку интелигенцију, а у сарадњи са нашим универзитетима и факултетима увели смо и мултидисциплинарне магистарске студије, које нашим студентима омогућавају да стекну много боље знање и вештине у иновативној привреди – као што је гејминг индустрија. Све те ствари морамо да наставимо, и да у сарадњи са стручним и релевантним организацијама цивилног друштва, као што је Фондација „Петља”, додатно и континуирано побољшавамо. Настављамо да улажемо и у квалитет повезивања школа на интернет и опремање компјутерима, а почетни циклус повезивања и опремања, започет 2017. године, завршавамо управо ове школске године. Једна од најбољих примена употребе дигиталних технологија у школама јесте коришћење дигиталних уџбеника, који деци школско градиво чине ближим и занимљивијим. Ове школске године ћемо дигиталне уџбенике имати у свим разредима основних школа и гимназија, у свим школама у Србији.

Морамо више да уложимо у науку, јер улагање у науку значи иновације и бољу конкурентност. Ми смо 2019. године основали Фонд за науку, почели смо да запошљавамо младе научнике и докторанде, и данас видимо резултате тога. Међутим, очигледно је да морамо да нађемо начин да стимулишемо привреду да уради више у том смислу, да се мења и да улаже у науку, истраживање и развој. То ће повећати и конкурентност и продуктивност наше привреде. Имајући у виду да је наша стопа незапослености у овом тренутку 8,9%, једина два начина да се генерише додатни раст јесу – запошљавање странаца или раст продуктивности коришћењем иновација и технологије. За ово је наука, веза између науке и привреде и употреба вештачке интелигенције у производним процесима, кључна. Зато ће улога науке, иновација и технолошког развоја за нашу земљу, наше грађане и нашу

привреду у мандату ове Владе значити више него икада пре. Завршавамо изградњу јединственог информационог система еНаука, који ће у наредној години омогућити већу видљивост и конкуретност наше науке, а служиће и привреди да се повеже са државним научним институтима. Ово мора да буде полуга која ће погурати наш раст у изазовним временима. Током следеће године завршићемо изградњу БиоСенс института, као европског центра изврсности у дигиталној пољопривреди, завршићемо такође и Центар изврсности у Крагујевцу и започети реализацију треће фазе Државног дата центра у Крагујевцу за његово проширење и прерастање у Иновациони дистрикт. Почећемо да градимо Индустијско-технолошки парк у Крушевцу, додатну зграду ЕТФ-а у Београду, и да проширујемо постојеће научно-технолошке паркове у Београду, Чачку и Нишу. Починемо реконструкцију и изградњу објекта „Ложионице” у Београду, у склопу пројекта успостављања креативног мултифункционалног центра. Када смо отворили Центар за секвенцирање генома на Институту за молекуларну генетику и генетичко инжењерство и завршили Идејни пројекат, направили смо прве конкретне кораке ка оснивању и изградњи БИО4 кампуса. Ово остаје један од наших најважнијих задатака за даљи раст и развој и стварање додатне вредности, јер биотехнологија постаје својеврсна Пета индустријска револуција и Србија мора да покаже да разуме време у којем живимо и промене које се дешавају.

Ово ће нам, такође, умногоме помоћи да додатно унапредимо наше здравство у мандату нове Владе. У будућности ће све напредне земље, и оне најодговорније према својим грађанима, ићи ка развоју персонализоване медицине. Ми данас треба да почнемо да радимо на томе да бисмо били у потпуности спремни. Наставићемо са комплетном дигитализацијом здравства, како би наш здравствени систем учинили квалитетнијим, ефикаснијим, више фокусираним на кориснике, а медицинске раднике ослободили непотребне администрације, како би могли да се фокусирају на пацијенте и квалитет њихове здравствене заштите.

Влада мора да настави да ради на имплементацији програма „Србија 2025”. Наш план је да у наредних годину дана завршимо пет аутопутева и брзих саобраћајница, укључујући деоницу Моравског коридора до Крушевца, деоницу Сурчин – Нови Београд на аутопуту Милош Велики, обилазницу око Београда до Бубањ Потока, брзу саобраћајницу Ваљево–Лајковац и аутопут од Руме до Шапца. У периоду највеће кризе изазване епидемијом коронавируса, уз напоран рад и непрекидну координацију активности, успели смо да превазидемо препреке како се ниједан пројекат не би зауставио или значајније успорио, што јесте својеврсни успех. Морамо да пронађемо начин да одржимо темпо и у мандату ове Владе.

Све наведено је начин да дођемо до зацртаног циља – а то је да до 2026. године просечна плата у Србији буде 1.000 евра, а просечна пензија 500 евра.

Да бисмо ово остварили, предуслов је да учинимо све како бисмо сачували мир и стабилност на овим просторима. Зато ћемо, без обзира на све проблеме и многа неслагања око значајних питања, наставити да радимо на европским интеграцијама Србије. Србија ће наставити свој европски пут, јер Србија припада породици европских народа и земаља. Преко 65% страних инвестиција у Републици Србији су инвестиције из земаља чланица ЕУ. Ако погледате само немачке компаније које послују у Републици Србији, оне тренутно запошљавају око 78.000 људи. Преко 70% нашег извоза се пласира у земље чланице ЕУ. Уз

подршку ЕУ градимо многе инфраструктурне пројекте и реализујемо јавна улагања у школе, болнице, геронтолошке центре и слично. Корист за наше грађане имамо и од повољних кредита европских финансијских институција, као што су ЕБРД, ЕИБ и ЦЕБ, помоћу којих финансирамо изградњу читавог спектра пројеката – од научно-технолошких паркова, до санитарних депонија. Читав наш регион може бити дугорочно стабилан, боље повезан и просперитетан, само као део шире европске породице. Европској унији се може свакако много замерити, али она је најуспешнији мировни пројекат читавог човечанства и, стратешки, наша крајња дестинација јесте у Унији.

Ми смо током мандата претходне Владе, прихватили нову методологију за преговоре са ЕУ и адаптирали наше интерне структуре тој методологији. У претходне две године, ЕУ је потврдила да је Србија отворила Кластер 1 (Основе), а 2021. године отворили смо и Кластер 4 (Зелена агенда и одрживо повезивање). Србија је спремна за отварање Кластера 3 (Конкурентност и инклузивни раст) и у своја последња два Извештаја о напретку, Европска комисија је позвала државе чланице да се овај Кластер у преговорима са Србијом отвори. Колико ће успешни бити наши преговори са ЕУ у наредном периоду, свакако зависи од читавог низа фактора, али, нажалост, делује да најмање зависи од брзине и квалитета наших реформи. Дуго смо слушали о томе да је за наше интеграције најважније да остваримо значајан напредак у области владавине права. Данас потпуно јасно разумемо поруке из ЕУ да даљи напредак зависи од два питања. Под један, да ли ћемо се већ сада усагласити са Заједничком спољном и безбедносном политиком ЕУ, односно да ли ћемо увести санкције Руској Федерацији. Под два, колико брзо и на који начин је могуће доћи до финалног споразума о нормализацији са Приштином – што је по себи прилично цинично јер Приштина ни данас, скоро 10 година након потписивања Бриселског споразума, чију имплементацију гарантује ЕУ, није имплементирала саму срж тог споразума – Заједницу српских општина. У сваком случају, у интересу наше земље и нашег народа јесте да ми са реформама на европском путу наставимо, на првом месту зато што су те реформе добре за нас, зато што снаже нашу економију и привреду, зато што нашу јавну управу чине ефикаснијом и транспарентнијом, и зато што је владавина права важна за нас. Ми градимо европску Србију, а само чланство свакако не зависи само од нас.

Србија ће, такође, наставити да улаже у своја пријатељства и партнерства и са осталим државама. Зато нам је било толико важно што смо у мандату претходне Владе, у октобру 2021. године, организовали Комеморативни састанак поводом 60-годишњице прве конференције Покрета несврстаних земаља, на којем је учествовало 120 делегација.

Међународни углед Србије најбоље се огледа у броју посета страних званичника нашој земљи током претходне две године, броју разговора које је имао председник Републике Србије Александар Вучић, броју билатералних сусрета и учешћу на мултилатералним форумима у свету. Међу најзначајније билатералне посете Србији од октобра 2020. године спадају опроштајна посета канцеларке Ангеле Меркел (септембра 2021) и посета канцелара Савезне Републике Немачке, Олафа Шолца (јуна 2022), као и посета министра спољних послова Немачке, Аналене Бербок (марта 2022). Имали смо одличну посету председнице Европске комисије, Урсуле фон дер Лајен, 29–30. септембра 2021. године, када је обележен и почетак радова на модернизацији и рехабилитацији пруге Ниш–Брестовац, и када је потписан уговор за прву деоницу Аутопута мира од Ниша до Мердара.

Задржали смо интензивну динамику контаката са Републиком Француском – председник Вучић се у претходне две године редовно састајао са председником Макроном, а ја сам имала прилику да се састанем са председником Владе Француске током посете Паризу у фебруару ове године.

Историјски и политички, од огромне важности нам је била посета председника Арапске Републике Египат, Абдела Фатаха ал Сисија Београду (јула 2022), као невероватно важан сигнал за даље јачање и сарадњу између Србије и Египта на политичком и економском плану.

Остаће упамћено да је посета премијера Шпаније, Педра Санчеза, у јулу 2022. године, била прва у историји посета председника Владе Краљевине Шпаније Републици Србији. Имали смо част да угостимо и председника Турске, Реџепа Тајипа Ердогана, у септембру 2022. године, као и великог пријатеља Србије, министра спољних послова Турске, Мехмета Чавушоглуа, који је неколико пута званично посетио Србију.

Председник Вучић је у претходне две године имао три састанка (у Сочију, новембра 2021; у Москви, јуна 2020; у Истанбулу, јануара 2020) и неколико телефонских разговора са председником Руске Федерације, Владимиром Путином.

Изузетно значајна за даљи развој нашег челичног пријатељства са НР Кином била је посета њиховог министра спољних послова, Ванг Јиа (октобра 2021), као и посета члана Политбироа Централног комитета КП Кине и директора Канцеларије Централне комисије за спољне послове ЦК КПК, Јанга Ђиеча (октобра 2020). Од изузетног значаја је било учешће председника Вучића на свечаном отварању Зимских олимпијских игара у Пекингу и сусрет са председником НР Кине Си Ђинпингом. Ово је био седми сусрет два председника, а у претходне две године председник Вучић је учествовао и на 9. Самиту Кина-ЦИЕЗ на позив председника Си Ђинпинга 9. фебруара 2021, и одржао два телефонска разговора за председником НР Кине.

Наставили смо да градимо најбоље могуће односе са партнерима из САД, чију отворену подршку иницијативи Отворени Балкан изузетно ценимо, и са којима градимо све успешнију привредну сарадњу. Са пријатељима из УАЕ смо потписали Уговор о сарадњи две Владе. Била нам је изузетно значајна посета председника УАЕ, Шеика Мухамеда бин Заједа, у октобру ове године, као велики знак пријатељства у тешким временима. Направили смо основе за даљи развој најбољих могућих односа са Саудијском Арабијом, Бахреином и другим земљама Голфског залива. Наставили смо да развијамо односе и са другим партнерима, попут Јапана, са чијим сам премијером Фумиом Кишидом имала прилике да се сусретнем пре нешто мање од месец дана.

Угостили смо савезног канцелара Аустрије, Карла Нехамера (марта 2022), као и бившег канцелара Аустрије, Себастијана Курца (септембра 2021), и кнеза Алберта II од Монака (октобра 2020). Имали смо чак две посете председника Републике Словеније, Борута Пахора (септембра 2022. и маја 2022), посету председнице Мађарске, Каталин Новак (септембра 2022), неколико посета председника Владе Мађарске, Виктора Орбана и одржали 6. заједничку седницу Влада Србије и Мађарске, у септембру 2021. године у Будимпешти. Ту су и посете бившег председника Владе Црне Горе, Здравка Кривокапића

(ноембра 2021), као и председника Владе Дритана Абазовића (јуна 2022), посета председника Владе Грчке, Киријакуса Мицотакиса (фебруара 2022), две званичне посете министра спољних послова Италије, Луиђи Ди Маја (јуна 2022. и јуна 2021), министра спољних послова Ватикана, односно Свете Столице, Галагера (ноембра 2021), министра спољних послова Данске, Јепе Кофода (августа 2021), министра спољних послова Кипра Христодулидиса (априла 2021), министра спољних послова Летоније, Ринкевичса (јануара 2022), посета бившег председника Владе Чешке, Бабиша (фебруара 2021), и многе друге.

Влада Србије има обавезу да, у сталним консултацијама и најближој могућој сарадњи са председником Републике Александром Вучићем, у овим изазовним временима чува и брани нашу независност и самосталност, да води самосталну политику и стално има на уму наше националне интересе. Ми желимо да постанемо чланица ЕУ и на томе ћемо даље радити, али истовремено, ми тражимо да сви покажу поштовање према нашем територијалном интегритету као међународно признате државе, на исти начин како се данас, потпуно исправно, брани територијални интегритет других међународно признатих држава. Ми тражимо да се принципи међународног права поштују неселективно, као и Повеља УН, и да се доследно поштују и примењују све резолуције Савета безбедности УН. Остајемо земља која по овим питањима има принципан и непоколебљив став, који нећемо мењати без обзира на притиске и без обзира на то колико такви принципан ставови били непопуларни у данашњем свету.

По леђима Србије, први пут после Другог светског рата, на европском континенту, извршена је агресија на једну суверену државу, оснивача УН. На самом крају 20. века, 1999. године, бомбардована је, без одлуке СБ УН, земља која није крочила на територију друге државе. Почињена је брутална агресија, којом је уведен принцип права јачег науштрб међународног права. Затим је, у првој деценији овог века, 2008. године, једностраним проглашењем независности од стране Приштине и признањем те независности од стране неких држава, брутално прекршена Резолуција 1244 СБ УН. Ове ствари су отвориле Пандорину кутију и створиле преседане који су довели свет у стање у ком он данас јесте.

Зато сви који данас Србији спочитавају како треба да се понаша, шта да мисли и у шта да верује, треба прво да се запитају: „Да ли смо ми, који смо учествовали у бомбардовању СРЈ 1999. године, имали право да нападнемо једну међународно признату државу, без консултација и одлуке СБ УН?” А онда: „Да ли ми, у случају Србије, поштујемо основни принцип међународног јавног права, а то је неповредивост територијалног интегритета међународно признатих држава?” И коначно: „Да ли смо ми, у случају Србије, поштовали релевантну Резолуцију СБ УН, или смо је једноставно игнорисали?” У одговорима на ова питања можда ће се наћи и разумевање за тренутну позицију Србије, која само тражи да се принципи међународног права не тумаче како коме одговара, и у зависности од времена, околности и прилика, већ апсолутно и неселективно. И сви министри у Влади Републике Србије морају то да поштују, и да на сваком кораку и у свакој ситуацији бране такав став наше земље.

Наше црвене линије су сасвим јасне. Светиња нам је интерес Републике Србије, пуна самосталност Србије у одлучивању о свим питањима унутрашње и спољне политике, у складу са сопственим националним интересима и принципима међународног права, и очување виталних интереса и безбедност нашег народа на Косову и Метохији.

Уложићемо максималне напоре да сачувамо мир, и даћемо све од себе да наставимо да градимо инфраструктурно боље повезан, економски отворен, стабилан и просперитетан регион. Зато ћемо наставити да радимо на иницијативи „Отворени Балкан”, како бисмо обезбедили и промовисали четири европске слободе на овим просторима – слободу кретања људи, робе, услуга и капитала. Надамо се да ће се иницијативи ускоро придружити и Црна Гора и Босна и Херцеговина, а иницијатива је свакако отворена и за Приштину, јер ће обезбедити дијалог о најважнијим темама за квалитет живота свих људи на овим просторима, а самим тим и безбедност Срба на КиМ, као и историјско помирење српског и албанског народа.

Остајемо посвећени дијалогу са Приштином, али пре било каквих договора о даљим споразумима о нормализацији, Први споразум о нормализацији, Бриселски споразум, мора бити у потпуности имплементиран. Очекујемо од ЕУ и Приштине да без даљег одлагања, јер прошло је скоро већ 10 година од потписивања овог поразума, обезбеде оснивање Заједнице српских општина са свим овлашћењима из Бриселског споразума. Наставићемо свим снагама да подржавамо наш народ на КиМ и да улажемо у локалну путну инфраструктуру, образовну и здравствену инфраструктуру, финансијску стабилност, подршку пронаталитетној политици, станоградњу и подршку повратничким породицама. Наставићемо да чувамо јединство српског народа на КиМ и да пружамо сву подршку Српској православној цркви (СПЦ) и улажемо у реконструкцију, обнављање и очување нашег верског и културног наслеђа на КиМ, који су од непроцењиве вредности како за нас, тако и за европску и светску културну баштину. Наставићемо борбу за наш територијални интегритет. У последње две године, још 8 земаља нам је уручило званичну ноту о повлачењу признања једнострано проглашене независности од стране Приштине. Уколико Приштина, подржана од стране својих страних партнера, буде инсистирала на чланству у међународним организацијама док траје дијалог са Београдом, а што је супротно договорима који постоје, ми ћемо изаћи са именима ових земаља, којима и овом приликом упућујем најискренију захвалност што су чули и разумели наше аргументе.

Влада Републике Србије ће наставити да помаже и подржава наш народ у земљама региона. Подршка ће пре свега бити усмерена на очување нашег језика и писма, што је од суштинског значаја за очување нашег националног идентитета, али и на подизање животног стандарда нашег народа. Неговаћемо специјалне и посебне везе са Републиком Српском, поштујући Дејтонски споразум чији смо гарант, и инсистирајући на све бољим односима са БиХ, а што показујемо и изградњом аутопута између Београда и Сарајева.

Још више ћемо радити на враћању наших људи из иностранства који представљају огроман ресурс и капитал. Током мандата претходне Владе, основали смо организацију „Тачка повратка”, која је свакодневно у контакту са стотинама наших људи из дијаспоре који размишљају о повратку у Србију, започињању бизниса у Србији, или улагању у своју земљу. Многи од њих су се претходних година већ вратили у Србију, па смо тако на крају 2021. забележили повратак од 29.000 наших људи у земљу у односу на 2020. годину. Имамо и одличан пример Института за вештачку интелигенцију у коме највећи број стручних људи који данас тамо раде јесу повратници из иностранства, а неки од њих су у иностранству радили и живели преко 20 година. Током мандата претходне Владе увели смо и програм „Carta Serbica”, за наше људе који имају држављанство других држава, како бисмо њима

омогућили да се врате или по први пут дођу у Србију и овде лакше стекну право на живот, рад и друге бенефите.

Све су ово ствари које су важне за наш даљи напредак. У овако тешким временима, не постоји ствар која није важна и не постоји дан који имамо право да изгубимо узалуд.

Због тога очекујем од министара да дају баш све од себе, да се у потпуности посвете свом послу који треба да схвате као највећу част, позив, дужност према својој земљи и свом народу. Очекујем да покажу, у сваком тренутку, сваког дана, дужно поштовање према свим грађанима Републике Србије, у чијем интересу, и за чији интерес искључиво треба да радимо. Очекујем и да сви раде као један тим и да не постоји „празан ход” или проблем који није ни у чијем ресору. Србија је у последњих 10 година почела да побеђује и наша обавеза јесте да учинимо све да Србија, без обзира на изазове, настави да побеђује.

1. СРБИЈА 2025. И 2030.

1. 1. Макроекономија

Реформе започете 2014. године омогућиле су да и данас, осам година касније, стабилно дочекамо кризе са којима се суочавамо, и да поред свих ванредних трошкова, које имамо како бисмо у тешким временима пандемије коронавируса и енергетске кризе обезбедили адекватну подршку за нашу привреду и наше грађане, и даље имамо простор за инвестирање у капиталне пројекте.

Србија је и у претходне две године (2020. и 2021.) била, после Ирске, европска земља са највећим кумулативним растом БДП-а. Како је и зацртано планом „Србија 2025”, очекујемо да раст просечних плата и пензија буде настављен. Када смо представљали план „Србија 2025”, просечне пензије су биле 223 евра и наш план је био да порасту до 440 евра. Са планираним повећањима од 1. новембра 2022. и 1. јануара 2023. године од 9%, односно 12,1%, просечне пензије у 2023. години ће достићи 322 евра, тако да смо на добром путу да остваримо зацртани циљ до краја 2025. године.

Просечне зараде су крајем 2019. године прешле 500 евра (509 евра у децембру 2019. године) и многи нису веровали да могу да достигну планираних 900 евра до краја 2025. године. Крајем 2021. године, просечне плате у Републици Србији су прешле 600 евра (635 евра у децембру 2021. године), а сада је већ извесно да ће просечне зараде достићи 700 евра крајем ове године, што говори да ћемо, без обзира на све кризе, и у сегменту просечних плата у Републици Србији, до краја 2025. године, достићи циљ из плана „Србија 2025”. Минималне зараде у Републици Србији ће од 1. јануара 2023. године износити 40.020 динара, што је дупло више него пре само десет година.

Упркос кризи и повећању цена, грађанима Србије и даље зараде расту изнад инфлације, и тиме смо обезбедили побољшање квалитета живота и у овако тешким условима.

Велики број инвестиција од 2014. године је допринео значајном расту броја запослених, који је наставио да се повећава и за време пандемије. Број регистрованих запослених је порастао од 2014. године за преко 450.000. У претходне две године број запослених је порастао за скоро 100.000, од чега је свако шесто ново радно место било у ИКТ сектору, што показује промену на тржишту рада и кретање ка привреди заснованој на иновацијама. Србија је према подацима Еуростата имала једно од највећих повећања броја запослених у ИКТ сектору у Европи, са растом од преко 50% у односу на 2016. годину, а од 2016. године, када смо почели да трансформишемо нашу економију и да је базирамо на знању и иновацијама, у само шест година смо за три пута повећали наш извоз ИТ услуга. Овај податак, као и чињеница да ће извоз нашег ИКТ сектора у 2022. години прећи 2,6 милијарди евра, док је пре само десет година износио 375 милиона евра, довољно говори и о томе колико смо испунили циљеве које је Влада поставила у експозеу из 2017. године, када смо, као основне приоритете, дефинисали дигитализацију и образовање.

Улагања у инфраструктуру, образовање и побољшани правни оквир допринела су да Србија привлачи највећи број инвестиција у региону, али и да те инвестиције буду за послове све веће додатне вредности. У Србији сада, осим производње финалних индустријских

производа, имамо и њихов развој, и тиме етаблирамо своје место као лидера у иновацијама у региону.

Уз повећана издвајања за здравство и енергетику, помоћ привреди од скоро 9 милијарди евра током пандемије коронавируса, и континуирано повећања плата и пензија, успели смо да одржимо макроекономску стабилност и да одржимо јавни дуг испод 60%. У претходних неколико година већини европских држава значајно је порастао јавни дуг, док је у Србији остао стабилан. То нам је омогућило да наставимо са најзначајнијим капиталним инвестицијама које ће допринети још бржем економском расту Србије и још већем расту стандарда грађана.

1. 2. Транспортна инфраструктура

Улагање у капиталну инфраструктуру било је у фокусу у протекла три мандата Владе Републике Србије. Од 2012. године изграђено је и пуштено у саобраћај око 350 км аутопутева – што значи да смо за краће од једне деценије изградили око 60% од укупно икад изграђене мреже аутопутева у Србији до 2012. године.

Истовремено је у последњих 10 година, од 2012. године, реконструисано и изграђено 920 км магистралних и регионалних пруга, док је, примера ради, од 2007. до 2012. године реконструисано свега 22,5 км, што у просеку представља 4,5 км годишње, док у периоду након 2012. године то бива преко 90 км годишње, односно више од 20 пута више. Као један од највећих успеха у мандату претходне Владе, свакако се издваја то што смо отворили првих 75 км брзе пруге од Београда до Новог Сада, на којој саобраћају најмодернији возови максималном брзином 200 км/х. Дакле, за незнатно више од пола сата данас се саобраћа између два највећа града у земљи. Ово је историјски подухват, прва оваква пруга у Југоисточној Европи, на којој смо за око шест месеци успели да превеземо око 1,3 милиона путника.

При томе, завршетком изградње прве деонице аутопута Прељина–Пожега, направили смо обилазницу око Чачка – чиме смо у потпуности растеретили градске саобраћајнице и елиминисали хроничне гужве на аутопуту. Пустили смо у саобраћај и више од половине деонице Остружница – Бубањ поток на обилазници око Београда и коначно повезали Крагујевац са међународним коридором 10.

Од краја октобра 2020. године започели смо са радовима на изградњи и реконструкцији 309 км нових саобраћајница, што у железничком, што у друмском транспорту.

У железничком транспорту, започели смо са радовима на брзој железници Нови Сад – Суботица/Келебија, у дужини од 108 км; започели и завршили реконструкцију и електрификацију 27 км на прузи Суботица–Хоргош; кренули смо са радовима на тунелу на деоници Сталаћ–Ђунис дужине 17,7 км, која у техничком смислу представља најизазовнију деоницу на прузи Београд–Ниш; започели смо реконструкцију и модернизацију деонице Ниш–Брестовац, укупне дужине 23,4 км.

Што се тиче путне инфраструктуре, започели смо са радовима на „Дунавском коридору” (од Коридора 10, преко Пожаревца и Великог Градишта до Голупца, укупне дужине 69 км);

започели смо изградњу „Фрушкогорског коридора” (Нови Сад–Рума) укупне дужине 48 км са најдужим тунелом у Србији; започели смо да градимо прве километре „Аутопута мира” Ниш–Мердаре на деоници Мeroшина–Мeroшина 1 (5,5 км); започели радове на повезивању Београда са аутопутем Милош Велики, односно изградњу деонице Сурчин – Нови Београд (8 км); кренули смо са радовима на изградњи новог моста преко Дунава у Новом Саду – у продужетку Булевару Европа (2,4 км), са приступним саобраћајницама и конекцијама.

Успели смо да обезбедимо бољу повезаност унутар земље, дали смо директан допринос даљем привредном развоју и привукли иностране токове робе, чиме се Србија издвојила као водећа транзитна земља овог дела Европе. Промет на нашој мрежи аутопутева бележи раст од преко 81% за мање од деценије, тј. са 34,5 милиона возила у 2012. години на 62,5 милиона у 2021. години.

Тренутно је у току изградња око 500 км аутопутева и брзих саобраћајница, док ћемо у наредном мандату Владе – до 2026. године, започети нове пројекте из области саобраћајне инфраструктуре. Свакако, најважнији пројекти који се тренутно изводе јесу аутопут Прељина–Пожега, Фрушкогорски коридор и Моравски коридор.

У наредном четворогодишњем периоду завршавамо радове на реконструкцији и модернизацији 300 км пруга вредности око 1,5 милијарди евра: брза пруга Београд–Будимпешта, од Новог Сада до Келебије (108 км); Ниш–Димитровград (108 км), Ниш–Брестовац (23,4 км); деоница Сталаћ–Ђунис пруге Београд–Ниш (17,7 км); и деоница Књажевац–Зајечар, 43км (пруга Ниш–Зајечар).

У истом периоду ћемо започети са радовима на реконструкцији и модернизацији на пројектима на националној мрежи укупне дужине нешто више од 900 км, процењене вредности од око 4,8 милијарди евра: (1) пруга Београд–Бар, деоница Ваљево–Врбница (210 км); (2) пруга Београд–Ниш (230 км); (3) Стара Пазова – Шид – граница са Хрватском (92 км); (4) Ниш (Брестовац) – Прешево – граница са Северном Македонијом (135,5 км); (5) Панчево Главна – Вршац – граница са Румунијом (75 км); (6) Сталаћ–Краљево (72 км); (7) Краљево–Рудница (77 км); (8) Остружница–Батајница (20 км).

Посебну пажњу придајемо наставку изградње Београдског метроа у оквиру којег смо започели са радовима на Линији 1 од Железника до Миријева, укупне дужине 21,4 км са 21 станицом и процењеном вредношћу од више од 2,5 милијарди евра, као и почетак радова и наставак припреме документације за преостале линије.

Све нам је важнији водни транспорт и наш основни стратешки циљ јесте повећање обима учешћа водног транспорта у укупном обиму транспортних услуга са 4,5% колико је износило у 2012. години, на 18% у 2025. години. Тренутно смо као земља на 14% учешћа, што је повећање за 10 процентних поена у последњих 10 година. Са 14,5 милиона тона превезене робе водним путевима, водни саобраћај је други по обиму коришћења (одмах иза друмског транспорта). После успешне реконструкције бродске преводнице Ђердап 1, започели смо велике радове на реконструкцији бродске преводнице Ђердап 2, које ћемо завршити до краја 2023. године. До краја 2025. године планирамо да уредимо критичне секторе на реци Сави – ушће Дрине и Саве, како бисмо омогућили већи обим саобраћаја и повећали безбедност пловидбе на Сави, посебно лети у периодима ниског водостаја.

Коначно, крајем ове године, такође, почињемо са реализацијом једног пројекта који има важну историјску позадину, а то је вађење немачке потопљене флоте из Другог светског рата из Дунава код Прахова. Његовом реализацијом до краја 2025. године ћемо решити озбиљан проблем за пловидбу на овом саобраћајно најфреквентнијем делу Дунава, отворити нове могућности за развој туризма Неготинске крајине, при чему ће реализацију овог пројекта пратити највеће светске телевизијске продукције – што ће допринети брендирању Србије као земље која је у стању да примени најмодерније технологије у реализацији једног изузетно опасног подухвата, који подразумева подводно уклањање неколико хиљада неексплодираних убојитих средстава из Дунава.

Настављамо и улагање у ваздушни саобраћај. Након пандемије коронавируса, опоравак ваздушног саобраћаја у 2022. години се наставља бележећи, у појединим сегментима, чак боље резултате и од оних у 2019. години, пре епидемије. Стратешки циљеви у наредном периоду јесу развој и изградња нових аеродрома у циљу територијалне покривености Републике Србије аеродромском инфраструктуром, унапређење постојеће инфраструктуре, и развој инфраструктурних капацитета аеродрома и побољшање повезаности аеродрома са инфраструктуром других видова саобраћаја и ублажавање утицаја на животну средину.

На аеродрому „Никола Тесла” у периоду јануар–август 2022. године забележен је раст броја опслужених путника за 75,5% у односу на исти период 2021. године. Нишки аеродром „Константин Велики” у истом периоду забележио је увећање броја опслужених путника од преко три пута у односу на прошлу годину, и тако се изједначио са бројем опслужених путника из референтне 2019. године.

Препознајемо и огроман неискоришћен потенцијал Србије за јак развој интермодалног транспорта. Тренутно смо у процесу израде Националне мултимодалне транспортне стратегије до 2030. године, како бисмо дугорочно, и на одржив начин, подigli ефикасност у транспорту роба, привукли нове инвестиције у индустрије чији инвеститори ефикасан ток роба посматрају као предност у доношењу одлука, и постигли значајан позитиван утицај на животну средину. Поред завршетка интермодалног терминала у Батајници, радићемо на изградњи нових интермодалних терминала и робно-транспортних центара кроз привлачење приватног сектора за инвестирање у нове капацитете.

Време је такође да размишљамо о зеленој и дигиталној трансформацији нашег транспортног система. Овом циљу ћемо допринети и повећањем учешћа водног и железничког саобраћаја у свеукупном транспорту роба на нашој територији. Зато ће нам фокус бити на развоју е-мобилности, кроз ширење мрежа електричних пуњача, дефинисање правног оквира у овој области, подстицајима за куповину еколошких возила и кроз даља улагања у развој речног транспорта. У 2021. години започели смо са уградњом супер-брзих електричних пуњача на нашим аутопутевима, а планирамо покривање читаве мреже аутопутева брзим пуњачима. Такође, циљ нам је да урбану мобилност учинимо здравијом и одрживијом.

Ми смо на глобалом нивоу мала земља, да бисмо остварили ефекте економије обима, морамо размишљати шире и морамо радити заједно. Ово је само један од разлога због којих је иницијатива „Отворени Балкан” тако важна. Кроз „Отворени Балкан” даље ћемо радити на усаглашавању и примени мера које ће повећати и унапредити економску сарадњу, поједноставити процедуре у вези са увозом, извозом и кретањем робе, и довести до складног

развоја економских веза кроз ширење трговинске размене и постепено уклањање баријера у робној размени. Стварање неопструисаног транспорта људи, роба и услуга међу државама региона, један је од кључних елемената ефикасне економске интеграције и на томе ћемо радити у наредном периоду.

Поред узајамног слободног приступа грађана Србије, Албаније и Северне Македоније тржиштима рада и раније договореног преласка границе само са личним картама, неке од практичних мера које доприносе сарадњи и формирању заједничког тржишта на простору „Отвореног Балкана”, а у вези са функционисањем граничних прелаза, јесу и обезбеђивање радног времена од 24 часа свих надлежних служби и инспекција на главним граничним прелазима, увођење заједничких граничних прелаза како би се заустављање и контроле свеле на неопходан минимум, укидање контроле робе на граничним прелазима, и обезбеђивање додатних трака на самим прелазима како би се спречило загушење саобраћаја.

1. 3. Паметна, отпорна и одржива пољопривреда

Пољопривреда, заједно са прехранбеном индустријом, један је од најважнијих сектора привреде Србије, који остварује константан позитиван спољнотрговински биланс. Најзначајнији извозни пољопривредно-прехранбени производи су меркантилни кукуруз, смрзнуте малине, дуван, цигарете и свеже јабуке, а најзначајнији трговински партнер Србије је ЕУ. Пољопривреда у бруто додатној вредности (БДВ) учествује са око 8%. Запослени у сектору пољопривреде чине нешто мање од 15% укупно запослених у Републици Србији.

Пре 10 година извоз српског агара био је 2 милијарде долара. У претходној години извезено је хране у вредности од преко 5 милијарди долара, и то не само извозом сировина и ратарских производа, већ и органских (10 пута више него пре 10 година), полупроизвода и готових производа на нова велика тржишта као што су Египат, Индонезија, Кина, Индија, УАЕ, Саудијска Арабија, Турска. Извоз производа у пољопривредно-прехранбеном сектору значајно расте у последњој деценији, уз просечан годишњи раст од 7%, док је у последње две године годишња стопа раста била на нивоу од чак 13%, односно 12%. Посебно је значајно дати пример меда и рекордног извоза у 2021. години (извезено 2.175 тона у вредности од 13.139.900 евра), чему је допринео системски приступ и подршка удруживању индивидуалних произвођача меда.

Као огроман потенцијал у претходним годинама посебно се профилисало винарство и виноградарство. На ово указује значајан раст броја регистрованих произвођача вина: 2014. године је било регистровано 240 винарија, а данас их је 457. Такође, приметно је и интересовање за повећањем површина под виноградима, као и за унапређењем квалитета српских вина и препознатљивости наших вина на домаћем и међународном тржишту. Влада је у децембру 2020. године усвојила Програм развоја винарства и виноградарства за период 2021–2031. године и радимо на предлогу новог Закона о вину како бисмо ову важну област боље регулисали и остварили сав њен потенцијал. Најважнији међународни догађај за промовисање српског вина био је сајам „Винска визија Отвореног Балкана”, по први пут одржан у Републици Србији. Овај међународни сајам окупио је 400 излагача из Албаније, Северне Македоније и Србије, поред којих је било присутно још 19 земаља из света.

У оквиру свеобухватних улагања у пољопривредни сектор, интензивно се ради на постављању потпуно аутоматизованих система противградне заштите. Након завршетка првог пилот-пројекта постављања аутоматских противградних система у радарском центру Ваљево (99 станица), завршен је у целости РЦ Фрушка Гора (118 станица), делимично РЦ Букуља (44 станице), а у току је реализација, РЦ Бајша (141 станица) и Самош (130 станица). Договорена је и линија одбране од града којом ће се наше обрадиве површине бранити из Републике Српске. За ове системе укупно је утрошено или је у току финансирање у износу од 20 милиона евра.

Уједно, преко електрификације поља за наводњавање пружамо подршку пољопривредним произвођачима у воћарству и повртарској производњи. Изграђени су електроенергетски објекти вредности преко 115 милиона динара на територији општине Мали Иђош, Вршац, Озаци, Инђија и Сомбор. У наредном периоду планирана је изградња недостајућих електроенергетских објеката ради електрификације поља за наводњавање на територији Мачве, вредности око 100 милиона динара.

Упоредо са улагањима у електрификацију поља, улаже се и у пројекте наводњавања. Кроз зајам Фонда за развој Абу Дабија, наставили смо финансирање развоја система за наводњавање у вредности од 97 милиона долара. Пројектом је обухваћено извођење радова на изградњи, реконструкцији и санацији водних објеката и система за потребе наводњавања на подручју Бачке, Баната и Срема и хидромелиорационим системима на подручју Шапца, Чачка, Панчевачког рита, Тополе и Параћина. Систем ће бити у пуној функцији до 2025. године.

На развој пољопривреде значајан допринос има подршка ЕУ. ИПАРД III програм је значајно повећан у односу на претходни период и износи 288 милиона евра. Очекује се да ће ова подршка ЕУ, заједно са националним и приватним доприносом, износити преко 580 милиона евра вредности инвестиција у Србији. Инвестиције које ће бити подржане односиће се на набавку опреме и машина, изградњу и реконструкцију објеката, што ће значајно допринети достизању европских стандарда у области хигијене, безбедности хране, добробити животиња и заштите животне средине, оснаживање пољопривредних произвођача и прерађивача за пласман производа на тржиште ЕУ, као и припрему за коришћење европских фондова, који ће домаћим пољопривредним произвођачима и прерађивачима бити доступни ступањем у чланство ЕУ.

Посебна пажња у наредном периоду биће на органској производњи. Главни изазов за пољопривредни и прерађивачки сектор је повећање конкуренције на нивоу производње и прераде, стварањем производа вишег степена прераде и стварањем производа са додатом вредношћу, који би омогућио већу сигурност пласмана и конкурентност како на домаћем, тако и на извозном тржишту. Поред тога, потрошачи све више траже производе са потврдом квалитета, безбедности, и производе који имају познато порекло. Главна два алата за стварање производа са додатом вредношћу су производи добијени методом органске производње, као и производи са ознаком географског порекла. Сврха развоја органске производње и система заштите географског порекла јесте ширење понуде прехранбених производа за потрошаче, али још важније, да се малим и средњим произвођачима осигура већа зарада и да се на тај начин допринесе бржем економском развоју руралних подручја.

У претходних 10 година учоава се тренд раста површина под органском производњом. У овом периоду укупна површина повећана је за 271%. У 2021. години вредност извоза органских производа повећана је за 53% у односу на претходну годину (2020. године извоз је износио 37,5 милиона евра, а 2021. износи 57,4 милиона евра). Највећа вредност остварена је извозом у Немачку (18,3 милиона евра или 31,36% од укупне вредности извоза), САД (7,7 милиона евра или 13,5% од укупне вредности извоза), Холандију (6,9 милиона евра), Француску (4,2 милиона евра), Пољску (3,5 милиона евра), Канаду (3,4 милиона евра) и Италију (2,8 милиона евра). Највећа вредност остварена је извозом смрзнутог воћа (78,4%). У складу са пројектованим повећањем површина под органском производњом, очекује се и укључивање нових произвођача у систем органске производње и достизање броја од 7.000 произвођача крајем 2024. године.

Како би се произвођачи мотивисали за прелазак на органску сточарску производњу, поред плаћања за квалитетна приплодана грла, од 2023. године планирано је укључивање у подршку и осталих грла. Подстицаји у органској сточарској производњи обухватаће плаћања по грлу/кошници за говеда, коње, магарце, овце, козе, свиње, живину, пчеле, рибе и по литри крављег, овчијег и козијег сировог млека произведеног методама органске производње. Услед унапређења система подршке органској производњи очекује се пораст броја у систему органске производње говеда за 8%, пчелињих друштава за 3%, и достизање броја оваца у систему органске производње на нивоу од 6.000 грла.

У претходном периоду радили смо и на увођењу дигиталног система за издавање пољопривредног земљишта у државној својини. Сада се све лицитације државног пољопривредног земљишта спроводе искључиво дигиталним путем, чиме је отклоњена свака могућност незаконитих утицаја на поступке давања у закуп државног земљишта. Данас држава у реалном времену има податак о положају и статусу сваке појединачне државне парцеле на сателитским подлогама, сви подаци о свакој од скоро 300.000 парцела су јавни и доступни сваком грађанину. Све ово као последицу има максималну транспарентност управљања овим важним ресурсом, веће приходе од закупа, веће површине у закупу, а с обзиром на то да држава даје у закуп око 280.000 хектара, ово је свакако имало утицај и на подизање продуктивности пољопривредне производње и прехранбене индустрије уопште.

Оно што је остало да се уради у односу на управљање пољопривредним земљиштем, јесте израда дигиталног решења за праћење квалитета пољопривредног земљишта у реалном времену, не само државног, већ и приватног, као и израда дигиталне књиге поља, а на чему ћемо активно радити током мандата ове Владе. Израда ове апликације значајно ће допринети и квалитетнијој алокацији подстицаја које држава даје пољопривредницима.

Један од приоритета остаје унапређење прерађивачких капацитета с циљем стварања веће вредности што ће у крајњој линији генерисати и већи БДП. Добри примери обнове скоро заборављених гиганата прехранбене индустрије су погони Будимке, Воћара, Поречја из Вучја и Фиделинке (Дон Дон), у које се враћа производња после много година. Међу новим капацитетима, ускоро се очекује отварање „Н&S Fruit” у Ариљу, заједничке инвестиције српске фирме „Станић” и мађарског партнера, фабрике за прераду воћа и производњу асептик каша и цемова, вредности 8 милиона евра, са 40 нових радних места.

1. 4. Туризам

Након изузетно тешких година по светску туристичку индустрију због пандемије коронавируса, домаћи туризам је брзо успео да се поврати и да већ током 2021. године, а нарочито током ове године, постигне рекордне резултате. Девизни прилив од туризма у првих шест месеци 2022. године (969 милиона евра) је био 57,9% виши у односу на исти период 2021. године, односно 72,4% виши него у истом периоду 2019. године, која је била најбоља година у туристичкој историји наше земље. Овако снажан раст и опоравак наше туристичке привреде резултат је тога што је држава у претходне две године исплатила више од 8,6 милијарди динара за помоћ туристичко-угоститељској привреди.

Кампања „Ваучери за одмор у Србији”, покренута 2015. године, значајно је стимулисала развој домаћег туризма, а нарочито је помогла у периоду опоравка. Од 2015. до 2021. године опредељено је 1.176.000 ваучера вредности 5.880.000.000 динара. У 2022. години опредељена су средства за рекордних 400.000 ваучера у вредности од 4,5 милијарде динара. Временом се и све више смештајних капацитета укључило у овај програм, захваљујући чему се очекује значајан допринос у интензивирању коришћења постојеће туристичке понуде у Србији, умањењу девизног одлива, и афирмисању нових туристичких дестинација.

До рекордних резултата такође не би дошло да није било и огромног улагања државе у путну и другу инфраструктуру, као и стварања повољних услова за улагање приватних инвеститора у смештајне капацитете. У претходне две године, отворено је 46 нових категорисаних хотела широм Србије, од чега 8 у Београду, а остали у бројним другим туристичким центрима (највише бањама и планинама). Обновљене и реконструисане тврђаве на Дунаву, археолошка налазишта и културне институције чине све више дестинација у нашој земљи веома привлачним за домаће и стране туристе.

У току је реализација капиталног пројекта „Унапређење инфраструктуре у области наутничког туризма”, која подразумева изградњу неколико marina на Дунаву, у Великом Градишту, Кладову и другим кључним локацијама. Кроз пројекат „ЕУ за културно наслеђе и туризам” (#ЕУзаТебе) планирано је улагање у Рајачке пимнице код Неготина. Радови на овом локалитету обухватају изградњу водоводних и канализационих мрежа, постављање нове трафостанице, електромреже и јавног осветљења, као и поплочавање пешачких стаза у комплексу.

У наредном периоду очекује се наставак пројеката ревитализације предела изузетних одлика Овчарско-кабларске клисуре, где смо током последње две године завршили низ пројеката: Природњачки центар у Овчар бањи, амфитеатар и трг, приступну саобраћајницу ка Каблару, реконструкцију железничке станице, пристаниште на језеру Међувршје, итд. У току је реализација листе пројеката из друге фазе, међу којима су капитални еколошки и здравствени пројекти, који ће Овчар бању вратити у епицентар бањског туризма у Србији. По истом принципу заједничког институционалног деловања и координације републичких и локалних институција, радимо и на уређењу јужне и западне Србије где су покренути пројекти на кључним локалитетима од туристичког, еколошког, културног и економског значаја за Јабланички, Топлички и Рашки округ. Подручје јужне Србије, као предео изванредне пејзажне лепоте и природних богатстава, на неистраженој Радан планини, уз

културноисторијско наслеђе у археолошким налазиштима Царичин град и Плочник, објединићемо у нову туристичку целину. Долазак чувеног страног хотелског бренда Мериот у Врањску бању, огроман је подстицај за развој туризма у овом делу Србије. Један од најбитнијих инфраструктурних пројеката који се тренутно спроводи јесте изградња пута преко Радан планине који ће спојити Пролом, Луковску, Куршумлијску, Сијаринску бању и Ђавољу варош. У Рашком округу ће акценат бити на уређењу и опремању локалитета тврђаве Маглич, као и на Богутовачкој и Матарушкој бањи.

Већ две године, наша туристичка индустрија има дигиталну подршку система е-Туриста. То је централни информациони систем туризма и угоститељства и база је података и евиденција о свим смештајним капацитетима у Републици Србији. Поред хотела, мотела, хостела и апартмана, систем обухвата и сеоска домаћинства и „стан на дан”. Овај систем омогућио је системско регулисање области угоститељства и туризма, изузетно значајно смањење сиве економије, унапређење услова пословања свих субјеката на тржишту, као и заштиту права потрошача у туризму и угоститељству. Идуће године очекује се успостављање новог независног модула „Осигурање”, који треба да омогући туристичким агенцијама да евидентирају уговоре о посредовању у продаји туристичког путовања и воде евиденције о продатим туристичким путовањима, затим и да евидентирају потврде о гаранцији путовања, док је путницима омогућена провера валидности издате гаранције, а све то заједно уз интеграцију са АПР-ом, тј. пружање потребних података АПР-у за обнову лиценци.

У претходном периоду постигнут је велики искорак у погледу промоције Србије као туристичке дестинације у свету. На светској изложби Експо која је одржана током шест месеци прошле и ове године у Дубаију, реализован је највећи наступ Србије у 170-годишњој историји ове манифестације. У павиљону на чак 2.000 м² представљена је култура, историја и привреда наше земље, али је велики део изложбе и других активности био у циљу промоције туристичке понуде. Павиљон је посетило преко 1,3 милиона људи из целог света, направљено је више од 10.000 пословних контаката и објављено преко 6.000 чланака и прилога у светским и домаћим медијима.

На 24. заседању Генералне скупштине Светске туристичке организације УН (UNWTO) 2021. године у Мадриду, Мокра Гора је проглашена за једно од 44 добитника награде „Најбоље туристичко село 2021”, а село Гостиље је изабрано за учешће у Програму надоградње најбољих туристичких села, што је допринело препознавању Србије у свету по изузетним достигнућима у развоју сеоског туризма. Ове године, Србија поново учествује на конкурс УНWТO, а представљају је Тршић (Лозница), Ждрело (Петровац на Млави) и Бела Вода (Крушевац).

Недавно је у оквиру иницијативе „Отворени Балкан” потписан Меморандум о разумевању и сарадњи у области туризма на Западном Балкану, у циљу економског развоја и успостављања јединственог тржишта туристичких услуга као и јединственог туристичког производа три земље.

1. 5. Култура и креативно стваралаштво

Као што смо исправно предвидели и 2017. и 2020. године, креативни сектор незаустављиво расте и представља велику шансу за Србију. Знање и креативност су највреднији ресурс у економији 21. века и додају вредност традиционалним привредним делатностима подижући квалитет производа и услуга и чинећи их глобално конкурентним и доступним. То је оно по чему је Србија препозната у свету и на знању и креативности стоји ново лице модерне Србије, које афирмише таленат, изврсност и иновативност.

Чак и током последње две године пандемије и криза, економски потенцијал креативних индустрија растао је по стопи од 3,6%, а број предузетника у овим делатностима порастао је на преко 73.000. Допринос БДП-у је импресивних 7,4% и ово је наша најмлађа привредна грана – више од половине запослених су високообразовани између 20 и 45 година старости, од чега око 45% чине жене.

Кинематографија и аудиовизуелна продукција у коју држава ових година улаже стотинама пута више него претходних деценија, вишеструко враћа нашем друштву и економији. Кроз 28 конкурса Филмског центра Србије, сваке године подржи се стотине пројеката, као и кроз програм подстицаја, кроз који је 257 домаћих и страних филмова, ТВ серија и реклама добило повраћај од 25-30% на уложену инвестицију. Готово да нема значајног филмског фестивала у свету у коме нема бар једног учесника из Србије. Број запослених у овој области порастао је за чак 39% од 2019. године. У последњих пет година кроз програм подстицаја привукли смо преко 200 милиона домаћих и страних приватних инвестиција у нашу земљу. Практично, на сваки уложени евро кроз овај програм, у привреду наше земље се слије 4,5 евра инвестиција! Ова област стваралаштва тренутно је на нивоу о каквом смо пре десетак година могли да сањамо, а Србија је истински регионални лидер.

Изузетан утицај остварује се такође и у промоцији наше земље и културе у региону и свету управо кроз пројекте аудиовизуелне продукције. Ово подстиче и снажну међународну сарадњу кроз бројне реализоване копродукције и копродукционе споразуме које је наша држава потписала. Велики подстрек томе у наредном периоду биће и недавно потписани Споразум о сарадњи у области кинематографије и аудиовизуелне делатности у оквиру иницијативе „Отворени Балкан” којим се предвиђа и оснивање регионалног фонда.

Друга област креативног стваралаштва за коју смо исправно предвидели да ће бити водећа, јесте индустрија производње видео-игара. Домаћа индустрија видео-игара је у претходном периоду остварила изузетан раст и годишње приходује између 80 и 120 милиона евра, махом са страних тржишта. У Србији данас имамо преко 100 компанија и тимова који се професионално баве развојем игара, и које запошљавају више од 2.000 људи.

Управо зато, држава је у сарадњи са Иницијативом Дигитална Србија пре две године покренула прве мултидисциплинарне мастер студије које комбинују најсавременија знања и искуства из области програмирања и уметности. На овим студијама се научна и технолошка знања прилагођавају пољу уметности, а знања и вештине из уметничких области примењују се и уграђују у област видео-игара. Мастер 4.0 програми окупили су 13 високошколских установа са три државна универзитета и више од 10 успешних софтверских компанија, а поред професора са домаћих факултета, ангажовани су предавачи са страних универзитета (САД, Шпанија, Аустралија, Хрватска) и привреде.

Од ове године, покренули смо нови програм основних студија из области визуелних ефеката, анимације и гејминга на Факултету драмских уметности (ФДУ), Универзитета у Београду, уз подршку домаћих гејминг компанија и сарадњу са светски признатом компанијом ЕПИК ГЕЈМС. Поред тога, ова светска компанија, заједно са изузетно успешном домаћом компанијом ЗЛатерал која је део ЕПИК ГЕЈМС-а, у Новом Саду гради развојни центар за напредне технологије које се користе у производњи видео-игара и аудио-визуелног садржаја.

Како бисмо ојачали наше средњошколско образовање, и у области креативног стваралаштва применили смо приступ приближавања система образовања реалним потребама на тржишту рада, и пре две године у гимназије увели специјализована одељења за ученике са посебним способностима за сценску и аудио-визуелну уметност у Београду, Новом Саду, Нишу, Пироту, Крагујевцу и Суботици, за које постоји веома велико интересовање ученика. Током последње две године, као што смо и обећали, кроз бројно учешће наших уметника и креативаца на међународној сцени и кроз снажне активности културне дипломатије, нашу земљу смо промовисали на најбољи могући начин, значајно јој променивши имиџ. Од конципирања комплетног наступа Србије на светској изложби Експо у Дубаију управо на креативном стваралаштву и културном и археолошком наслеђу кроз платформу „Србија ствара“, преко запажених наступа наших архитеката и уметника на бијеналима у Венецији и награда на филмским и телевизијским фестивалима, па до Европске престонице културе, Србија је целом свету показала своје најлепше лице. Посебно смо поносни што је Нови Сад добитник специјалне награде Европске комисије „Мелина Меркури“ за једну од најбољих Европских престоница културе икада. Кроз Европску престоницу реализована су највећа инфраструктурна улагања у просторе за културу у последњих 50 година у Новом Саду. Нови Сад је добио и прву Градску концертну дворану у којој су, после скоро 100 година, и Музичка и Балетска школа добиле своју зграду. До краја текуће године биће реализовано више од 4.000 догађаја, а само ове године Нови Сад је посетило више од 4.000 уметника из целог света.

Изузетно је важан и програм Националне престонице културе, који је прошле године почело да спроводи Министарство културе и информисања изабравши Чачак за прву престоницу 2023. године. Мањи градови моћи ће, уз додатну финансијску и другу подршку државе, да се развијају као креативни центри управо по угледу на Нови Сад. Обезбеђивање инфраструктуре и нових простора за стварање и приказивање уметничких дела, као и умрежавање разних креативних делатности кроз мултидисциплинарне и мултимедијалне пројекте и богат садржај културног и уметничког програма, створиће снажне нове културне центре широм наше земље наредних година.

Окосница нашег даљег рада у области креативног стваралаштва биће изградња инфраструктуре и обнављање културног, историјског и индустријског наслеђа. Један од најважнијих пројеката у том смислу је обнова и адаптација старе железничке „Ложионице“ у Београду, у креативно-иновативни мултифункционални хаб посвећен креативним индустријама. Као непокретно културно и историјско наслеђе, Ложионица представља симбол урбаног развоја који оживљава прошлост кроз подстицање креативности, иновативности и стварања додатне вредности. У фокусу деловања Ложионице биће развој вештина, техничка помоћ и подршка професионалним удружењима, креативним

талентованим појединцима, уметницима, иновативним предузетницима кроз образовање, умрежавање и повезивање са пословним приликама.

Пре две године посветили смо се тражењу решења за просторе наших највећих уметничких факултета. После више од 80 година у „привременом” смештају у којем наши таленти вежбају по ходницима и тоалетима, Факултет музичких уметности (ФМУ) добиће велелепну зграду у оквиру будућег Линијског парка са неколико унутрашњих сала, од којих ће највећа, за пробе симфонијског оркестра, примати и до 600 посетилаца. Нова зграда задовољиће потребе значајно већег броја студената и запослених, а први пут Србија ће добити и Одсек за уметничку игру – први високошколски програм за уметничку игру и педагогију.

Факултет примењене уметности (ФПУ) ће се уселити у нову зграду од 11.000 м² у Карађорђевој улици. У овом објекту ће се налазити атеље и сале за предавања одсека примењено вајарство, примењено сликарство и примењена графика. Нови објекат који ће бити изграђен у оквиру културноисторијске целине Косанчићев венац на четири нивоа, имаће делове које су јавно доступни и где ће моћи да се прикажу радови студената широј јавности.

Ради се и на реконструкцији постојећих и изградња нових објеката Факултета ликовне уметности (ФЛУ). Реконструкцијом постојећег објекта формира се простор за рад и развој новог одсека Дигитална уметност и значајно побољшава рад вајарског одсека. Простори који се реконструишу и нови атељеи који се граде, повезани су тако да се могу користити као изложбени простор за повремене јавне изложбе студентских радова.

На ушћу Саве у Дунав, Србија ће најзад, први пут, добити праву модерну концертну дворану. На међународном конкурс у коме је учествовао велики број водећих архитектонских бироа из целог света, изабрано је импозантно решење архитеката из студија Аманде Левит из Лондона. Претходно је завршена Студија изводљивости која ће обезбедити да имамо акустички савршену модерну концертну дворану, нови дом Београдске филхармоније.

У наредном периоду посебно ћемо улагати у културну инфраструктуру и заштиту и презентацију нашег културног и археолошког наслеђа. Као што смо пре две године и најавили, санација, обнова и даљи развој археолошког налазишта Винча – Бело брдо један је од приоритета како бисмо Винчу ставили на културнотуристичку мапу Европе и од овог налазишта направили регионално чвориште за иновације и интердисциплинарност у области археологије и заштите културног наслеђа. Даљи развој локалитета подразумева да презентација и заштита културног наслеђа прате развој културног туризма и археолошка истраживања. Зато смо се одлучили да по узору на Голубачку тврђаву, Бело брдо прогласимо туристичким простором и омогућимо да постане центар одакле почиње мрежа неолитских локалитета широм Србије, па и региона. Након санације клизишта које већ деценијама угрожава најзначајније светско благо, градимо Центар за посетиоце, уређујемо приобаље Дунава и локалне реке Болечице, озелењавамо простор архео парка нудећи садржаје за децу и одрасле и градимо Научноистраживачки центар за проучавање неолита. У току овог мандата Владе завршиће се и рестаурација античког насеља Медијана код Ниша и представити овај јединствен комплекс настао у периоду између 3. и 4. века. Од 2013.

године до данас, изграђена је заштитна конструкција, реконструисана је зграда Музеја и у току је припрема за изградњу нове зграде Археолошког центра, чија ће вредност износити преко 2,5 милиона евра.

Још један важан локалитет, Царичин град, представља један од најбоље сачуваних рановизантијских градова захваљујући чињеници да је након нестанка са историјске позорнице, почетком 7. века, остао ненасељен све до данашњих дана. У наредне две године, уложићемо око 500 милиона динара у ископавања, рестаурацију и презентацију овог налазишта како бисмо омогућили његово уписивање на листу светске културне и природне баштине Унеска. Важно је и да ће овако обновљен локалитет значајно помоћи локални економски развој општине Лебане кроз развој туризма.

У наредне две године, завршићемо и реконструкцију Централне куле меморијалног центра „Старо сајмиште”, чиме ћемо коначно на прави начин одати почаст жртвама нацистичког концентрационог логора. Након завршетка реконструкције Централне куле, предвиђена је реконструкција Италијанског павиљона који се такође налази у овом комплексу.

У претходном мандату Влада је први пут уговорила кредит са Развојном банком Савета Европе за инфраструктуру у култури, а у току ове године почињу радови на обнови фасаде и прилазних платоа Музеја Југославије, адаптацији старе војне зграде у мултифункционални културни центар у Пироту, реконструкцији мале сале Народног позоришта у Нишу и фасаде Народног позоришта у Београду.

1. 6. Спорт

Спорт у Србији бележи историјски рекордне резултате у претходном периоду на свим пољима. Држава је препознала спорт као један од својих приоритета највећим улагањима у спорт икада, финансирајући све програме, и то како програме путем којих се обезбеђују услови за рад и припреме спортиста, тако и програме међународних такмичења, кампова перспективних спортиста и стипендиста. И само један од резултата те највеће системске подршке овој области до сада је податак да смо само у периоду од 2020. године до данас освојили 71 медаљу у олимпијским и параолимпијским дисциплинама. Укупан број освојених медаља у олимпијским и параолимпијским дисциплинама у периоду од 2000. године до 2011. године је био 156 медаља, а за 10 година, од 2012. године до данас, Србија има освојену 341 медаљу. То је пораст од преко 118%.

Јача економска снага државе омогућила нам је да, у односу на 2012. годину, повећамо новчане награде за освојене медаље на Олимпијским и Параолимпијским играма за 100%, а награде се у последњих 10 година исплаћују у року од седам дана, за разлику од периода када се на њихову исплату чекало и више од две године. На Олимпијским играма у Токију 2021. освојено је рекордних 9 медаља, онолико колико је некада наша олимпијска делегација укупно освојала за три Олимпијаде (2004, 2008. и 2012. године).

Једнаку подршку и пажњу придајемо нашим младим спортистима. Спортска стипендија за перспективне спортисте од навршене 15. године на месечном нивоу данас износи 23.335 динара више у односу на 2020. годину, тј. 46.113 динара више у односу на 2012. годину (111.943 динара уместо 65.830 динара). У 2022. години имамо преко 560 носилаца

националних признања и скоро 400 спортских стипендиста, за шта издвајамо скоро 1,5 милијарди динара.

Једнако важан аспект спорта јесте и спорт у школама, односно спорт који није само такмичарски, већ има основну функцију да створи добре навике и да буде синоним здравља за свако дете у Србији. С тим циљем, обновили смо 371 физкултурну школску салу и дворишта и набавили нову опрему и реквизите. У систем школског спорта данас је укључено преко 185.000 ученика основних и средњих школа.

Посебну пажњу придајемо укључивању што већег броја девојчица у спорт кроз партнерство и сарадњу са Институтом за женски спорт. Први пут девојчице основношколског узраста имају прилику да се потпуно бесплатно опробају у више спортова и бесплатно тренирају спорт за који се одреде.

2. ПЕТ ОСНОВНИХ ПРИОРИТЕТА ВЛАДЕ СРБИЈЕ

2. 1. Нова енергетска политика

Ова и наредне године представљаће године изазова, како за Републику Србију тако и за читав европски континент. Наш циљ биће обезбеђивање стабилности снабдевања, повећање производње електричне енергије, повећање енергетске ефикасности и неминовна трансформација сектора енергетике. Сведоци смо тектонских промена и поремећаја у овој области која има велики утицај на све аспекте развоја државе, привреде и квалитета живота грађана.

Управо због тога, један од основних приоритета Владе Републике Србије биће обезбеђивање услова за безбедно и стабилно снабдевање енергијом и енергентима, поуздан и сигуран рад енергетског система, флексибилност и отпорност енергетског система, уз константно подизање стандарда заштите животне средине.

Важно је напоменути да је Република Србија сваке године увозила електричну енергију током зимских месеци (у периоду од октобра до марта, у зависности од тога колико је хладна зима и расположивости свих наших производних капацитета). Такође, важно је истаћи и да, без обзира на проблеме и енергетску кризу, ово нису наше најгоре године у електроенергетском систему. У периоду од 2001. до 2022. године, ограничавање испоруке електричне енергије због дефицита, испада или преоптерећења, примењивано је током 2001, 2002, 2009, 2011. и 2012. године. У последњих 15 година, од 2008. године, до данас, Република Србија је у просеку увозила 855 GWh електричне енергије током зимских месеци. Увоз електричне енергије је услед неповољних временских прилика у појединим годинама износио и до 1.106 GWh у 2011. години и 1.170 GWh у 2012. години, али и до 2.300 GWh у 2014. години, додатно као последица поплава.

Чињеница је да су постојећа постројења за производњу електричне енергије из угља изграђена пре више деценија и да је последње наше велико постројење за производњу електричне енергије (ТЕ Костолац Б2 снаге 348,5 MW) пуштено у рад пре 31 годину, те да је било неминовно да се наш енергетски сектор суочи са сопственом кризом независно од светске енергетске кризе која је почела ове године.

У мандату ове Владе свакако ћемо обезбедити много значајнији ниво инвестиција у енергетску инфраструктуру, посебно у секторима производње електричне енергије, ради постизања енергетске ефикасности и у циљу диверсификације извора снабдевања енергентима.

Унутрашња криза енергетског сектора, као и рат у Украјини и светска енергетска криза, јасно су показали слабости српске енергетике и озбиљност и драматичност ситуације у којој се налазимо. Србија је сада више него икада суочена са последицама дугогодишњег недостатка улагања у енергетску инфраструктуру и постројења, споре имплементације законског оквира и недовољне тржишне транзиције.

Оно што је неминовност у смислу даљег правца развоја енергетског сектора Републике Србије јесте већа диверсификација, која ће осигурати сигурност и већу енергетску

независност, као и енергетска транзиција ка зеленој енергији, што уједно представља један од највећих изазова данашњице. Посебно треба напоменути да се ради о транзицији која је подстакнута првенствено одговором на климатске промене, а као таква водиће ка декарбонизацији, али и дигитализацији у енергетици, која се најпре односи на дигитализацију енергетских мрежа и комуникацију са потрошачима енергије. Своју улогу у овом процесу ће имати и потрошачи који ће преузети активнију улогу у овом процесу.

Оно што је посебан изазов, који у сваком тренутку треба да имамо у виду, јесте одржавање стабилне цене електричне и топлотне енергије и њено постепено повећање, искључиво у складу са растом животног стандарда грађана и растом куповне моћи. Цена енергије у Србији је, упркос енергетској кризи, доступна и прихватљива за купце. Она је значајно субвенционисана од стране државе, а посебно су заштићена угрожена домаћинства, социјалне категорије и рањива популација. Цена енергената мора остати контролисана и за индустрију, како не бисмо угрозили конкурентност наше привреде, посебно у овако непредвидивим и тешким временима. Цена електричне енергије у Републици Србији остаје и данас међу најнижима на европском континенту, што показују и подаци ЕУРОСТАТ-а, за прво полугодиште 2022. године, где је цена електричне енергије за домаћинства у Републици Србији најнижа – уколико се посматра без такси и ПДВ-а износи 6.73 €/kWh, док за индустрију нижу цену електричне енергије имају само БиХ (7.41€/kWh) и Црна Гора (7.62 €/kWh). Када су у питању цене гаса, нижу цену овог енергента за домаћинства, у односу на Републику Србију (3.05 €/kWh), имала је само Мађарска, док за индустрију, најнижу цену гаса има управо Република Србија и она износи 3.68 €/kWh (вредности су дате без такси и ПДВ-а).

Република Србија је у претходном периоду преузела и одређене међународне обавезе чиме се јасно определила за правац развоја свог енергетског сектора. Наиме, потписали смо Париски споразум о климатским променама 2017. године, и ове године поднели своје друго Национално одређено учешће којим смо се обавезали да смањимо емисије гасова са ефектом стаклене баште за 33% до 2030. године у поређењу са 1990. годином.

Република Србија је и потписница Уговора о оснивању Енергетске заједнице, кроз чије чланство се постепено интегрише законодавство ЕУ из области енергетике, али и климатских промена, на начин којим је омогућено постепено прилагођавање. Зелена агенда за Западни Балкан намерава да укључи земље кандидате за чланство у ЕУ у процесе обухваћене Зеленим договором ЕУ. У новембру 2020. године потписана је Софијска декларација о Зеленој агенди за Западни Балкан. Она, између осталог, предвиђа ангажовање у циљу достизања климатске неутралности, односно декарбонизације, постављања енергетских и климатских циљева за 2030, примену опорезивања емисије CO₂ и др.

Раст и транзиција сектора енергетике са собом повлаче и велике ризике и изазове као што су раст удела обновљивих извора енергије (ОИЕ) и проблеми и трошкови интеграције ОИЕ у енергетске системе, брзина комерцијализације технологија за складиштење енергије, могућности развоја других облика складиштења, укључујући складиштење топлотне енергије и реверзибилне хидроелектране, брзина комерцијализације зеленог водоника, брзина преласка на електровозила, повећање енергетске ефикасности, ризици везани за обезбеђење критичних минерала за енергетску транзицију – никл, литијум, бакар, кобалт, могућности комерцијализације технологија захватања, складиштења и коришћења CO₂ –

изгледи за смањивање трошкова и комерцијалну употребу, промена начина грејања простора – раст ОИЕ и удела топлотних пумпи и могућа улога нуклеарних електрана у наредним деценијама.

У току је израда великог броја стратешких документа који ће узети у обзир стање у Републици Србији, односно резерве фосилних горива, природне потенцијале за производњу енергије из обновљивих извора, транзицију која је праведна и социјално и економски оправдана, потребе за енергијом и сл. Три основна стратешка документа којима се дефинише енергетска политика јесу: Стратегија развоја енергетике, Програм остваривања Стратегије и Енергетски биланс Републике Србије. Поред тога, Законом о енергетици је прописана и израда Интегрисаног националног енергетског и климатског плана Републике Србије. У току претходног мандата Владе, 2021. године је започета израда нове енергетске политике, односно тренутно се паралелно ради на изради два стратешка документа и то Интегрисаног националног енергетског и климатског плана Републике Србије до 2030. године са визијом до 2050. године и Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2040. године са пројекцијама до 2050. године. Израдом наведених докумената дефинисаће се енергетска политика у складу са Зеленом агендом ЕУ, односно Софијском декларацијом и Уговором о Енергетској заједници, и допринеће се реализацији Споразума из Париза.

Поред наведеног, спроводи се и пројекат Дијагностика праведне транзиције за Србију, којим се сагледавају социјалне, финансијске и друге последице региона погођених енергетском транзицијом. Овај пројекат треба да обезбеди да се отклоне све последице промене структуре електропривреде, односно омогући смањење коришћења угља. Утврдиће се мере и активности које ће на најбољи начин омогућити да се праведном транзицијом, у складу са добром ЕУ праксом, заштите региони у којима се производи угаљ и користи за производњу електричне енергије, да се заштите погођена предузећа, запослени, локалне заједнице и отвори нова перспектива. Заправо, сва три наведена документа су повезана и морају бити усклађена.

Да би се наведена стратешка документа оформила, потребно је дефинисати пројекције енергетског развоја за период до 2030, 2040. и 2050. године. Република Србија мора показати изузетно знање, вештину и упорност да у процесу приступања ЕУ предложи и нека за њу повољнија решења као што је, на пример, предлог да се у Уговор о Енергетској заједници угради солидарност у складу са принципима примењеним у ЕУ и прилагођено условима потписница Уговора, и предлог да ЕУ формира Фонд за правичну транзицију Енергетске заједнице (или Западног Балкана) са наменом сличном постојећем таквом Фонду у самој ЕУ. Србија мора да јача своје капацитете за стратешко енергетско планирање и сарадњу са суседним земљама, да би се, у континуитету, политике адаптирале и обезбедио адекватан одговор на растуће неизвесности.

Ове крупне промене у енергетици су дубоко и вишеструко повезане са укупним привредним развојем, имају изазовну социјалну дименизију, а битно утичу на међународне релације и интеграционе процесе. Те промене надрастају енергетски сектор, а за земљу која у њих креће из позиције каква је наша, оне би се могле у некој мери сматрати националним пројектом. На крају, енергетска транзиција и јачање енергетике, може и треба да се посматра као прилика за додатни раст, развој и јачање економије. Као што је јасно

наглашено у уводу експозеа, у наредном периоду планирамо да покренемо инвестиције вредне 12 милијарди евра у нашу енергетску инфраструктуру.

На првом месту радићемо на бржој енергетској диверсификацији. Србија је почетком 2021. године завршила свој део Балканског тока и обезбедила сигурност снабдевања руским гасом, преко Бугарске, чиме смо такође постали и транзитна земља за снабдевање гасом. Да ово нисмо урадили, Србија би данас била у безизлазној ситуацији јер на претходне руте снабдевања више не може да рачуна. Ове године смо започели са изградњом гасног интерконектора до Бугарске (деоница Ниш–Димитровград) који ће бити завршен у последњем кварталу следеће године. Ово ће нам омогућити да се већ у првом кварталу 2024. године, уколико и Бугарска и Грчка заврше своје деонице, а што се свакако очекује, спојимо са свим изворима гаса који долазе до Грчке. Наставићемо са гасном диверсификацијом и изградњом гасног интерконектора до Северне Македоније, а планирамо и друге гасоводе у зависности од улагања земаља око нас, али и брзине којом ће Турска постајати гасно чвориште. Додатно ћемо радити на повећању капацитета за складиштење гаса. Уговор са Мађарском о коришћењу њихових капацитета за складиштење гаса нам је много помогао и умногоме обезбедио да кроз зимски период прођемо што лакше, али је потребно да радимо и на додатном капацитетима у Србији.

Други приоритет нам је диверсификација у области снабдевања нафтом. У овом тренутку, једини начин да се у Републику Србију допреме значајне количине нафте јесте коришћењем Јадранског нафтовода (ЈАНАФ) преко Хрватске. Нажалост, у последњих месец дана увидели смо да је овај извор непоуздан, несигуран и да се овај енергетски капацитет користи у политичке сврхе. Зато је неопходно хитно почети са изградњом још једног нафтовода, ка Мађарској, да бисмо осигурали већу стабилност у снабдевању. Договори са Владом Мађарске већ су постигнути и у изградњу алтернативног нафтовода ће се кренути у најкраћем року. Влада Републике Србије ће такође испитати и могућности за изградњу још једне рафинерије на својој територији, да бисмо имали могућност да прерађујемо и друге типове нафте.

Свакако ћемо радити и на изградњи нових сопствених капацитета за производњу електричне енергије. Следеће године завршавамо са изградњом нове термоелектране, Костолац Б3, од 350 MW. Настављамо са изградњом хидроелектране Бук–Бијела са Електропривредом Републике Српске, и ангажоваћемо се са партнерима и из БиХ и из Црне Горе да видимо како да заједно додатно искористимо капацитете реке Дрине. Планирамо и преговоре о изградњи две нове реверзибилне хидроелектране – Бистрица и Ђердап 3. Ово ће нам омогућити прикључење хиљаде нових мегавата из обновљивих извора енергије и, самим тим, бржу и безбеднију енергетску транзицију.

Морамо да побољшамо и управљачке и техничке капацитете наших електроенергетских предузећа – да смањимо губитке на мрежама, повећамо ефикасност, смањимо сопствену потрошњу и отворимо могућност за коришћење и неких алтернативних енергената.

Питање енергетске безбедности постаје питање националне безбедности. Изазов који је пред нама није мали, али свакако представља прилику и за нов, додатни раст, енергетску и донекле економску транзицију, али и за чистију и заштићенију Србију.

Такође, сектор рударства ће и у наредном периоду представљати значајан елемент привредног развоја Србије имајући у виду и његов тренутни допринос, као и додатни потенцијал чије би искоришћење резултирало још већим растом удела рударства у привредном и социоекономском развоју, на националном, регионалном и локалном нивоу. Као традиционално рударска земља, бићемо у стању да постигнемо овај циљ на социјално одржив и по природну околину прихватљив начин. Сагледаћемо све начине да Србију позиционирамо као једну од земаља лидера зелене транзиције у Европи.

2. 2. образовање и наука

И у овом мандату, образовање и наука ће бити у врху приоритета рада Владе. Због овога, и искуства из претходних мандата, донели смо одлуку да науку, иновације и технолошки развој одвојимо као засебно министарство, како бисмо и науци и просвети могли више да се посветимо. Ово је наш кључни потенцијал за даљи развој и јачање Србије.

Образовање

Неопходно је да реформишемо систем образовања деце којима је потребна додатна подршка (деца са сметњама у развоју). У августу 2021. године ступио је на снагу Правилник о ресурсном центру, а у 2022. години 10 образовно-васпитних установа Одлуком министра просвете, науке и технолошког развоја стекло је статус ресурсног центра према прописаним критеријумима. У наредном периоду ћемо уз подршку УНИЦЕФ-а радити на опремању, инфраструктурној и стручној подршци ресурсним центрима за подршку деци којој је потребна додатна подршка, реформи специјалних школа, али и систематичној инклузији деце где год је то могуће, што подразумева и повећање броја педагошких асистената у систему образовања.

Посебно ћемо се фокусирати и на подршку талентованој деци. Основе унапређења система образовања које смо поставили у претходним годинама омогућавају нам да подигнемо лествицу и сву децу посматрамо са свим својим специфичностима како би достигли своје максималне потенцијале. С тим на уму, морамо направити стратешки приступ у којем ћемо у најранијем узрасту моћи да препознамо талентовану децу, подржимо их и пратимо кроз целокупни систем образовања и даље свеопштег учешћа у друштву.

Када је реч о младима, само у протеклој години, издвојили смо преко 25,5 милиона евра за стипендије студентима и ђацима кроз програме на републичком нивоу. Кроз Фонд за младе таленте, од 2014. године до данас, додељено је преко 25.000 награда и стипендија ученицима средњих школа и студентима за студије у земљи и иностранству у вредности од преко 6,3 милијарди динара. Сада идемо корак даље и, по узору на Фонд за иновациону делатност и Фонд за науку, унапредићемо рад Фонда за младе таленте како бисмо подржали наше младе да усавршавају своје знање и вештине, а они на тај начин допринели напретку своје заједнице и државе. Унапредићемо критеријуме за стипендирање студената и ученика на постојећим програмима како бисмо наградили академску и научну изврност, али и посебно вредновали ванакадемска достигнућа. Увешћемо и нове програме за подршку ученичким пројектима, који ће директно стимулисати предузетништво, иновативност и креативност код наших најмлађих. Један од најважнијих сегмената рада реформисаног

Фонда биће запошљавање ових младих људи у јавној управи и тесна сарадња са привредом како бисмо им заједно понудили запослење у Србији и омогућили да у Србији живе и стварају своје породице.

Наставићемо рад на безбедности деце и младих и помоћи просветним радницима надоградњом платформе „Чувам те” која је успостављена у марту 2021. године као прва национална платформа за сва питања заштите и превенције насиља које укључује децу и средњошколце. Ова платформа, која на једном месту обједињује рад 7 министарстава, интегрише све потребне аспекте темељне превенције и алате за сузбијање насиља које укључује децу, било као жртве или починиоце насиља. Поред вршњачког насиља које је у фокусу ове платформе, она представља и алат који ће нам помоћи у борби против насиља према свим запосленима у установама образовања и васпитања широм Србије. Платформа ће у својој другој фази развоја, на којој тренутно радимо, први пут повезати све надлежне институције за борбу против насиља и захваљујући њој пратиће се свака пријава на нивоу државе на једном месту, као и сам ток решавања, а грађани ће моћи безбедно путем платформе да пријаве сваку врсту насиља које укључује децу и прате ток решавања. Платформа тренутно има око 100.000 корисника информативног садржаја и преко 50.000 корисника обука специјално креираних за ученике, родитеље и запослене у школама.

Наставићемо улагање у предшколско образовање ради обезбеђивања инфраструктурних и кадровских капацитета за што већи обухват деце. У претходном мандату, из кредита Светске банке, обезбедили смо 6.800 нових места у 63 локалне самоуправе. До марта 2024. године имамо опредељених 13 милиона евра за додатних 4.200 нових места у 75 локалних самоуправа. Поред тога, Влада ће наставити да пружа подршку локалним самоуправама за обезбеђивање додатних места у вртићима где год се покаже потреба. У наредном периоду ћемо спроводити обуке за развој дигиталних компетенција за 12.000 практичара у предшколском образовању. С обзиром на то да смо имплементирали нову програмску концепцију, почињемо са континуираном евалуацијом ефеката која ће укључити запослене у предшколским установама и родитеље како бисмо сагледали како деца уче и савладавају нове вештине у овом узрасту. Прве показатеље очекујемо током школске 2023/2024. године.

Радикална промена у систему образовања односи се на измене и допуне Закона о дуалном образовању, Закона о средњем образовању и васпитању и Закона о Националном оквиру квалификација који ће бити у процедури одмах након формирања Владе. Иницијатива за увођење дуалног модела образовања јесте потекла из привреде, а као кључни учесници и они који од овог система треба да имају највећи бенефит јесу ученици и студенти. Кроз овај модел, ученици остварују контакт са реалним радним окружењем у коме развијају професионалне компетенције и стичу професионално искуство, а да у том процесу прате и савремени технолошки развој. До сада се дуално образовање показало као једна од најуспешнијих новина које смо увели, а у наредном периоду ћемо се фокусирати на повећање обухвата дуалног образовања. У контексту подршке интензивном развоју дуалног образовања кључне законске измене које планирамо подразумевају: повећање обухвата фонда сати учења кроз рад у компанији, сарадњу ученика са компанијама искључиво у дуалном систему образовања, увођење дуалног образовања у неформално образовање, подршку развоју савремених квалификација усклађених са европским квалификацијама како би се олакшала мобилност радне снаге, као и увођење концепта регионалних тренинг-центра у поменути законодавну регулативу. У току је планирање кредита са немачком

банком за развој (KfW), вредности 50 милиона евра за подршку развоју дуалног образовања. У оквиру овог кредита, изградимо нову зграду и опремити Техничку школу у Старој Пазови и реконструисати и опремити Железничку школу у Београду. У најкраћем року ћемо верификовати Регионални тренинг-центар у Ваљеву, у складу са потребама привреде. Потписивање уговора о кредиту са ЕИБ, вредности 20 милиона евра, очекујемо до краја 2022. године. Из овог кредита ће се финансирати изградња, реконструкција и опремање будућих регионалних тренинг-центара у Суботици, Власотинцу, Пожеги, Кули, Панчеву, Врњачкој Бањи, Зајечару и Новом Саду.

Посебно смо поносни на успех платформе „Моја средња школа” која је први пут пуштена у функцију 2021. године, а објединила је и дигитализовала све процесе који се односе на завршетак основне и упис у средњу школу. Након значајних унапређења у процесу спровођења мале матуре на којима Влада Републике Србије са Министарством просвете, науке и технолошког развоја и Канцеларијом за ИТ и еУправу ради претходних година, ове године су завршни испит и увид у резултате на порталу „Моја средња школа” први пут прошли без икаквих проблема. Раније су родитељи морали да иду на 8 места да заврше све што је потребно и поднесу документа за упис у средњу школу, а сада све могу да обаве електронски. Први пут ове године ученицима је омогућена и припрема за завршни испит преко функције е-Вежбаоница на истом порталу. е-Вежбаоница, коју је доступном учинио Завод за вредновање образовања и васпитања, пуштена је у функцију 10. јуна и до 30. јуна ове године је у припреми за завршни испит урађено скоро 300.000 тестова, односно близу 6 милиона задатака. Настављамо и рад на унапређењу процеса завршетка основне и уписа у средњу школу и већ смо отпочели са планирањем нових унапређења на платформи „Моја средња школа”. У наредном периоду чека нас рад на измени трећег, комбинованог теста, на завршном испиту. Консултовали смо ученике, наставнике и родитеље и комбиновани тест ће бити замењен са појединачним тестовима из 5 различитих предмета, а ученицима ће бити остављен избор који предмет ће полагати као трећи. Ово ће изискивати озбиљне и комплексне промене у целокупном концепту спровођења завршног испита, али желимо да изађемо у сусрет ученицима и родитељима. Функционалност за избор предмета за полагање трећег теста на завршном испиту ћемо развити већ до децембра 2022. Такође, заједница школа за децу са сметњама у развоју иницирала је промене у реализацији завршног испита па ћемо и те промене уважити.

Од наредне школске године планирамо увођење регуларних националних тестирања за децу основношколског узраста. Радна група коју је формирао Завод за вредновање образовања и васпитања ће установити правила, али резултати националних тестирања ће служити за целокупни увид у знање наших ученика и успешности појединачних школа. Ови резултати ће бити интегрисани у Јединствени информациони систем просвете (ЈИСП) и објављени на порталу отворених података Министарства.

Наставићемо да надограђујемо ЈИСП и повезујемо га са другим системима. Према претходном експозеу, планирали смо да до априла 2021. године успоставимо ЈИСП који би по први пут омогућио јасан преглед нашег целокупног образованог система и доношење информисаних одлука о стратешким улагањима како би образовни систем адекватно одговорио на потребе савременог друштва и привреде. Овај систем је пуштен у функцију у фебруару 2021. године, а у марту 2022. године је направљен портал отворених података Министарства просвете (opendata.mps.gov.rs) на којем се на увид грађанима објављују

статистички подаци произашли из ЈИСП-а. Овај систем смо повезали и са Централним регистром обавезног социјалног осигурања (ЦРОСО) и сада сваки грађанин може за сваки студијски програм или средњошколски профил да се поуздано информише о просечној дужини чекања на посао и првој плати. Тренутно су показатељи такви да на нивоу високог образовања међу дипломираним студентима 2020. године имамо 69,9% запослених дипломаца. Просечна брзина запошљавања тих 69,9% запослених дипломаца је 4,7 месеци. Просечна прва плата са којом се наши дипломци запошљавају износи 106.506 динара. Најмање заступљен вид запослења дипломаца је предузетништво. Овакви, али и много детаљнији подаци, грађанима су сада доступни и за сваки средњошколски профил, као и за појединачне студијске програме, а са циљем да будуће генерације имају могућност да своју професију бирају на основу прецизних показатеља. Истовремено, Влада Републике Србије ће ове податке користити за будуће реформе у оквиру образовног система. До јануара 2023. године ћемо ЈИСП повезати са Националним акредитационим телом (НАТ) што ће умногоме уредити и условити процес акредитације високошколских установа. Реформе на свим нивоима образовања, као и квоте у високом образовању, убудуће ћемо заснивати на овим подацима.

У сарадњи са Канцеларијом за управљање јавним улагањима, у периоду од 2020. до 2022. године завршено је 60 објеката основних и средњих школа у 51 локалној самоуправи, вредности 15,5 милијарди динара. У току су радови на 183 школских објеката у 102 локалне самоуправе, вредности 21,1 милијарди динара. У овом мандату посебно ћемо се фокусирати и на унапређење инфраструктуре кроз изградњу нових зграда, али и повећање енергетске ефикасности објеката факултета у оквиру Универзитета у Београду.

Млади

Верујемо да је неспорно да је општи друштвени консензус који имамо и као појединци и као држава, а који непромењено траје без обзира на време, друштвени, економски, политички и сваки други животни оквир, то да су млади најважнији аспект садашњости од чијег ангажовања, образовања, мотивације, опредељености и марљивости зависи и будућност друштва, да су млади ресурс иновација и покретачка снага развоја друштва. У Републици Србији скоро 20% становништва чине млади, тј. лица од навршених 15 до 30 година живота. Неопходно је континуирано и систематски улагати у у њих и стварати услове за њихов квалитетан живот у Србији, што је приоритет ове Владе и она ће наставити да ради интензивно на томе, јер од резултата на овом плану зависи будућност друштва у целини.

Предстоји нам усвајање Закона о младима, као најважнијег правног акта за положај младих у Србији. Након формирања Владе очекујемо да у најкраћем року усвојимо Националну стратегију за младе до 2030. године. Управо та акта биће резултат једногодишњег транспарентног процеса консултација са свим заинтересованим странама како би се чулеб идеје и потребе младих. Циљ нам је да у наредном периоду додатно, доношењем таквих аката, унапредимо постојеће институционалне механизме у омладинској политици, уредимо питања везана за омладински рад, просторе за младе, установе за младе, као и систем финансирања и суфинансирања програма и пројеката од јавног интереса у областима омладинског сектора.

Положај младих у друштву условљен је њиховим положајем на тржишту рада, јер од тога да ли су и у којој области запослени зависи њихов даљи професионални развој, али и приватни живот и уживање грађанских права у пуном капацитету. Иако је, посматрано кроз статистичке показатеље, положај младих на тржишту рада у претходном вишегодишњем периоду регистровао побољшање (незапосленост младих од 15 до 24 године је 2012. године износила 51,2%, а у другом кварталу 2022. године 18,7%), морамо интензивирати системску и координисану подршку и помоћи младима да унапреде могућности за успешну (и достојанствену) транзицију из система образовања у свет рада. „Гаранција за младе” је програм којим ЕУ настоји да одговори на незапосленост младих, кроз сарадњу различитих сектора и социјалних партнера и подразумева могућности квалитетне понуде за посао, наставак образовања, праксу или учење кроз рад у року од 4 месеца од уласка у статус незапослени или одмах по завршетку формалног образовања.. Потврђивањем Декларације Западног Балкана о одрживој интеграцији младих на тржиште рада, прихватили смо да ћемо радити на постепеном увођењу „Гаранције за младе”. План имплементације ћемо усвојити до краја 2023. године и тада прелазимо на припремне радње које се односе на изградњу одређености и капацитета надлежних органа, обезбеђивање потребног људства и инфраструктуре, измене нормативног оквира, припрема оквира за мониторинг и евалуацију, припрему модела досезања и реализацију свих других активности, које су процењене као потребне за успостављање „Гаранције за младе” и прелазак у фазу пилотирања у 2024. години.

Можда је протекли период са свим изазовима показао и онима који нису увек свесни важности солидарности колико је она неопходна и посебно смо поносни што су управо млади доказали да су свесни тога и да јесу огроман незаменљив ослонац друштва. Волонтирање јесте и треба да буде основа друштвеног ангажовања и заслужује да буде представљено као заједничка вредност целог друштва, пошто доприноси добробити како за појединца тако и за целокупно друштво. На иницијативу младих, са Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјална питања припремили смо Закон о волонтирању који је прошао јавну расправу и очекујемо његово усвајање у мандату будуће Владе.

Изузетно нам је важно да пружимо подршку младима да остају у својим срединама, а према истраживању које је Кровна организација младих Србије (КОМС) спровела у 2021. години, 82,1% локалних самоуправа нема омладински клуб, 48,3% нема функционалну Канцеларију за младе, а 35,9% њих нема одређена средства за младе. Због тога ћемо заједно са организацијама младих радити на успостављању омладинских центара у локалним самоуправама, што ће подразумевати добијање сертификата (или потврда?) и интегрисане услуге за младе. По угледу на Нови Сад, Мионица, Ниш, Сомбор и Суботица ће бити прве локалне самоуправе којима ћемо пружити подршку у реконструкцији и опремању објеката за те намене у укупној вредности од 1,5 милиона евра, а након њих, очекујемо наставак ове иницијативе и у другим градовима и општинама.

Закон о радним праксама ће први пут бити уведен у правни систем Републике Србије, а при изради нормативних решења узета је у обзир Препорука о оквиру квалитета за радне праксе Савета министара ЕУ из 2014, са основним елементима који обезбеђују квалитет радних пракси. Законом су обухваћена лица узраста до 30 година, максимално трајање радне праксе је 6 месеци, а код истог послодавца једна особа може само једном имати праксу. Стицањем радно специфичних знања, одређених вештина и практичног искуства унапређују се

компетенције и могућност запошљавања на тржишту рада, односно представљају ефикасан инструмент за заснивање радног односа свих младих. На тај ће се начин убрзати запошљавање младих после завршене школе у Републици Србији. Доношењем наведеног закона, очекује се побољшање индикатора тржишта рада за младе (раст стопе запослености и активности), као и смањења стопе НЕЕТ (лица која нису у образовању, обуци и која нису запослена).

У два циклуса програма „Моја прва плата” укључено је укупно 17.700 младих (у првом кругу 8.463, а у другом 9.237) који су завршили средње школе и факултете, а нису имали радног искуства. Они су прва радна искуства стицали у првом циклусу на обуци код 5.177 послодаваца, док у другом циклусу, који још траје, учествује нешто више од 5.471 компанија. Од 8.463 младих који су у првом циклусу прошли деветомесечну обуку, према подацима НСЗ-а запослило се њих 3.945, значи готово половина (47%), док се 2.114, или сваки четврти, запослио код послодавца код кога је био на обуци.

Најавили смо да ће приоритет бити и омладинско предузетништво и поједностављивање пословања младих предузетника. У Србији је у протекле две године (2020. и 2021.) регистровано више од 83.000 нових бизниса (18.757 компанија и 64.429 предузетника). Од 64.429 новорегистрованих предузетника у протекле две године 39% (25.271) су млади од 18 до 35 година. Јачању омладинског предузетништва у највећој мери допринели су опште побољшање амбијента за пословање и циљани државни пројекти за подстицање предузетништва и активне мере подрше попут програма Фонда за развој специфично намењен младима и женама (програм је покренут као пилот у 2021. години са планираних 100 милиона динара, и настављен у 2022. години са нових опредељених 100 милиона динара), затим Стартап програм Фонда за развој, Програма промоције предузетништва и samozapošljavanja, Програма Националне службе за запошљавање намењеном подстицању samozapošljavanja, као и других јавно-приватних програма који подржавају технолошко-иновативна решења.

Дијаспора

У претходном мандату смо постигли многе важне ствари и за наше људе у дијаспори. Подржали смо оснивање и већ две и по године сарађујемо са „Тачком повратка” која је ефикасна контакт тачка за све наше људе који размишљају о повратку у Србију или повезивању са српским друштвом и привредом. За то време је ова организација била у директној комуникацији са преко 8.500 наших људи из иностранства и покренула иницијативе за стварање бољих услова за њихов повратак.

Пре само неколико недеља смо уручили захвалницу првом кориснику програма „Карта Србика” који је иницирала „Тачка повратка”. Захваљујући овом програму, први пут, друга, трећа или четврта генерација наших људи рођених у дијаспори, који немају наше држављанство, могу да аплицирају за привремени боравак по основу српског порекла и живе и раде у Србији. Ова измена уредбе је посебно важна и за наше људе који живе у великим центрима дијаспоре, као што су Аустрија или Немачка, и другим земљама које не дозвољавају двојна држављанства.

Поред тога, такође у сарадњи са „Гачком повратка” и Банком „Поштанске штедионице”, а све на иницијативу наших људи из иностранства, сада постоји посебан финансијски производ који омогућава куповину непокретности у Србији из иностранства, што ће многи људи искористити као прилику за инвестицију и први корак ка повратку у земљу.

Управа за дијаспору и Србе у региону већ годинама подржава наша удружења у расејању, па је тако ове године подржан 141 пројекат у 21 држави света, за шта је држава издвојила скоро 42 милиона динара. Отворене су и 23 нове допунске школе српског језика у дијаспори и то у Аустрији, Русији, Малти, Холандији, Шпанији, Португалији, а уписано је око 1.000 нових ђака.

Србија више није само земља емиграције већ земља циркуларне миграције и имиграције. Бечки економски институт је у свом великом истраживању оценио да је у периоду од 2015. до 2019. године, Србија имала нето прилив од 90.000 високообразованих у земљу што показује снагу наше економије и смер у ком се Србија креће. Поред тога, у последњих 5 година ми видимо константан раст захтева за боравак страних држављана у нашој земљи, па у нашој земљи данас живи и ради више од 57.000 странаца.

Наука

Током претходног мандата, усвојена је Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије за период од 2021. до 2025. године „Моћ знања”, са Акционим планом за период 2021–2023. године. Нова Стратегија даје одговор на питање како се може унапредити квалитет живота грађана помоћу науке и технолошког развоја, јер знање је поуздани темељ за будући економски напредак, развој образовања и очување здравља, безбедности и националног идентитета у Републици Србији. Циљ је да ова Стратегија допринесе да научно-технолошки и иновациони систем допринесу убрзаном развоју Србије и даљој интеграцији у Европски истраживачки простор, као и да оснажи научно-истраживачке институције да буду: препознатљиве на регионалном и европском нивоу, способне да самостално решавају комплексне проблеме, да укаже на водеће истраживаче препознатљиве на светском нивоу као и истраживачке тимове способне да учествују на различитим пројектима. Стратегијом су посебно препознати друштвени изазови у областима здравља и стандарда грађана; хране и воде; безбедности и одбране; енергије, заштите животне средине и климатских промена; неговања националног идентитета и унапређивања доношења одговорних одлука за државу и њене грађане.

Законом о науци и истраживањима усвојеним 2019. године уређује се систем науке и истраживања у Републици Србији. Овим законом обезбеђује се институционално финансирање института, оснаживање института од националног значаја, механизам за оснивање нових институција, ефикасније праћење и оцена рада института, ефикаснији рад тела и комисија; побољшање ефикасности алокације и употребе свих научно-истраживачких и развојних ресурса; изградња и даљи развој иновативног друштва заснованог на знању. У фебруару 2022. године донет је Програм институционалног финансирања акредитованих института чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина, јединица локалне самоуправе и института чији је оснивач Српска академија наука и уметности (САНУ) и Програм институционалног финансирања института од националног значаја за Републику Србију. Наведеним програмима обезбедили смо

стабилан радни однос и права истраживачима на акредитованим факултетима, као и приоритете и индикаторе за евалуацију рада акредитованих института.

Фонд за науку Републике Србије основан је са циљем пружања одговора на различите друштвене изазове – технолошки развој, подршку напредним идејама, развој кадрова, изградњу научне инфраструктуре, интеграцију у међународне научне токове, сарадњу науке и привреде и друго. Успостављањем ове институције реализован је један од стратешких циљева из области науке и истраживања, а огледа се у подстицању изврности и релевантности научних истраживања у Републици Србији, кроз пројектно финансирање. У претходном периоду успешно је спроведен већи низ програма: програм за изврсне пројекте младих истраживача (ПРОМИС); програм подршке развоја пројеката у области вештачке интелигенције (ПРВИ); програм сарадње српске науке са дијаспором – ваучери за размену знања; програм ИДЕЈЕ; и специјални програм истраживања COVID-19. Кроз јавне позиве Фонда за науку у оквиру ових пет програма одобрено је 282 научна пројекта, на којима учествује 1.737 истраживача. За финансирање свих ових пројеката обезбеђено је 43,9 милиона евра која су инвестирана у рад истраживача, опрему, материјале, публикације, међународну сарадњу и научно-истраживачке организације. У току је реализација још три програма: програм ИДЕНТИТЕТИ намењен развоју научних истраживања из области друштвено-хуманистичких наука; „Зелени програм сарадње науке и привреде” који за циљ има да пружи подршку научницима да реализују примењена истраживања значајна за привреду и да утичу на смањење загађења животне средине; и програм ПРИЗМА у оквиру ког истраживачи могу предлагати теме из свих области науке.

Током 2018. године покренули смо програм јавних позива за запослење младих талентованих истраживача – студената докторских академских студија. До сада је расписано пет позива у оквиру којих је запослен 1.951 млади истраживач. Овај тренд ће се наставити како би младима дали место и прилику да допринесу научном развоју своје земље и остану у Србији.

Задаци нове Владе у области науке биће:

- a) Пуна функционалност информационог система еНаука, који има за циљ да обједини целокупну научну продукцију на једном месту и омогући вредновање научних резултата установа. Новим системом се упоставља регистар научно-истраживачких организација (НИО), регистар истраживача, регистар научне опреме и уводе репозиторијуми научних резултата, чиме ће рад НИО постати значајно видљивији домаћој и међународној јавности, што је посебно важно за развој научне међународне сарадње. Подаци у систему ће бити прибављани из административних извора што ће додатно подићи ниво поузданости и тачности података, а посебно библиотечких података из библиотечких софтвера које установе користе. Додатно, систем омогућава да се сви поступци у научно-истраживачкој делатности спроводе електронски, без папира, у значајно краћим роковима и на транспарентнији начин, на корист истраживача и установа. Пре свега, то су поступци електронске акредитације НИО, избор у звања и рад матичних одбора.
- b) Доношење нове уредбе о нормативима и стандардима. Уредба ће дефинисати коефицијенте плата истраживача и научника.

- с) Успостављање портала за сарадњу науке и привреде. Преко портала ће НИО изложити своју опрему и услуге које може понудити привреди.

У области иновационе инфраструктуре, Влада Србије ће радити на завршетку изградње и опремања БиоСенс института у Новом Саду. Очекујемо отварање нове зграде Института у првом кварталу 2023. године. Пољопривреда се данас суочава са огромним изазовима. Не само да мора да обезбеди довољно сигурне и здраве хране за растуће становништво наше планете, већ се очекује да понуди и алтернативе фосилним горивима и заштити необновљиве ресурсе попут тла, воде и извора енергије. БиоСенс институт Универзитета у Новом Саду освојио је прво место у Европи у оквиру једног од најпрестижнијих позива Европске комисије „Хоризонт 2020”, у конкуренцији око 200 пројеката из целе Европе као најбоље оцењени пројекат. У БиоСенс институт улажемо 28 милиона евра – од чега 14 милиона евра иде из ЕУ фондова, а 14 милиона евра из буџета Републике Србије, као национално суфинансирање. БиоСенс представља Европски центар изврности за напредне технологије у области одрживе пољопривреде. Кроз отварање око 150 нових радних места у науци, створиће се услови за најбоље младе стручњаке да остану у земљи и додатно привуку међународни истраживачи.

Током 2023. године треба да приведемо крају и радове на изградњи и опремању Центра изврности Универзитета у Крагујевцу. Укупна вредност пројекта изградње и опремања овог центра износи око 18 милиона евра, од чега само опрема износи 4 милиона евра. То је значајан пројекат за Крагујевац и Шумадију и, након изградње Државног дата центра у Крагујевцу, додатно ће потврдити да рачунамо на надарене научнике, истраживаче и студенте из тог дела Србије.

Биотехнологија

Индустријске револуције су цивилизацијски искораци и један такав искорак се већ сада дешава, са развојем вештачке интелигенције, роботике и биотехнологије. Уместо као до сада у претходним револуцијама, када смо били само конзументи нових технологија, наш нови циљ је да учествујемо у њиховом развоју и да постанемо лидери нових технологија у областима у којима већ имамо изузетне стручњаке и институције, као што је на пример Институт за молекуларну генетику и генетичко инжењерство. Ту је улога науке за бржи раст и развој Србије апсолутно кључна.

Биотехнолошка и фармацеутска индустрија представља најбрже растућу индустрију данашњице с даљом тенденцијом убрзаног раста. Осим њиховог јасног доприноса унапређењу здравља људи, ове индустрије су економски високо просперитетне. Зато у те области индустрије улаже у истраживања и развој више од свих осталих индустрија, као у војне, авио-индустрије и, последњих деценија, ИТ индустрије.

Управо је то разлог што ћемо у наредним годинама радити на омогућавању развоја и примене нових биотехнологија у Србији. Циљ нам је да ова индустрија чини 3 до 5% БДП-а Србије за неколико година. Важно је истаћи да се ради о престижној индустрији у смислу трансфера технологија и знања, раду висококвалификоване радне снаге, као и употреби

најновијих технологија. Захваљујући развоју ове технологије омогућићемо и бољу доступност и ефикаснију примену иновативних лекова пацијентима.

Радићемо на поспешивању научних истраживања у овој важној и актуелној области кроз повезивање науке и привреде, развој БИО4 кампуса (за биотехнологију, биомедицину, биоинформатику и биодиверзитет), али и кроз обезбеђивање врхунске инфраструктуре. Наша наука већ показује да може да генерише нова и иновативна решења која ће бити примењена у здравству и самим тим ће допринети добробити грађана, а наша улога је да пружимо подршку и подстицај за даљи развој и процес трансфера знања и технологија.

БИО4 Кампус ће у Београду, на једном месту, окупити 4 факултета, 8 научних института, екстензију Научно-технолошког парка за биотехнолошке стартапе и пословни парк за истраживачко-развојна одељења домаћих и глобалних фармацеутских, медицинских и биотехнолошких компанија. Овај визионарски пројекат додатно ће позитивно променити услове живота у нашој земљи, унапредити науку и образовање, али и ојачати нашу економију, конкурентност, и бити центар економског развоја Србије у годинама и деценијама које долазе. „БИО4 Кампус”, чији смо концепт до детаља разрадили у претходне две године, и чија изградња треба да започне 2023. године, већ сада поставља и потпуно нове стандарде сарадње науке и привреде, као и међусобне сарадње научних и високошколских установа. Верујем да је ово пример који ће трансформисати нашу науку у смеру ефикаснијег и успешнијег трансфера технологије, а самим тим и значајно већег финансирања науке. Коначно, као део ове иницијативе, и вођени овом визијом, у претходном мандату, основали смо Центар за секвенцирање генома и биоинформатику, у оквиру Института за молекуларну генетику и генетичко инжењерство, како бисмо могли, ослањајући се на сопствена знања и капацитете, да се бавимо генетским анализама, и тиме унапредимо дијагностику, брже и прецизније реагујемо у случајевима пандемије или омогућимо правовремени и ефикасан третман ретких болести, као што су спинална мишићна дистрофија, или друге генетске болести.

Са порастом значаја биолошких терапија, локалне истраживачко-развојне активности и локална производња такође добијају на значају. Србија жели, кроз формат БИО4 кампуса и на друге начине, да буде место креирања и производње модерних биолошких, ћелијских и геномских терапија за своје грађане, и на томе ћемо радити у овом мандату.

Све у свему, уз већа улагања државе и привреде, до 2030. године Србија ће достићи 2% БДП улагања у истраживање и развој, што ће допринети бржем расту привреде засноване на иновацијама. До тада очекујемо да ће извоз ИКТ услуга из Србије бити већи од 10 милијарди евра. До 2030. године очекује се да биономија у Србији остварује годишњи приход већи од милијарду евра, и очекујемо да ће неколико стартап компанија са применом вештачке интелигенције достићи вредност од неколико милијарди евра. Србија ће 2030. године завршити БИО4 кампус, и имати барем 6 научно-технолошких паркова, јер ће поред постојећих у Београду, Чачку, Нишу и Новом Саду, бити изграђени и паркови у Крагујевцу и Крушевцу, док ће паркови у Београду, Чачку и Нишу бити додатно проширени.

2.3. Модерно здравство

У предходне две године завршена је реконструкција 9 објеката домова здравља и амбуланти, у току је реконструкција још 9 објеката, као и набавке за радове на обнови још 2 дома здравља. То значи да смо у току две године обновили 20 домова здравља, што је скоро 13% здравствених установа тог типа у Србији.

Обећали смо обнову и изградњу 20 општинских болница и здравствених центара. Завршили смо 18 објеката општинских болница и клиника, у току је реконструкција/изградња 3 објекта општинских болница и једне клинике, у току су набавке за реконструкцију за још 6, а у припреми још 2 набавке за установе секундарне и терцијарне здравствене заштите.

Обећали смо завршетак прве фазе Клиничког центра Србије (КЦС), што је и учињено, осим дела нуклеарне медицине који ће бити готово краја ове године. Прва фаза је обухватила реконструкцију и изградњу 86.000 м² простора, који укључује стационар са 500 постеља и хируршки блок са 24 операционе сале. Сва опрема неопходна за функционисање КЦС је набављена и инсталирана. У току су радови на операционом блоку са још 14 операционих сала, клиници за трансплантацију коштане сржи, клиници за трансплантацију органа и друге просторије укупне површине 12.000 м². Процењена средства за завршетак радова на површини од 34.000 м² и целокупне друге фазе је 50 милиона евра.

Обећали смо почетак радова на реконструкцији и изградњи КЦ Војводине. Завршено је ојачање конструкције, челично-кровна конструкција, доградња објекта са анексима и спољне инсталације, монтажа гипсаних зидова, завршетак пројекта фасаде, инсталација медицинских гасова, као и електрорадова. Рок за завршетак радова је септембар 2023. године.

Почетком мандата прошле Владе, очекивали смо завршетак тендера за изградњу КЦ Крагујевац са око 30.000 м². Услед процеса усаглашавања са кредитором – Европском инвестиционом банком (ЕИБ), тендер још није финализован. Очекује се коначна сагласност ЕИБ, када ће се наставити са тендерском процедуром.

Обећали смо почетак изградње нове Универзитетске дечје клинике, Тиршова 2, и почели смо припремне радове.

Почетком мандата претходне Владе, дефинисали смо као приоритет да се заврше две нове КОВИД болнице – у Београду и Крушевцу. Изградили смо три комплетно нове ковид болнице – у Београду (Батајница), Новом Саду и Крушевцу. Изграђене су и две потпуно нове лабораторије („Ватрено око”) за детекцију корона вируса у Нишу и Београду, а стоструко смо увећали наше капацитете за тестирање на ковид вирус.

Обећали смо да ћемо да улажемо значајна средства у повећање плата у здравству. Од 2020. године до данас, плата доктора специјалисте је повећана са 105.897 на 120.086 док је плата медицинске сестре повећана са 54.166 на 61.424, што представља повећање од 13,4% за две године, како за докторе специјалисте, тако и за медицинске сестре. У последњих 10 година основне плате медицинских сестара и техничара порасле су 104%, а плате лекара 91%.

Програм запошљавања младих медицинара омогућио је да се 2.991 здравствени радник (1.341 лекар и 1.650 медицинских сестара и техничара) запосли у нашим здравственим

установама. Од тог броја, 811 лекара, најбољих дипломаца државних медицинских факултета са просечном оценом изнад 9.50, добило је, поред запослења, и специјалистичке и докторске студије у оквиру Програма запошљавања најбољих дипломаца медицине Министарства здравља.

Здравствени систем Републике Србије 2012. године није испуњавао критеријуме за оцењивање у склопу Европског здравственог потрошачког индекса (ЕНЦИ), а 2014. године је здравство Србије било убедљиво најгоре оцењено на овој листи. Данас је здравствени систем Републике Србије рангиран као 18. у Европи, међу 35 држава старог континента, према резултатима Европског здравственог потрошачког индекса (Euro Health Consumer Index – ЕНСИ). Таквим резултатом, Србија је постала лидер у региону када је у питању здравство, пласирана испред 14 држава ЕУ – Шпаније, Италије, Словеније, Ирске, Хрватске, Кипра, Малте, Литваније, Грчке, Летоније, Бугарске, Пољске, Мађарске и Румуније. Пандемија корона вируса потврдила је овај резултат здравственог система Републике Србије, који је одолевао изазовима епидемије, за разлику од неких здравствених система у развијеним европским земљама, јер су током претходних 7 година у њега улагана значајна материјална средства, кадровска структура здравствених радника сваке године је јачана са неколико хиљада новозапослених младих лекара и медицинских сестара, и због тога што је наш здравствени систем у том периоду вођен плански, стручно и професионално.

У марту 2022. године реализована је набавка 329 најсавременијих санитарских возила, што представља највећу набавку санитарских возила у историји здравства Србије. Такође, 2021. године је за здравствене установе набављено и њима испоручено 2.080 најсавременијих болничких кревета, што је највећа набавка болничких кревета у историји здравства Србије. Министарство здравља је 2022. године закључило уговор за набавку 190 најсавременијих дијагностичких апарата за 167 здравствених установа у Србији, што представља највећу набавку рендген апарата и ЦТ скенера у историји здравства Србије. Укупно 135 дигиталних рендген апарата вредних скоро 18 милиона евра биће инсталирано ове године у 120 здравствених установа и здравствени радници биће обучени за рад на њима. До краја 2022. године, 55 најсавременијих ЦТ скенера са две и три радне станице почеће да ради у 47 болница, уз едукацију здравствених радника. Осим тога, од 2020. до 2022. године је набављено додатних 13 ЦТ скенера и 18 рендген апарата, што у тоталу представља 68 ЦТ скенера и 153 рендген апарата које је Србија набавила у периоду од 2020. до краја 2022. године. У односу на 2019. годину када је Србија имала у употреби 82 ЦТ скенера, набавка од 68 нових ЦТ скенера у периоду од 2 године представља повећање капацитета од 83%.

На почетку мандата претходне Владе 2020. године, обећали смо да ће свим грађанима Србије бити доступан јединствени електронски здравствени картон у коме ће бити подаци из свих здравствених установа, доступни грађанима у сваком тренутку, а њиховим лекарима кад год су им потребни. Најавили смо да ћемо радити на томе да подаци у здравству буду дигитализовани и да буду доступни тамо где је потребно, и да све здравствене установе буду повезане у јединствени систем који ће омогућити размену свих релевантних података. Данас имамо е-Здравље портал и мобилну апликацију који омогућавају грађанима приступ здравственим извештајима из већине државних здравствених установа (интегрисано 84%). Изабрани лекари имају могућност приступа здравственим извештајима својих пацијената из других здравствених установа у јавном сектору. Грађани преко е-Здравље портала или

мобилне апликације могу имати увид у листу преписаних лекова и могу да закажу термин код изабраног лекара. У Србији се електронски препише 90 милиона електронских рецепата годишње, а планира се интеграција која ће омогућити да се кроз е-рецепт повежу и приватне здравствене установе и приватне праксе.

Здравство у Србији пролази кроз трансформацију и грађани могу да очекују да ће са наставком улагања до 2030. године имати приступ најсавременијим методама лечења, као и да ћемо улагањем у науку и биотехнологију полако ићи ка обезбеђивању персонализованих терапија. Модерно здравство подразумева интегрисане информационе системе у здравственом систему, који ажурним и комплетним подацима, као и дигиталним сервисима омогућавају безбедан приступ и дељење здравствених података и доприносе квалитету, ефикасности и доступности здравствене заштите грађана Републике Србије.

Грађани Републике Србије и њихово здравље су у примарном фокусу успостављеног Програма и Акционог плана дигитализације у здравственом систему. Један од првих приоритета је унапређење и оптимизација постојећих технолошких решења и процеса која су битна за пружање здравствене заштите, а која нису довољно ефикасна или захтевају непотребан ангажман грађана и здравствених радника.

Један од великих и важних резултата које планирамо да остваримо је оптимизација листа чекања. Србија је у протеклом периоду изузетно много уложила у здравствену инфраструктуру и опрему, и више не можемо да дозволимо да грађани месецима, па чак и годинама, чекају да добију дијагностичку процедуру или терапију које су им неопходне.

Осим тога, омогућићемо специјалистима да креирају и шаљу електронске упуте као и електронске рецепте без потребе да се пацијент враћа изабраном лекару. Успоставићемо преписивање електронских рецепата за лекове из приватне праксе као и преписивање електронских рецепата за медицинска средства. Успоставићемо и могућност за телемониторинг ради праћења стања пацијената на даљину преко дигиталних система.

Још једна значајна новина за грађане и привреду је и пријава боловања запосленог и обрачун накнаде зараде које ће се од идуће године реализовати путем електронске услуге еБоловање на Порталу еУправа. Запослени ће преко изабраног лекара обавештавати послодавца да је привремено спречен да ради, а послодавац ће електронским путем бити обавештен када се запослени враћа на посао. Систем ће послодавцу омогућити једноставно праћење броја дана одсуства запосленог и покретање процедуре за обрачун накнаде зараде од стране државе када је то потребно. Кроз исту услугу послодавац ће моћи да пријави надлежним органима и повреду на раду, када до ње дође. Повезивањем неколико система: РФЗО, Управе за безбедност и здравље на раду, Инспектората за рад и других релевантних учесника, послодавац ће на једноставан начин испунити своје обавезе и једном услугом комуницирати са свима.

Здравственим радницима ћемо олакшати посао применом нових ИТ решења, која укључују аутоматску проверу интеракција лекова при електронском преписивању лекова, асистенцију вештачке интелигенције радиолозима у процесу радиолошке дијагностике, употребом дигиталних водича добре праксе и клиничких путева, употребом паметних алгоритама у дијагностици и аутоматском провером лабораторијских резултата.

Одлуке које здравствени радници свакодневно доносе, одлуке по питањима од значаја за јавно здравље, као и одлуке везане за управљање целокупним здравственим системом, у потпуности зависе од ажурности и комплетности података на основу којих се одлуке доносе. Из тог разлога ћемо радити на унапређењу и успостављању ажурних дигиталних евиденција података, укључујући здравствене податке, евиденције о опреми, лековима, медицинским средствима и капацитетима здравствених установа. Ажурне дигиталне евиденције података ће нам омогућити да доносимо одлуке базиране на чињеницама и да правовремено планирамо и спроводимо најбоље одлуке у домену јавног здравља, управљања здравственим системом, као и за превенцију, здравље и добробит сваког грађанина Републике Србије. Ажурни и стандардизовани подаци, отвориће врата коришћењу података за истраживање и развој, за клиничке студије и за сврхе развоја домаћих решења на бази машинског учења и вештачке интелигенције. Србија данас складишти 200 милиона дигиталних слика у централном систему, укључујући преко 3 милиона дигиталних рендгенских снимака плућа који могу да се употребе за потенцијални скрининг карцинома плућа и туберкулозе уз помоћ и асистенцију вештачке интелигенције. Акционим планиром 2022–23. године планирамо рад на унапређењу комуникационо-технолошке инфраструктуре унутар здравствених установа као и на обезбеђивању поузданих и брзих комуникационих веза здравствених установа са заједничким сервисима у Државном дата центру, уз обезбеђивање заједничке техничке подршке.

Уз подршку новооснованог Центра за четврту индустријску револуцију Светског економског форума, а користећи капацитете и знање Института за онкологију и радиологију Србије и Центра за секвенцирање ИМГГИ-ја, покренућемо и гентичке скрининге рака дојке, других тумора и кардиоваскуларних болести. Већ у наредној години, омогућићемо бесплатно генетско тестирање за рак дојке, девојкама и женама, које се пријаве за ову врсту теста, а код којих постоји сумња на наследни фактор за тумор дојке. Рак дојке према подацима Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут” односи више од 1.600 живота годишње. Међу новооболелим од рака дојке налази се од 20% до 30% жена које су млађе од 50 година. Према броју умрлих од рака дојке по глави становника, наша земља најалост заузима високо друго место у Европи, а разлог је управо касно откривање рака дојке. Зато ћемо радити на раном и правовременом откривању генетских предиспозиција, чиме ћемо ову болест пратити и лечити на време.

Успоставићемо прву Банку гена у овом делу Европе. Оснивањем банке гена ћемо, пре свега, заштитити и сачувати генетичке податке наших грађана. Успостављањем потребног законског овира и инфраструктуре омогућићемо да се генетички подаци, који су до сада често одлазили у лабораторије других земаља, или завршавали на хард дисковима, по фиокама, чувају на сигуран начин у Државном дата центру, да буду на располагању пацијентима, односно њиховим лекарима.

Развој здравства и лекова иде у правцу персонализоване медицине, односно терапија и протокола прилагођених сваком појединачном пацијенту, а који се базирају управо на генетским анализама – генетске анализе за откривање и третман ретких болести или генетске предиспозиције за развој тумора. Развој овакве базе генетског знања о нама као пацијентима, биће од велике помоћи лекарима, омогућиће бољу превенцију, дијагностику

и ефикасност лечења, али ћемо и научницима олакшати стицања нових сазнања потребних за даљи развој биотехнолошких решења у здравству и фармацији.

Модерно здравство обухвата и развој великог број нових технолошких решења која ће донети економску корист нашој земљи, бољу здравствену заштиту и квалитет живота грађанима. Таква решења могу доћи од било кога, а ми ћемо се потрудити да нове, креативне и иновативне идеје могу да се повежу са нашим системом е-Здравља и да уз дозволу пацијената и на тачно одређени начин, користе податке и пруже одређену услугу. У свету у коме здравствене податке на паметним уређајима генеришемо и када спавамо, морамо пронаћи начин да од тог богатства података корист имају и наши грађани и наши иноватори.

Због свега овога, здравствени систем Србије ће у наредним годинама морати да прође убрзану еволуцију како би остварио велике потенцијале које поседује – како за бољи квалитет живота грађана тако и за бржи економски раст земље. Део те еволутивне промене представљаће и чвршће, пре свега софтверско, повезивање државног и приватног здравственог система омогућавањем несметаног, али контролисаног протока података, а затим и интеграцијом процеса и оптимизацијом трошкова између ова два система.

Сви грађани Србије за своја улагања у здравство морају добити ефикаснију, поузданију и квалитетнију услугу, и то ћемо пре свега оставарити применом нових технологија и нових, ефикаснијих начина рада.

Важан део модернизације здравства представља и широка модернизација правног и институционалног оквира, који мора да препозна нову реалност 21. века, везану како за напредак у информационо-комуникационим технологијама и управљања подацима у здравственом систему, тако и у препознавању и примени нових терапијских метода, некада веома различитих од лекова на које смо традиционално навикли. Ово је велики процес, јер је област здравства изузетно сложена, а промене које се дешавају су суштинске и дубинске, али чврсто верујем да до краја мандата ове владе можемо да имамо модеран, прогресиван правни оквир који ће омогућити не само примену најновијих технолошких достигнућа данас, већ ће подржати и убрзани развој и примену иновација које ће грађанима омогућити дужи и квалитетнији живот, а здравственом систему већу ефикасност и ниже трошкове.

2.4. Наставак дигитализације и развој роботике и вештачке интелигенције

Наставак дигитализације

Пре 5 година, 2017. године, изнели смо нашу визију о модерној, ефикасној и дигитализованој јавној управи. Резултати наших напора на остварењу те визије су ове јесени и глобално препознати, будући да се у недавно објављеном извештају Уједињених нација, Србија први пут сврстала у групу земаља са највишим индексом развоја електронске управе. Данас је Србија по развоју еУправе далеко најбоље позиционирана у региону, и боље позиционирана од неких чланица ЕУ (Хрватске, Мађарске, Бугарске, Румуније, Чешке и Словачке). Србија се убраја у 10 земаља света које су највише напредовале у области еУправе у последње две године.

Само разменом података по службеној дужности у претходном мандату поштедели смо грађане и привреду 100 милиона одлазака на шалтер, а укупно, од успостављања овог система, захваљујући електронској размени података унутар управе, 120 милиона пута грађани и привреда нису морали да чекају у редовима како би остварили своја права и испунили обавезе. Електронски смо, уместо обичном поштом, у е-Сандуче Портала е-Управа доставили преко 1,4 милиона докумената. Обезбедили смо креирање јединствених уплатница и омогућили електронско плаћање такси и накнада за преко 7 милиона услуга. Захваљујући пројекту унапређења Адресног регистра именовано је преко 50.000 нових улица и за пола милиона објеката утврђен је кућни број. Унапређен је Катастар непокретности и уведен једношалтерски систем уписа у катастар непокретности код јавног бележника, чиме је скраћен рок за доношење решења о упису, а поступак постао далеко једноставнији за грађане. Омогућили смо особама са инвалидитетом да захтев за паркинг налепницу поднесу електронски и да је добију на кућну адресу, уместо да пролазе кроз бирократску агонију прикупљајући дугачак списак потребне документације на шалтерима.

Како бисмо електронску управу прилагодили захтевима савременог живота и потреби наших грађана за мобилношћу, обезбедили смо им да документа потписују електронски коришћењем мобилне апликације и квалификованог сертификата у клауду. Ова услуга је бесплатна, а Србију сврстава раме уз раме са дигитално најразвијенијим државама у Европи. Вредност индекса онлајн услуга у овогодишњем извештају Уједињених нација позиционира Србију на високо 26. место у конкуренцији 193 државе чланице УН, односно испред високо развијених земаља као што су Канада, Швајцарска, Норвешка, као и испред већине чланица ЕУ. Оваква позиција у глобалном извештају представља и јасан сигнал домаћим, а посебно страним инвеститорима да смо успостављањем електронских услуга значајно олакшали пословање, повећали транспарентност, а тиме и смањили простор за корупцију.

Напори у области еУправе, осим што унапређују квалитет живота и пословања у Србији, чине нашу земљу и нашу управу ефикаснијом и зеленијом – електронски начин рада до сада је сачувао преко 40.000 одраслих стабала, 15 милиона kWh електричне енергије и скоро 200 милиона литара воде.

Увиђајући огроман потенцијал ИКТ за унапређење ефикасности јавне управе и квалитета живота грађана, од дигитализације смо очекивали пуно и пред е-Управу постављали амбициозне циљеве. Са несмањеним ентузијазмом, настављамо даље. Желимо да се још више дистанцирамо од папирних процедура, процедура које троше време, јер желимо државну управу која је грађанима доступна у сваком тренутку преко њихових мобилних телефона.

Реализацијом пројекта за успостављање електронске писарнице побољшаћемо комуникацију и координацију унутар управе и олакшати комуникацију грађана и привреде са органима и тиме обезбедити да лакше остварују своја права. Увођењем еПисарнице добијамо најсавременији алат који ће пратити сваки предмет и представку грађана и омогућити грађанима да у сваком тренутку провере докле се стигло у поступању са њиховим предметом. Очекујемо да електронска писарница додатно допринесе транспарентности управе и омогући јој да се у пуној мери стави у службу својих грађана.

Наставићемо да у јавној управи афирмишемо употребу електронског документа, електронског потписа и печата. Сваком имаоцу јавних овлашћења уручићемо електронски печат како би могао да издаје акта у електронском облику. Настојаћемо да омогућимо да се што већи број аката – извода, уверења, решења, одлука – доставља електронским путем, како бисмо еГрађанима омогућили да благовремено преузму акта чак и када нису код куће, када су на одмору или на службеном путу.

До сада је 1,5 милиона грађана регистрацијом својих налога на Порталу еУправа демонстрирало спремност и жељу да користи услуге електронским путем. У наредном периоду, желимо да више слушамо њих – желимо да их укључимо у пројектовање, да заједно осмишљавамо, креирамо и унапређујемо услуге тако да одговарају њиховим потребама. Желимо да грађани и привреда својим идејама, знањем и креативношћу допринесу даљем унапређењу наших дигиталних решења, портала и електронских услуга, а тиме и квалитету живота и пословања у Србији.

Морамо створити услове да се сви грађани Србије укључе у дигитално друштво. У том циљу, наставићемо да спроводимо пројекат изградње широкопојасне комуникационе инфраструктуре у руралним подручјима и повезујемо сеоска домаћинства, школе и друге јавне установе на широкопојасну мрежу. Брз и стабилан интернет ће унапредити квалитет живота у селима, подстаћи економски развој и обезбедити грађанима руралних подручја једнаке могућности за образовање, живот и рад.

Желимо да применом савремених метода и технологија омогућимо да градови Србије постану паметни градови, да наше урбане средине учинимо рационалнијим и економски, еколошки и социјално одрживијим. На пример, паметно осветљење може значајно да уштеди електричну енергију, гужве у саобраћају је могуће смањити паметним навођењем на оптималне руте и слободна паркинг места у реалном времену, инфраструктуру је могуће адекватније одржавати и раније детектовати потенцијалне проблеме и опасности захваљујући систему сензора. Да би паметни системи и решења могли да функционишу као једна целина, успоставићемо и модеран систем за подршку и управљање паметним градовима као централно место где се сливају сви подаци који се читавају са сензора, камера и остале опреме. Први град у коме ћемо пилотирати овај систем је Крагујевац, где се већ анализира потенцијал и модалитет примене паметних решења у области јавног превоза, паркинг сервиса, водовода и канализације, јавне расвете, одношења смећа, а планирано је да пројекат обухвати све градове у Србији.

У наредном периоду наставићемо да развијамо и прекограничне електронске услуге у оквиру иницијативе Отворени Балкан. Електронски идентитети грађана Северне Македоније, Албаније и Србије биће међусобно признати како бисмо омогућили и приступ првој електронској услузи у оквиру ове иницијативе – Слободан приступ тржишту рада. Грађани ће моћи да електронским путем поднесу захтев за слободан приступ тржишту рада и на тај начин себи обезбеде боравак и рад у земљи пријема, без било каквих додатних процедура.

Развој роботике и вештачке интелигенције

Када је, 2016. године, тадашња Влада Србије формирала Министарски савет за иновационо предузетништво и информационе технологије (ИТ), поставили смо циљ да за 5 година остваримо 1,5 милијарди нето извоза ИКТ услуга. Иако је тада тај циљ деловао изузетно амбициозно, са поносом могу да констатујем да ће ове године тај циљ бити не само остварен, већ и премашен. Наш извоз ИКТ услуга је сваке године све више растао, и данас очекујемо да ћемо до краја године остварити извоз од преко 2,6 милијарди евра, што је скоро 4 пута више него када смо пре шест година кренули са значајним улагањима у ИТ и иновације и 7 пута више него пре 10 година.

У протекле две године смо наставили да инвестирамо у иновациону инфраструктуру. Отворили смо нове зграде Електронског факултета у Нишу, Факултета организационих наука у Београду, као и другу фазу Научно-технолошког парка у Новом Саду. Купили смо, и у Државном дата центру у Крагујевцу сместили, суперкомпјутер најновије генерације са платформом за развој вештачке интелигенције (ВИ), док смо на Институту за молекуларну генетику и генетички инжењеринг отворили Центар за секвенцирање генома и биоинформатику.

Заједно са Светским економским форумом (WEF) отворили смо Центар за четврту индустријску револуцију – тек други такав центар у Европи, а 2021. године смо у Новом Саду отворили Институт за вештачку интелигенцију.

Током мандата ове Владе отворићемо и Научно-технолошки парк у Крушевцу, и проширићемо паркове у Чачку, Нишу и Београду, јер је број стартапа у овим градовима већ прерастао постојеће капацитете.

У протекле две године смо наставили да подстичемо и активности истраживања, развоја и креирања интелектуалне својине, и у том правцу усвојили изузетно важан порески подстицај по коме су запослени који раде на овим активностима ослобођени плаћања 70% пореза и доприноса на плате. Усвојили смо и нови Закон о иновационој делатности, и додатно смо проширили капацитете Фонда за иновациону делатност, као и улагања у иновације путем овог фонда. Много смо радили на повезивању свих грађана, јер само повезаност на брз и квалитетан интернет омогућава улазницу на глобално тржиште рада и боље услове живота свих наших грађана. Као што смо обећали 2020. године, све припреме су завршене за почетак изградње 1.500 км прве фазе мреже руралног широкопојасног интернета. Урађени су пројекти, прибављена решења о одобрењу за изградњу и потписан уговор за изградњу за првих 600 километара. Такође је расписан позив за преосталих 900 километара мреже у првој фази, а обезбеђено је финансирање за изградњу још 4.000 километара мреже у другој фази. Циљ нам је да до краја 2025. године читава Србија, свако место и свако село, има брз и квалитетан интернет. Ово је за нас такође мера равномерног регионалног развоја.

У Србији тренутно имамо 4 научно-технолошка парка и то у Београду, Новом Саду, Нишу и Чачку. Укупна инвестиција само у ове објекте износи више од 53 милиона евра, чиме јасно показујемо да су иновације и наука били и остају приоритет Владе. У оквиру мреже НТП у Републици Србији послује укупно 128 компанија, од тога 72 стартап и 56 технолошко-развијних, са укупно 1.785 запослених. У сету услуга које НТ паркови пружају, најважнијим се сматра приступ базама знања, почев од приступа кадровима кроз запошљавање и праксу,

преко приступа лабораторијској опреми, до заједничких истраживања. Без повезаности НТП са универзитетима, научним институтима и истраживачким лабораторијама, фирме које су лоциране у НТП не могу остварити успешан трансфер знања и технологија из истраживања у праксу.

Као што смо на почетку претходног мандата најавили, Србија је у претходне две године уложила значајне напоре за развој наших стартапа. Прошле године смо усвојили Стратегију развоја стартап екосистема до 2025. године, као и Акциони план за 2021–2022. годину који је до сада скоро у потпуности остварен. Новим Законом о иновационој делатности стартапи су постали део законодавног оквира Републике Србије, а обезбеђивањем додатних 15 милиона евра Фонду за иновациону делатност покренули смо и програм Serbia Ventures, којим држава инвестира у нове фондова предузетничког капитала. Прошле године смо подржали и Телеком Србија да покрене први алтернативни инвестициони фонд, а истовремено и први корпоративни фонд предузетничког капитала у земљи – TS Ventures. Овај фонд је добио мандат да у стартапе инвестира 25 милиона евра у наредних пет година.

Поред развоја фондова предузетничког капитала, уложили смо и у покретање стартап акцелератора, и први такав акцелератор под именом Катапулт, почео је да ради под окриљем Фонда за иновациону делатност. Овај акцелератор, осим финансијске и менторске подршке стартапима, подстиче и приватне инвестиције у ове иновативне младе компаније, чиме додатно развија инвестиционо окружење у Србији. У заједничкој сарадњи са међународним приватним и државним партнерима, покренуто је и неколико изузетно значајних пројеката за развој стартапа у Србији, међу којима су Стартек, Покрени идеју, Србија иновира, Рејзинг Стартс, Нинца акцелератор и други. Намеравамо да наставимо са овим активностима, тако да у Србији више не буде ниједног стартапа који нема приступ финансијама, менторској или стручној подршци.

Усвајањем Закона о дигиталној имовини крајем 2020. године, Србија је постала једна од водећих земаља Европе и света када је регулатива криптоекономије у питању, што је уз познату техничку експертизу наших инжењера довело до брзог и изузетно успешног развоја стартапа у овој области.

Након постављања развоја вештачке интелигенције као једног од приоритета у развоју модерних технологија, у претходне две године рада, Србија је на путу да постане више од регионалног лидера. Основна визија Владе Србије се није променила. Србија ће до 2026. године примењивати, развијати и имплементирати вештачку интелигенцију која ће допринети економском расту, запошљавању и бољем квалитету живота свих грађана Србије.

Желимо да наставимо трансформацију привреде и пословног окружења у водећу привреду у региону применом принципа и технологија базираних на вештачкој интелигенцији и роботизици. Грађанима желимо да применом истих обезбедимо боље животно и радно окружење. До 2026. године Србија ће постати земља са индустријама са високом додатом вредношћу, напредним екосистемима, решењима и услугама за грађане и предузећа заснована на производима и услугама „Made in Serbia”.

Када причамо о примени вештачке интелигенције, роботике и других технологија које је Србија узела за основу свог даљег развоја, ми не причамо само о трансформацији привреде него и здравства, јавних услуга, неге старих, квалитету ваздуха, чистијим рекама, очувању шума, пољопривреди, енергетици, задржавању младих у Србији, итд.

Студије указују да би ВИ у наредних 15 година могла да удвостручи годишње стопе глобалног економског раста, и то кроз унапређење продуктивности рада до чак 40%, стварање „паметних машина” и ширење иновација и иновативних решења у комбинацији са другим секторима економије. Такође, по прогнозама реномираних компанија McKinsey и PWC, 2030. године предвиђа се да ће 16–26% националног раста БДП-а бити засновано на бази ВИ.

Треба имати у виду да, када се прича о улагању у вештачку интелигенцију и роботичку, постоје два сегмента. Један је развој система вештачке интелигенције научним и развојним институтима у сарадњи са привредом и другим научним и развојним центрима. Други је улагање у њену примену унутар привреде и јавних сервиса. До сада је већина улагања била у научно-истраживачке институте и потребну инфраструктуру која треба да обезбеди основне услове развоја саме вештачке интелигенције и њене примене. Даље ћемо навести неке од пројеката које планирамо да спроведемо у следећем периоду који се очекује да стратешки утичу на нашу привреду, науку и квалитет живота грађана.

Да би што брже Србија могла да одговори на данашње изазове, а такође на изазове који долазе, Србија ће покренути креирање развојних програма базираних на вештачкој интелигенцији и роботички у следећим областима:

- Развојни програм за „зелени развој заснован на ИТ” – бавиће се развојем технологија које могу да помогну решавању есенцијалних проблема грађана и привреде, као што су чиста и алтернативна енергија, екологија (загађење ваздуха, река и земље), климатске промене и њихов утицај на здравствену заштиту, пољопривреду и заштиту шума и насеља. Овај програм је мултидисциплинаран у сваком погледу и далеко надмашује истраживања и развој у области вештачке интелигенције и роботике. У ове пројекте ће бити укључени експерти из свих области.
- Центар за транспортне системе и ауто индустрију – Србија има све више развојних центара и производње из области ауто индустрије. Овај центар ће имати задатке да развије и уведе решења која ће, уз помоћ вештачке интелигенције и роботике, омогућити нове сервисе и производе у ауто индустрији, заједно са партнерима као што су Continental, Stellantis, Siemens и други. Овај центар је регионално веома важан, јер је Србија регионални транспортни транзитни центар путничког и теретног саобраћаја и све имплементирани иновације ће директно утицати на целу Југоисточну и Централну Европу.
- Центар за примену вештачке интелигенције у клиничкој медицини – Ово је једна од најзначајних области зато што је директно везана за здравље грађана Србије. Институт за вештачку интелигенцију већ сарађује са различитим здравственим институцијама и истраживачким/научним центрима у Србији на програмима као што су: израда система дијагностике применом ВИ у ургентној медицини у области

кардиологије и неурологије; имплементација ВИ у анализи резултата ЕКГ-а; имплементација ВИ у анализи рендгена, СТ-а и магнетне резонанце ради откривања канцера и других злоћудних обољења; проналажење пацијената са ретким болестима код популација грађана Србије за које се до сада сматрало да нема терапија.

Поред наведених, ВИ и роботика ће се примењивати и у другим стратешким областима привреде и јавне управе Републике Србије. С обзиром на значајан број компанија које развијају ВИ у Србији, креирана је критична маса компанија са експертизом из домена роботизације, аутоматизације и предикативног одржавања процеса производње. У складу са тим ће и наредне активности бити усмерене ка промоцији, подстицајима Владе и унапређењу услова за раст и развој компанија из ове области.

Сматрамо реално остваривим да у току наредног мандата Србија постане регионални лидер у примени решења базираних на вештачкој интелигенцији у државној управи, индустрији, здравству и образовању. Све поменуто довешће до значајног повећања стандарда становништва, побољшања привредне структуре и повећања БДП.

2.5. Климатске промене и заштита животне средине

Одрживи развој, заштита животне средине и климатске промене остају битне теме и ми остајемо посвећена спровођењу циљева Зелене агенде у свим привредним гранама. Кључни ће нам бити сектори енергетике, саобраћаја, привреде, пољопривреде, управљања отпадом и отпадним водама, како би осигурали здраву животну средину. То са собом носи велика улагања.

У претходном периоду активно смо радили на припреми инфраструктурних пројекта из области заштите животне средине, а посебно кроз програм „Чиста Србија”. Само у оквиру прве фазе овог пројекта, до краја 2025. године биће завршено 26 постројења за пречишћавање отпадних вода у 16 локалних самоуправа. На овај начин ћемо само кроз овај пројекат у наредних неколико година изградити 4.992 км канализационе мреже. Инвестиције у системе сакупљања и прераде отпадних вода, као и сакупљања, третмана и поновног искоришћавања отпада, данас износе милијарде евра и подижу квалитет и стандард живота наших грађана у готово свим општинама и градовима.

Пројекти изградње регионалних депонија, трансфер станица и рециклажних дворишта, санација несанитарних депонија и чишћење дивљих депонија, чишћење историјског отпада, пресудни су за отклањање деценијских проблема у области управљања отпадом, и због тога ће бити један од приоритета Владе. Повећањем стопе рециклаже комуналног отпада, допринећемо решавању проблема прекомерног одлагања отпада на несанитарне депоније, смањити употребу примарних сировина и спречити загађење животне средине. Додатно, повећање стопе рециклаже значи и нова радна места, смањење трошкова производње и повезивање више грана привреде. Такође, изградња организованих депонија и постројења за пречишћавање отпадних вода може значити и додатни потенцијал за производњу електричне и топлотне енергије. Тиме ће бити подржани основни принципи одрживог развоја кроз производњу електричне енергије из обновљивих извора уз истовремено смањење отпада.

Током 2021. и 2022. године очишћено је преко 750 дивљих депонија у 77 општина и градова, а како би се спречило њихово даље настајање постављен је видео надзор на 35 локација у 14 локалних самоуправа. Поред тога, у претходне две године је извршено санирање, затварање и рекултивација 6 градских несанитарних депонија и то Прелићи у Чачку, Стањевине у Пријеполу, Осаоница у Трстенику, Совљак у Богатићу, Зајача код Лознице, а тренутно се ради депонија Друглићи у Прибоју. До краја 2023. године ћемо у Србији у потпуности очистити такозвани историјски отпад (опасни и неопасни) који је настао двехиљадитих година у фабрикама у стечају или у поступку приватизације. Ово је први пут да се спроводи оваква акција која има за циљ да се очисти сав отпад са свих локација и за сада је збринуто 6,1 тона опасног отпада на 17 локација. Ове активности се спроводе по свим прописаним стандардима уз надзор инспекције с обзиром на то да је прошло много година од његовог складиштења па се захтева посебна врста опреза приликом тих активности.

Јачањем институционалних капацитета на националном и локалном нивоу, као и капацитета предузећа за управљање отпадом и отпадним водама, омогућићемо бољу имплементацију законодавног оквира, спровођење инфраструктурних пројеката и правовремено постизање циљева у области управљања отпадом и отпадним водама.

Посебан значај имаће тема унапређење квалитета и заштите ваздуха, за шта је неопходна сарадња са различитим секторима, а нарочито са сектором транспорта и енергетике. Управо ће акценат ове Владе бити рад на доношењу, изменама и допунама закона који уређују ову област и обезбеђују наставак инвестирања у овој области.

Спровођењем неопходних реформи, улагањем у модернизацију и диверзификацију енергетског сектора, нарочито у време глобалне енергетске кризе, додатним развојем саобраћајне и енергетске инфраструктуре, системима за филтрирање и пречишћавање ваздуха, нарочито из великих индустријских постројења, омогућићемо да се два најзначајнија загађивача – саобраћај и производња енергије, у потпуности ускладе са задатим циљевима и плановима за смањење загађења ваздуха.

Наставићемо са улагањем у конкретне мере које су показале резултате: у пошумљавање, замену котлова у топланама, домаћинствима и јавним установама и њихов прелазак на алтернативна горива, и субвенционисање електричних и хибридних возила за смањење загађења из саобраћаја. Додатно, улагањем у проширење мреже за мониторинг ваздуха, допринећемо правовременом и транспарентном обавештавању наших грађана о квалитету ваздуха.

Прави показатељ визије Владе да решава проблем загађења ваздуха је то што смо само у последње две године спровели јавне конкурсе којима смо помогли да се у 2.182 домаћинстава изврши замена, реконструкција или санирање котларница, замени 66 котлова у градским топланама, пошуми 421 хектар у 38 јединица локалне самоуправе, субвенционише куповина 1.165 електричних и хибридних возила. Прошле године је засађено 150.000 садница, док ће ове године бити пошумљено 150 хектара са око 79.000 садница. Овим резултатима смо показали спремност за значајно побољшање квалитета

ваздуха, уз истовремено смањење емисије гасова са ефектом стаклене баште, али и снагу да у континуитету делујемо и у будућности.

У наредне две године биће уложено око 6 милиона евра из средстава ЕУ у побољшање система праћења квалитета ваздуха и вода. Пројектом вредним око 3 милиона евра, планирана је замена и постављање нових 17 аутоматских станица за мерење квалитета ваздуха, од којих ће 8 нових бити постављено у Лесковцу, Бору, Нишу, Косјерићу, Пожеги, Чачку, Инђији и Суботици. Унапређење постојеће мреже за праћење квалитета ваздуха у циљу боље покривености територије Републике Србије аутоматским станицама омогућиће обимније и квалитетније извештавање о ваздуху. Осталих 3 милиона евра биће уложено у пројекат развоја регионалних станица мониторинга вода на нивоу речних сливова (Нови Сад, Шабац, Рашка и Грделица) и опремање Националне лабораторије додатном опремом и инструментима за детекцију приоритетних хазардних супстанци. Имплементацијом овог пројекта повећаће се број водних тела на којима ће се спроводити мониторинг квалитета површинских и подземних вода и седимената, што ће омогућити правилно управљање водним ресурсима у Републици Србији и дефинисање потреба за будућим инвестицијама.

Од изузетне важности у овом смислу су и пројекти одсумпоравања димних гасова чије емисије утичу на квалитет амбијенталног ваздуха, а спроводе се на следећим блоковима термоелектрана: на ТЕ Никола Тесла А3-А6 (очекивана реализација: децембар 2022.) и ТЕ Никола Тесла Б1-Б2 (очекивана реализација: март 2024. године). Реализацијом ових пројеката, емисије сумпор-диоксида из наших највећих термоелектрана биће доведене на ниво прописан европском регулативом.

Влада Србије уложиће напоре да додатно повећа површине заштићених подручја, обезбеди развој функционалне еколошке мреже Републике Србије кроз управљање заштићеним подручјима и економско вредновање биодиверзитета. Од новембра 2020. године до данас повећан је удео површине под заштићеним подручјима на 707.754 хектара, односно на 8% укупне површине територије Републике Србије. Пред нама је и даље велики посао у циљу повећања површине под заштитом. Наш циљ је да достигнемо 9% до краја 2023. године.

Наставићемо још интензивније да штитимо наше природне ресурсе и биодиверзитет, у складу са преузетим међународним обавезама, по узору на један од кључних резултата у области заштите природе, а то је усвојени Закон о изменама и допунама Закона о заштити природе, којим је забрањена изградња свих типова хидроелектрана у заштићеним подручјима.

Како смо успешно започели са капиталним улагањима по први пут у заштићеним подручјима, тако ћемо наставити са реализацијом истих у још већем броју заштићених подручја на територији Републике Србије. Поред заштите природе и биодиверзитета, очување и заштита земљишта као природног ресурса нам је значајна, пре свега, јер нам земљиште обезбеђује храну.

Радићемо на унапређењу системског образовања у области заштите животне средине и међусекторске сарадње, које ће заједно подићи свест јавности о потреби заштите животне средине и смањењу утицаја климатских промена на политичком, привредном и друштвеном нивоу Републике Србије.

Први пут у Републици Србији донећемо закон који уређује област превенције великих удеса, а усаглашавање националног законодавства са прописима ЕУ из ове области, допринеће побољшању индустријске безбедности и ограничавању последица по здравље људи и животну средину.

Климатске промене представљају нашу реалност, нашу садашњост и један од најзначајнијих изазова са којим се суочава наша генерација. Последице климатских промена не редефинишу само друштвено-политичке, економске и еколошке системе, већ доводе у питање опстанак људске цивилизације као такве. Из тог разлога Влада ће наставити да ради на спровођењу политика за борбу против климатских промена.

У наредном периоду предстоји нам усвајање Стратегије нискоугљеничног развоја и Програма прилагођавања на измењене климатске услове, као и четири подзаконска акта. Усвајањем поменутих докумената потврђујемо одлучност да преузмемо обавезе које уводи ЕУ у оквиру Зелене агенде за Западни Балкан. Усвајањем Национално утврђеног доприноса смањењу емисија гасова са ефектом стаклене баште јасно смо дефинисали нашу посвећеност глобалном доприносу борбе против климатских промена за наредни период, како бисмо додатно ојачали интеграцију климатских промена у секторске политике и подстакли дијалог на ову тему, ставили смо у функцију Национални савет за климатске промене, саветодавно тело Владе које чине представници релевантних државних органа, академске заједнице као и цивилног друштва.

Применом Закона о климатским променама желимо да допринесемо повећању конкурентности домаће привреде на европском тржишту, да успоставимо основе за привлачење страних инвестиција и омогућимо зелену, нискоугљеничну трансформацију, као и праведну транзицију.

На том путу ка еколошкој транзицији која мора бити праведна за све, морамо радити сви заједно, држава кроз разне облике подстицаја, а нарочито у области иновација; привреда, која мора бити спремна за промене, јер поред дигиталне идемо и ка новој зеленој револуцији; и грађани, који ће променом својих навика знатно допринети очувању животне средине. Све то заједно допринеће ономе што је крајњи циљ зелене транзиције: да се стопирају климатске промене, очува биодиверзитет и спречи даље загађивање животне средине. Не смемо заборавити да су клима и природа нераскидиво повезане и истовремено пресудне за наш опстанак.

3. ДРУШТВЕНА И ДРЖАВНА СТАБИЛНОСТ СРБИЈЕ

3.1. Владавина права и реформа правосуђа

У области владавине права, Србија је у протекле две године остварила најзначајније резултате у протекле две деценије. О томе сведоче и последња два Годишња извештаја Европске комисије о напретку Србије, у којем је у оквиру свих области констатован одређени напредак.

Као један од најважнијих успеха и резултата у мандату претходне Владе Србије, без сумње се издваја процес измене највишег правног акта, Устава, у делу који се односи на правосуђе, а како би се обезбедила комплетна деполитизација правосуђа, повећала ефикасност судства и једнакост свих пред судовима Републике Србије. Измене Устава су рађене на транспарентан и инклузиван начина, у сарадњи са Венецијанском комисијом. У раду Радне групе за припрему измена Устава учествовали су представници Народне скупштине, Министарства правде, професори правних факултета, научних института и струковних удружења судија и јавних тужилаца. На више јавних слушања учествовали су: судије Уставног суда, судије, јавни тужиоци, чланови Високог савета судства, чланови Државног већа тужилаца, представници Правосудне академије и представници струковних удружења судија и јавних тужилаца, представници адвокатских комора, представници ЕУ, Савета Европе, ОЕБС и дипломатских мисија. Венецијанска комисија је на крају објавила мишљење у којем је изнета позитивна оцена коначне верзије измена Устава, констатујући да су све кључне препоруке или у потпуности спроведене или да су спроведене у складу са међународним стандардима. Акт о изменама и допунама Устава је потврђен на референдуму у јануару 2022. године, а посланици Народне скупштине Републике Србије прогласили су промене Устава на посебној седници 9. фебруара 2022. године.

Уставним изменама је ограничена улога политичких фактора при избору судија, председника судова, јавних тужилаца и њихових заменика, уз јачање владавине права и значајно унапређење правне сигурности система. Уставним амандманима је осигурана потпуна независност правосуђа, загарантована је сталност судијске функције и деполитизовано правосуђе. Промена Устава у делу који се односи на функционисање правосуђа је била једна од најзначајнијих активности на нашем европском путу, али – још важније – једна је од најважнијих ствари које смо урадили у протеклих 10 година за све грађане Републике Србије.

Након потврђивања измене Устава, Министарство правде је наставило рад на изради измена и допуна правосудних закона, у циљу усклађивања са новим Уставом Републике Србије. Министарство правде у континуитету комуницира са Венецијанском комисијом, која је у међувремену и дала позитивно мишљење на сет правосудних закона, и спроводи консултативни процес са представницима Високог савета судства, Државног већа тужилаца, Врховног касационог суда, Републичког јавног тужилаштва, Правосудне академије, Друштва судија Србије, Удружења тужилаца Србије и правних факултета.

Поред овога, како би унапредили ефикасност судства у Републици Србији, судови су на системски начин повећали број решених предмета у претходном периоду. Ово је резултат системских законских интервенција у извршном поступку, уједначавања судске праксе у

репетитивним предметима, као и повећаног ангажовања судија на решавању старих предмета. Упоредо, знатно је смањен број нерешених предмета у свим судовима у Републици Србији, као и примећен тренд смањења броја нерешених старих предмета у свим материјама. Током 2021. године, судови у Републици Србији решили су 2.415.672 предмета. У односу на 2020. годину, у 2021. години укупно је решено 401.843 предмета више. Уједно, у периоду од 2017. до 2021. године, број нерешених предмета у свим судовима у Србији је смањен за 412,849 (са 1,911,086 у 2017. на 1,498,237 на крају 2021. године). Најзад, бележимо снажан тренд смањења броја нерешених старих предмета у свим материјама – са 621,324 предмета 2019. године (и 382,646 предмета 2020. године) на 137,637 предмета на крају 2021. године

Уз велику и значајну подршку ЕУ развијен је једнообразни и централизован систем управљања предметима, а формула вредновања предмета по тежини је уведена у свим основним, вишим и привредним судовима у Србији.

Успостављен је механизам за праћење потпуне усклађености са судским одлукама кроз редовне кварталне заједничке састанке између председника Владе, председника Народне скупштине, министра правде, представника Високог савета судства и Државног савета тужилаца. Уједно, Високи савет судства је успоставио механизам за реаговање у случајевима недозвољеног утицаја на судство.

Правосудна академија спровела је програм обуке за инструкторе у областима независности судства, етике и интегритета судија и јавних тужилаца, као и спречавања непримерених утицаја на судство, а који је завршило 100 судија и јавних тужилаца.

Усвојени су Стратегија људских ресурса у правосуђу, Акциони план за имплементацију Стратегије развоја правосуђа за период 2020–2025. године, као и ИКТ стратегија за правосуђе за период 2022–2027.

3.2. Борба против организованог криминала

У периоду од 28. октобра 2020. до 9. септембра 2022. године, процесуирано је укупно 42 организоване криминалне групе (ОКГ) – 1 ОКГ за тешка убиства, отмице, дрогу, оружје и праће новца; 1 ОКГ због кривичних дела тешко убиство, злоупотреба службеног положаја, изазивање опште опасности и оружје; 14 ОКГ због дроге; 3 ОКГ због организовања проституције; 1 ОКГ због кријумчарења уметнина; 10 ОКГ за кријумчарење миграната; 9 ОКГ за кривична дела из области економског и финансијског криминала и корупције; 2 ОКГ за високотехнолошки криминал; 1 ОКГ због злоупотребе положаја одговорног лица и злоупотребе службеног положаја.

Током 2021. године, Управа криминалистичке полиције (УКП) и Безбедносно-информативна агенција (БИА) су, у сарадњи са Тужилаштвом за организовани криминал (ТОК), ухапсили 29 припадника ОКГ коју су предводили Вељко Беливук и Марко Миљковић, због постојања основане сумње да су извршили више кривичних дела убиства, изнуде, отмице и неовлашћене производње и ставаљања у промет опојних дрога. Хапшење ове групе је

изазвало убедљиво највећу пажњу јавности, јер су, између осталог, извршили серију монструозних и до сада незапамћених ликвидација.

Априла 2022. године, на територији Републике Србије ухапшено је 6 чланова ОКГ чији је организатор био Дарко Шарић. Они се терете за кривична дела тешко убиство, злоупотреба службеног положаја, изазивање опште опасности и недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја.

У протекле три године значајно је повећана количина заплених наркотика, а током 2021. године остварена је до сада рекордна заплена преко 8,7 тона опојних дрога. Тренд пораста заплених наркотика је настављен и током 2022. године.

У претходне две године реализовано је 23.994 заплена и одузето је преко 13,5 тона, око 431 литар, као и преко 1,8 милиона комада опојних дрога на територији Републике Србије. Највише је одузето марихуане (око 13 тона), затим око 358 килограма и око 359 литара синтетичких дрога, око 130 килограма хероина и око 60 кг кокаина. Такође, откривена је 101 илегална лабораторија за узгој марихуане и 181 плантажа-засада марихуане. У истом периоду, поднето је 18.012 кривичних пријава против 17.789 лица због извршених кривичних дела у вези са опојним дрогама.

Наставила се блиска и добра сарадња и заједничке оперативне акције са Европоллом, ДЕА, полицијама Шпаније, Немачке, Бугарске, Словеније, БиХ, Хрватске и Колумбије, на подручју Европе и Јужне Америке. У заједничким акцијама укупно је запленио 3.850 кг кокаина, прекинут је покушај кријумчарења 1.369 кг кокаина, запленио је 33,4 кг хероина, 3.206 кг марихуане, 33.856 стабљика марихуане и 7,9 кг хашиша, као и непокретна и покретна имовина у вредности од више стотина хиљада евра. Кроз ове акције и сталну сарадњу, Република Србија се још једном показала као поуздан партнер.

Министарство унутрашњих послова ће наставити да континуирано спроводи све активности усмерене на даље сузбијање свих облика организованог криминала, корупције, наркокриминала, укључујући и сузбијање транснационалног организованог криминала спровођењем међународних заједничких оперативних акција усмерених на откривање и хапшење чланова организованих криминалних група.

3.3. Борба против корупције

У периоду од 1. октобра 2020. до 9. септембра 2022. године, Одељење за борбу против корупције УКП, поднело је 978 кривичних пријава и 15 допуна кривичних пријава против 2.157 лица, од којих је 1.047 лица ухапшено, због извршених 2.201 кривичног дела и прибављене противправне имовинске користи у износу од 11.025.600.830 динара, као и причињене штете у износу од 11.471.868.192 динара.

У погледу пресуда у предметима корупције, судови опште надлежности у 2021. години донели 132 пресуде, што је 15,7% више у односу на 2020. годину. Истовремено, посебна одељења виших судова за сузбијање корупције су донела 271 пресуду, што је 38,9% више у односу на 2020. годину.

У случајевима кривичних поступака против извршилаца кривичних дела тзв. високе корупције, током 2020. године, тужилаштво за организовани криминал је покренуло истраге против 21 лица, док су паралелне финансијске истраге покренуте против 14 лица. Против 19 окривљених су подигнути оптужни акти због извршења ових кривичних дела. Оптужнице су покренуте против државног секретара у Министарству грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, помоћника министра за међународну сарадњу и европске интеграције у Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде, као и директора „Инфраструктура железнице Србије” а.д, као и директора Сектора за набавке и централно складиште и председника комисије за набавке у овом јавном предузећу.

Током 2020. године донете су правноснажне осуђујуће пресуде против бившег генералног директора ЈП „Путеви Србије”, председника Привредног суда у Зајечару, в.д. директора Завода за заштиту споменика културе Краљево, као и првостепене осуђујуће пресуде против председника Основног суда у Лозници, судије Основног суда у Лазаревцу и директора Агенцији за страна улагања и промоцију извоза (СИЕПА) и два службеника ове Агенције.

Током 2021. године, истраге су покренуте против 22 лица, док су паралелне финансијске истраге покренуте против 19 лица. Против 22 окривљених подигнути су оптужни акти због извршења ових кривичних дела. Подигнуте су оптужнице против бившег државног секретара у Министарству унутрашњих послова, помоћника министра у Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде, в.д. директора Јавног предузећа за подземну експлоатацију угља „Ресавица”, председника Прекршајног суда у Краљеву, начелника Одељења за управљање пројектима у Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде, бившег начелника Службе за специјалне истражне методе МУП-а, начелника Полицијске управе за Град Нови Сад, итд. У истом периоду покренуте су истраге против помоћника министра у Министарству просвете, науке и технолошког развоја, председника Комисије за јавне набавке у Министарству просвете, науке и технолошког развоја, бившег помоћника директора Управе царина, као и управника КПЗ Ниш. У првој половини ове године покренуте су истраге против 34 лица и оптужни акти против 10 лица због извршења кривичних дела са коруптивним елементом.

Крајем 2021. године, у Министарству унутрашњих послова је формирана радна група у оквиру које функционише 55 тимова за сузбијање кривичног дела Прање новца. Радна група је у сарадњи са надлежним тужилаштвима поднела укупно 30 кривичних пријава против 49 лица, од којих су 36 лица ухапшена, због основане сумње да су извршили 70 кривичних дела и остварили противправну имовинску корист у износу од 921.268.163 динара и причинили штету у износу од 771.492.330 динара.

3.4. Јачање одбрамбене моћи Србије

Република Србија је војно неутрална земља. Ово је наше чврсто опредељење, из ког разлога ћемо наставити са улагањем у Војску Србије, као и нашу наменску индустрију.

Војска Србије данас располаже са 14 модернизованих авиона МиГ-29, четири борбена хеликоптера Ми-35, пет транспортних Ми-17В-5, пет Х-145М, али и батеријом најсавременијег ПВО система „Панцир С1”. У претходним временима ловачка авијација задужена за надзор и контролу ваздушног простора, услед недостатка или неисправности ваздухоплова, у одређеним периодима пре 2012. године, није била у могућности да ангажује чак ни дежурну пару.

Јединице наше војске данас су опремљене са 30 модернизованих тенкова Т-72МС, 30 транспортера БРДМ-2МС, али и најсавременијим противоклопним системом „корнет”.

Данас је, у односу на пре 10 година, три пута већи број средстава која су развили наши домаћи војни институти и домаће фабрике, а која су уведена у наоружање Војске Србије. Након више од 30 година уговорена је серијска израда сложених борбених система из домаћег развоја, од модерлизованог дигиталног „огња”, преко модернизованог ПВО систем КУБ и ПАСАРС М-16, преко даљински управљане наоружане платформе ”Милош”, командно-извиђачко возило БОВ КиВ, МРАП-а. У току је и завршна фаза модернизације тенка М-84 и борбеног возила пешадије БВП М-80А.

Започели смо и нови циклус улагања у нашу војну индустрију. Донели смо одлуку да се додатних 100 милиона евра уложи, а уложићемо, у будућности, још стотине милиона евра у модернизацију наших капацитета. Ипак, да ми не бисмо због огромне потражње и значајног извоза остали без муниције и основних средстава, председник Републике Србије је потписао наредбу за све наше фабрике да 20% производа у сваком тренутку свега што произведемо у Србији мора да буде остављено у нашој земљи, за нашу војску.

Даље смо напредовали на листи Глобал Фајерпавер. Ове године, Србија је 61. војна сила од укупно 139 ранжираних земаља у свету. Ово је напредак од чак 28 места у односу на 2017. годину када смо се налазили на 89. месту.

Данас је припадник Војске Србије плаћен за 70% више него што је то био 2012. Примера ради, плата десетара у децембру 2012. године износила је 301 евра, а данас је плата десетара 506 евра. Од 1. јануара 2023. године, плате за војна лица биће увећане за 25% како би им показали да у овим изазовним временима посебно ценимо то што раде, али и да исказемо поштовање за оно што њихове породице подносе. Наставићемо, такође, да имплементирамо пројекат државне станоградње за службе безбедности, што је иницирао председник Републике Србије Александар Вучић, како би помогли нашим војницима и полицајцима да својим породицама обезбеде стан по знатно повољнијим ценама од тржишних. Захваљујући овом пројекту, у претходне две године је око 3.400 припадника снага безбедности решило своје стамбено питање.

3.5. Косово и Метохија

За нас, једнострано проглашена независност територије коју административно обухвата Аутономна покрајина Косово и Метохија није прихватљива. Наш циљ је нормализација односа са Приштином, која ће донети безбедност и просперитет свима на Косову и Метохији и сигурност читавом региону. На овом важном питању, Влада Републике Србије

све своје активности и потезе до детаља координира са председником Републике Србије Александром Вучићем и представницима српског народа на Косову и Метохији. Национално и политичко јединство по овом питању су наш апсолутни приоритет.

У претходне две године смо наставили да водимо политику заштите виталних националних интереса, очувања политичке стабилности на територији АП КиМ, наставка вођења преговора са Привременим институцијама самоуправе (ПИС) у Приштини под окриљем ЕУ, унапређења економског развоја и услова живота и економског оснаживања српског становништва на Косову и Метохији, као и наставка борбе за очување и повраћај узурпиране приватне и државне имовине и подршке повратку интерно расељених лица.

Остали смо доследни и одлучни у намери да обезбедимо испуњавање свих споразума који су договорени у Дијалогу, а пре свега, Бриселског споразума потписаног 2013. године. Инсистирамо на томе да је неопходно што пре предузети конкретне кораке ради успостављања Заједнице српских општина (ЗСО) и то на начин предвиђен Бриселским споразумом и Општим принципима из 2015. године. У периоду од октобра 2020. до септембра 2022. године, у оквиру преговарачког процеса са ПИС у Приштини одржано је 5 састанака на високом нивоу и 9 састанака на техничком нивоу, уз 8 састанака Радне групе за таблице.

Наставили смо рад на унапређењу животног стандарда Срба на Косову и Метохији. У претходне две године, завршили смо изградњу и реконструкцију 1.372 стамбене јединице, 80 кућа, испоручили помоћ у грађевинском материјалу за 856 домаћинстава и наставили изградњу повратничког насеља „Сунчана долина” у Звечану. У завршној фази су радови на изградњи здравствено-рекреативног комплекса „Рајска Бања” у Бањској. Започели смо реализацију пројеката два Клиничко болничка центра (КБЦ) – за изградњу новог КБЦ у Грачаници на око 6.000 м² у току је израда пројектно-техничке документације; радимо на санацији, реконструкцији и доградњи нових објеката Здравственог центра у Косовској Митровици. Изграђена је и опремљена најмодернија PCR лабораторија за тестирање на присуство коронавируса у оквиру Клиничко-болничког комплекса Косовска Митровица. Завршена је реконструкција и опремање 30 амбуланти у селима на целокупној територији АП Косово и Метохија. Расписани су конкурси за 607 нових радних места у здравству за све здравствене установе на АП Косово и Метохија које су у мрежи здравствених установа Републике Србије.

Завршена је изградња објекта и комплетно су опремљени објекти за потребе организовања рада издвојеног одељења Предшколске установе „Шарско лане” у селу Јажинце - општина Штрпце, селу Горње Кусце - општина Гњилане, селу Осојане - општина Исток, а у завршној фази је и изградња новог објекта вртића у Гораждевцу - општина Пећ. У селу Бабин Мост обезбеђен је и адекватно опремљен простор тако да, после много година, малишани Бабиног Моста похађају вртић. Изградња Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици је у току.

У току је и изградња водозавхвата и постројења за прераду воде „Болованка” Штрпце, која ће омогућити редовно снабдевање чистом и здравом пијаћом водом насеље Штрпце од око 4.500 становника.

Интерактивни мултимедијални центар у Косовској Митровици на површини од 2.404 м² је завршен и пуштен у рад, а покренуто је и 20 пројеката опремања, реконструкције и санације домова културе у Лепосавићу, Зубином Потоку, Грачаници, Шилову, Доњој Гуштерици и Косовској Каменици и Народне библиотеке у Грачаници.

У области развоја привреде, предузетништва и побољшања услова живота на подручју АП КиМ, финансирани су пројекти развоја привреде и предузетништва, реконструкције објеката од јавног значаја, путне и водоводно-канализационе инфраструктуре, односно уређења електроенергетског потенцијала и редовног снабдевања електричном енергијом. Подржано је преко 2.000 пољопривредних домаћинстава набавком преко 31.000 сорти садница воћа за преко 150 воћара, више десетина јединица ситне и крупне пољопривредне механизације и опреме за развој воћарства и подизање винограда, набавком око 200 крупних и ситних сточних грла, ископом бунара за потребе наводњавања пољопривредног земљишта, набавком 6.200 пакета опреме за развој пчеларства, али и улагањем средстава у развој прерађивачких делатности којима је омогућена реализација 125 пројеката, односно запошљавање 119 лица и оснивање 15 привредних субјеката.

Пружена је подршка развоју економије Епархије Рашко-Призренске и Косовско-Метохијске и суфинансирано је 42 пројекта. Обезбеђена су средства за конзерваторско-рестаураторске радове на цркви Богородице Љевишке, за изградњу објеката и реконструкцију постојећих конака у Грачаници, Будисавцима, Пећкој патријаршији, Дечанима, при цркви Преображења Господњег у Пасјану, у Кајкову, Пећи, Новом Бадовцу, Осојану, Брњаку, Косовом Пољу, Косовској Каменици и другим храмовима.

Настављено је пружање правне помоћи у погледу кривичних прогона против Срба на територији АП Косово и Метохија, као и у поступцима заштите имовине у 5.211 активних случајева. У погледу социјалних давања, наставили смо да пружамо помоћ породицама повратника, иако број повратничких породица остаје изузетно мали – у претходне две године кретао се од 325 до 480 породица.

Наша позиција по питању Косова и Метохије постаје све компликованија, а притисци све већи. Архитектура разговора које смо до сада имали, дијалог Београда и Приштине, под окриљем ЕУ, мења се готово суштински, предлогом две највеће европске силе, Немачке и Француске. С друге стране, проблеми на територији наше Аутономне покрајине КиМ, су такви да готово свакодневно имамо провокације Албанаца и нападе на Србије и њихову имовину.

Морамо да разговарамо, и увек смо желели да разговарамо, јер сматрамо да је разговор од животног значаја за Републику Србију, јер морамо да радимо и на помирењу са Албанцима и на томе да нормализујемо односе у сваком смислу. Нама као држави не преостаје ништа друго него да се позивамо на међународно јавно право и да будемо можда и једини који ће тога да се држе у потпуности.

Бескрајно смо захвални нашем народу на Косову и Метохији. Наставићемо пружамо подршку, у сваком смислу – политичком, хуманитарном, економском. Та подршка ће и кроз следећи буџет бити још већа него што је била у свим претходним буџетима.

3.6. Очување независности и самосталног одлучивања Србије

Наша политика је била и остаће – да будемо на европском путу, да чувамо своја традиционална пријатељства и да водимо самосталну и независну политику.

У периоду од октобра 2020. године до данас, упркос свим изазовима, Република Србија је у процесу приступања ЕУ отворила два кластера. На 12. Међувладиној конференцији о приступању Републике Србије Европској унији, 22. јуна 2021. године у Луксембургу, означен је званични почетак примене нове методологије и истовремено је констатовано да је Република Србија отворила Кластер 1 – Основе, имајући у виду да су у досадашњим преговорима отворена сва преговарачка поглавља у овом кластеру. На 13. Међувладиној конференцији, 14. децембра 2021. године у Бриселу, званично је отворен и Кластер 4 - Зелена агенда и одржива повезаност. Овим је укупан број отворених поглавља повећан на 22. Без обзира на изазове које имамо на овом путу, настављамо наш европски правац .

Поред овога, у периоду од формирања Владе, октобра 2020, Република Србија је закључила око 250 међународних споразума, меморандума и других међународно-правних докумената, од којих два стратешка партнерства – са Мађарском и са Египтом. Упркос значајним изазовима у протеклом периоду, забележене су интензивне спољнополитичке активности. У протекле две године имали смо прилику да угостимо велики број председника и шефова држава, као и велики број председника влада. Реализоване су бројне посете наших званичника страним државама, као и учешћа на бројним мултилатералним скуповима.

Република Србија је 11–12. октобра 2021. године организовала Комеморативни састанак поводом 60. годишњице прве конференције Покрета несврстаних земаља, на којем је учествовало 120 делегација.

Показали смо међународну солидарност у сложеним временима. Реализовали смо донације медицинске опреме и око милион доза вакцина против COVID-19 бројним државама у региону и Европи, али и на другим континентима, првенствено Африци. Донирали смо прехранбене производе (брашно, тестенине, со, уље, шећер) у укупним количинама од преко 300.000 тона низу угрожених држава у Африци и на Блиском истоку.

Влада Републике Србије и Министарство спољних послова су током претходне две године радили на институционалом ширењу и јачању мреже представништава Републике Србије. Од 2020. године отворена је амбасада у Акри, Културни центар у Пекингу и Конзуларна канцеларија у Валети. Започета је процедура отварања дипломатско-конзуларних представништава у Бахреину, Јордану и Зимбабвеу, и културно-информативних центара у Лондону и Скопљу. Са Мађарском се активно спроводи Меморандум о разумевању о заједничком коришћењу просторија дипломатско-конзуларних представништава две државе. Наше и мађарске дипломате заједнички користе објекте у Валети и Лусаки, а у процесу реализације је заједничко коришћење обајеката у Сантјагу и Харареу. У периоду од октобра 2020. године за потребе дипломатско-конзуларних представништава у својини прибављене су непокретности у Берну, Вашингтону, Њујорку и Бејруту.

Активно се радило на ширењу мреже почасних конзулата у свету – отворено је 11 почасних конзулата, на свим континентима, чиме је њихов укупан број порастао на 87. За 10 почасних конзулата је процедура отварања у финалној фази.

У последње две године успостављени су дипломатски односи са две државе – Соломоновим острвима и Источним Тимором, и започете су неопходне процедуре и активан рад на томе да се и са преосталих пет држава чланица УН, са којима то није учињено, успоставе дипломатски односи.

У оквиру пројекта „Свет у Србији” у последње две године стипендирано је укупно 427 студената из држава чланица и посматрача Покрета несврстаних земаља, при чему су у академској 2021/2022. години овим пројектом обухваћена 234 студента из 44 земље.

У претходном периоду смо на најбољи начин искористили позицију, значај и економску снагу Републике Србије у регионалним оквирима како бисмо допринели стабилизацији регионалних прилика и учврстили своју позицију мотора регионалног умрежавања, увезивања и подстицања сарадње. Унапређење добросуседске и узајамно корисне регионалне сарадње је представљало један од основних спољнополитичких приоритета земље и у том контексту, посебно су важни резултати које смо постигли у оквиру иницијативе „Отворени Балкан”.

Иницијатива „Отворени Балкан” базирана је на идеји функционисања јединственог економског простора региона Западног Балкана, односно на четири кључне слободе Европске уније - слобода кретања људи, капитала, роба и услуга. Реализација различитих мера у оквиру иницијативе Отворени Балкан је већ довела до повећања протока робе и људи, смањења трошкова пословања и подизања конкурентности. Велика предност иницијативе је што је она у потпуности иницирана и створена у региону те као таква представља аутохтони процес сарадње који не зависи од уплива других фактора и доказује да је сарадња на простору Западног Балкана могућа. У оквиру иницијативе „Отворени Балкан”, до сада је одржано 11 сусрета на високом нивоу, последњи у Београду, 2. септембра 2022. године, када је одржан и први међународни сајам вина „Винска визија Отворени Балкан”. У оквиру иницијативе је до сада потписано 18 докумената: 3 заједничке декларације, 6 меморандума о разумевању, 3 билатерална споразума и 6 трилатералних споразума.

Влада Србије је наставила да, у складу са општеприхваћеним међународним нормама и уставним и законским обавезама, показује посебан интерес за статус Срба и српског језика у државама региона и наставила је да инсистира на поштовању основних права, језика, идентитета, верске припадности и културног наслеђа Срба.

3.7. Друштвени дијалог и медији

Имајући у виду да је цивилно друштво један од најважнијих партнера у свим реформским и законодавним процесима, Влада Републике Србије је у циљу јачања отворености и инклузивности процеса доношења одлука, уложила значајне напоре у стварање услова за веће учешће цивилног друштва у процесу креирања јавних политика. Стратегија за

стварање подстицајног окружења за развој цивилног друштва у Републици Србији за период од 2022–2030. године, са пратећим Акционим планом за период од 2022-2023. године, усвојена је као свеобухватан документ јавне политике којим је утврђен правац сарадње јавне управе и цивилног друштва. Будућа Влада ће наставити рад на јачању сарадње са цивилним друштвом, кроз рад на формирању Савета за сарадњу са цивилним друштвом у широком консултативном процесу.

Претходни период обележио је добар партнерски однос и конструктиван дијалог Владе и Националних савета националних мањина у циљу унапређења положаја и заштите националних мањина, кроз рад на Акционом плану за остваривање права националних мањина и континуитет редовних заседања Републичког савета за националне мањине, а очекујем да се партнерски однос и сарадња наставе и у периоду пред нама.

Будући да Република Србија тежи јачању демократског инклузивног друштва у којем сви грађани уживају једнака права и имају једнаке могућности за остваривање својих потенцијала, Влада је посебну пажњу посветила борби против дискриминације, побољшању положаја Рома и родној равноправности, пре свега, успостављањем и јачањем институционалног, стртешког и правног оквира. Основали смо Координационо тело за унапређење положаја и социјално укључивање Рома и Ромкиња и праћење реализације Стратегије за њихово социјално укључивање за период од 2016. до 2025. године, уз учешће Националног савета ромске националне мањине. Под окриљем Координационог тела израђена је унапређена Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња 2022-2030, и пратећи Акциони план. Влада је у претходном периоду, кроз неколико програма намењених оснаживању младих Рома и формирањем посебног Одсека за Роме у оквиру Министарства за људска и мањинска права, радила на подстицању заступљености Рома и Ромкиња међу запосленима у јавној управи.

У области борбе против дискриминације, а са циљем изједначавања могућности за припаднике осетљивих група да на равноправној основи са другима уживају сва људска права и слободе, постигнут је значајан напредак у јачању законодавног и стратешког оквира усвајањем измена и допуна Закона о забрани дискриминације и Стратегије превенције и заштите од дискриминације за период од 2022. до 2030. године, са Акционим планом за њено спровођење за период 2022-2023. године.

Република Србија је у преходне две године наставила напредак на пољу родне равноправности, пре свега успостављањем доброг нормативног оквира. Усвојен је Закон о родној равноправности који свеобухватно и систематски уређује и јача институционалне механизме за очување и заштиту родне равноправности, а усвојене су и две изузетно важне стратегије у овој области: Стратегија за родну равноправност од 2021. до 2030. године са пратећим Акционим планом и Стратегија за превенцију и сузбијање насиља над женама у породичним и партнерским односима 2020-2025.

У области слободе медија и сарадње са медијским и новинарским удружењима, Влада Србије је у претходном мандату усвојила Акциони план за спровођење Медијске стратегије, који је израдила Радна група која је радила и Медијску стратегију, са учешћем представника медијских и новинарских удружења, и у партнерству Мисије ОЕБС, делегације ЕУ,

амбасаде Краљевине Норвешке и Фондације Конрад Аденауер. Формирана је и Радна група за праћење примене Акционог плана и његово спровођење је у току.

Приоритет у мандату нове Владе, у овој области, биће завршетак израде и усвајање измена и допуна Закона о јавном информисању и медијима, као и Закона о електронским медијима. Наш циљ је да тај посао наставимо и завршимо у партнерству са медијским и новинарским удружењима са којима смо радили и у претходном периоду.

Такође, формирана је Радна група за безбедност и заштиту новинара. Као резултат рада те Радне групе, и уз подршку партнера из међународних организација и амбасада, основана је *СОС линија* за пријаву напада и претњи упућених представницима медија, и покренута веб платформа *Безбедни новинар* која садржи све информације које се односе на безбедност и заштиту новинара. Такође, на предлог Радне групе новинари су били сврстани међу приоритетне групе за вакцинацију против вируса COVID-19.

Ова Радна група је, уз подршку ОЕБС, иницирала и пратила предлоге за измене Кривичног законика у циљу јачања безбедности и заштите новинара, чије усвајање очекујемо у оквиру ширих измена и допуна Кривичног закона.

Остајемо отворени за сарадњу са свим медијским и новинарским удружењима, јер само заједничким радом можемо да унапредимо безбедност и свеукупан положај новинара и медијских радника.

Нова Влада ће у свом мандату наставити да улаже даље напоре у креирање, а пре свега у спровођење политика, које ће омогућити равноправно учешће свих грађана у свим аспектима друштвеног, културног, политичког и економског живота, са посебном пажњом усмереном на осетљиве друштвене групе.

3.8. Социјална и популациона политика

У настојању да обезбедимо већу меру социјалне правде, успоставили смо регистар Социјална карта. Овај регистар осигурава непристрасност, као и бржу и ефикаснију реакцију државе у случају промена које утичу на социјално-економски статус грађана, а тиме омогућава и лакше остваривање права из области социјалне заштите.

Захваљујући Социјалним картама, овлашћена лица у надлежним службама дечје, борачко-инвалидске и социјалне заштите први пут могу аутоматски да извуку тачно оне податке о подносиоцу захтева, и са њим повезаним лицима, која су неопходна за одлучивање. Коришћење овог регистра је значајно скратило време чекања и обезбеђује да оном коме је потребна, помоћ стигне у најкраћем року.

Успостављање Социјалне карте је већ дало прве резултате. Захваљујући регистру, откривено је да је око 13.000 лица који су били корисници права или су учествовали у праву преминуло, чиме је спречено даље неоправдано трошење буџетских средстава. Утврђено је да је само једном лицу које је примало додаток и увећани додаток за помоћ и негу другог лица неоправдано исплаћено преко 2 милиона динара, будући да је корисник права

преминуо још 2001. године. За ову групу права пронађено је чак 1.303 случаја преминулих лица којима су до недавно исплаћивана новчана средства. Откривено је и да су исплаћивана средства за услугу смештаја лицу које је преминуло још 2010. године, тако да је неосновано исплаћено преко 5 милиона динара. Ови примери потврђују да је било неопходно обезбедити механизам за утврђивање релевантних чињеница за права и услуге у области социјалне заштите. У складу са законским овлашћењима службеници, по потреби, врше корекције донетих решења, а нова доносе тек након увида у податке које добијају кроз Социјалну карту. Ефекти увођења регистра тек ће бити видљиви по уштедама у буџету, али и у другим ресурсима, што ће омогућити и праведнију расподелу новчане и друге помоћи онима којима је помоћ заиста потребна.

Демографска слика Србије се мења деценијама уназад. Број становника се смањује у свим деловима земље осим у неколико великих градова. Влада је до сада уложила велики напор да се поправи демографска слика земље. Прво, програми подршке рађању су веома широки и издашни – регулисане су зараде за време породилског одсуства и одсуства ради неге детета, као и истовремено коришћење права на накнаду ове зараде и додатка за помоћ и негу другог лица. Од 1. јануара 2022. године, предвиђене су две нове мере популационе политике: право на новчана средства (до 20% вредности некретнине, а у максималном износу од 20.000 евра у динарској противвредности) за изградњу, учешће у куповини, односно куповину непокретности по основу рођења детета, што може остварити мајка за дете рођено 1. јануара 2022. године и касније; као и мера која се односи на висину родитељског додатка за прво дете у износу од 321.900 динара, као и право на једнократну помоћ у висини од 100.000 динара, што може остварити мајка која је остварила право на родитељски додаток за друго, односно треће дете рођено 1. јануара 2022. године и касније. Повећан је износ родитељског додатка и за друго дете – 285.544,04 динара у 24 месечне рате; за треће дете 1.713.264,24 динара, током 10 година; а за четврто дете 2.569.896,36 динара током 10 година. За реализацију права из овог закона је издвојено 22 милијарде динара више него раније, тако да се сада за финансијску подршку породици из буџета Републике Србије издваја близу 80 милијарди динара. Друго, развојем привреде смањен је подстицај за унутрашње и спољашње миграције. У том погледу, већ су видљиви позитивни резултати: раст просечне плате и стопе запослености, већа привлачност мањих и средњих градова за живот, улагања у ревитализацију села.

Циљ нове Владе је да се повећава наталитет, паметно управља миграцијама, тако да оне имају што мање негативних последица по наше друштво, и да се активирају људски ресурси свих оних који живе у Србији како би се пад броја становника што мање осетио. Да би се то постигло, Влада је предузела прве кораке. Најпре је успостављено ресорно министарство; а затим и тим за популациона питања при кабинету председника Владе. Подржана је израда Извештаја о људском развоју, који депопулацију анализира из перспектива различитих сектора, приказује важне резултате и даје препоруке. Као такав, представља оквир за нови стратешки приступ решавању питања депопулације у нашој земљи и оквир за рад. У току су консултације са различитим актерима на међународном, националном и локалном нивоу у циљу успостављања заједничког разумевања и изградње партнерстава за нове политике у овој области.

Влада намерава даље да предузме две кључне мере. Под један, подршка младима и младим родитељима на тржишту рада да лакше усклађују рад и родитељство. Ово ћемо реализовати

кроз унапређивање квалитета тржишта рада у погледу стабилности примања, квалитета послова, флексибилности рада, осигуравања високог степена радноправне заштите, што ће смањити подстицаје за миграције и повећати фертилитет. Под два, подршка развоју градова средње величине како би се они учинили привлачнијим за живот и како би се смањиле унутрашње миграције. Ово се остварује кроз равномерни регионални развој, који је кључ равномерног демографског развоја. Влада Србије стога намерава да развије инструмент за подршку локалним популационим политикама. Економски, инфраструктурни развој градова и општина, децентрализација и деконцентрација доприносе успоравању миграција и стварању подстицајног окружења за рађање.

3.9. Равномерни регионални развој

Интегрални развој даје општи оквир за напредак једног региона и локалних самоуправа кроз координирање рада локалних и републичких власти, а све у сврху побољшања квалитета живота житеља тог региона и привлачења нових посетилаца, узимајући у обзир услове, потенцијале и ресурсе једног краја. Током претходне две године, кренули смо са првим свеобухватним пројектима овог типа, који су показали ефикасност у реализацији и успешност у координацији, читавог спектра пројеката на једном ширем подручју – од инфраструктурне и комуналне, до еколошке, туристичке и културне ревитализације.

Министарство за бригу о селу је од свог формирања пре две године, успешно спровело четири програма укупне вредности 2 милијарде динара. Овим пројектима обухваћено је 1.527 села у 129 локалних самоуправа у Србији. Најзапаженији је био Програм доделе бесповратних средстава за куповину сеоске куће са окућницом, за који је издвојено 1,2 милијарде динара (1,2 милиона динара био је максималан износ по пријави). Укупно 1.101 сеоска кућа са окућницом купљена је средствима из овог програма, у преко 100 локалних самоуправа, чиме је обезбеђен дом на селу за близу 2.000 људи који имају 878 деце, 895 подносилаца пријаве остало је да живи на селу, а 202 прешло је из града у село. Просек година добитника кућа је 29,8.

Такође, већ пету годину успешно се спроводи Програм подршке развоју задругарства доделом бесповратних средстава за унапређење пословања задруга, за који је издвојено по 500 милиона динара обе године. Додељивано је 15 милиона динара за старе и 7,5 милиона динара за нове задруге. У 2021. години, 57 задруга добило је средства - 21 воћарска, 15 ратарских, 6 сточарских, 4 повртарске, 4 виноградарске, 4 пчеларске, 1 за прераду лековитог биља, 1 социјална и 1 туристичка (од 2017. године финансијски је помогнут рад 207 задруга). Од почетка спровођења овог програма формирано је преко 1.000 нових задруга док се у претходном периоду годишње гасило око 100 задруга, а нових скоро да није ни било.

Један од запаженијих програма, био је и Програм доделе бесповратних средстава за куповину минибусева за превоз сеоског становништва, за који је укупно издвојено 240 милиона динара за две године, за 35 локалних самоуправа. Овај вид превоза ће користити 3.800 путника дневно у 847 села Србије од укупно 1.508, која се налазе на територији ових 35 општина.

У области извора егзистенције на селу, поред задруга, у припреми је програм покретања привредних активности на селу усмерен ка обнови старих заната, нових заната, самосталних радњи, сеоског туризма и свих делатности које су потребне за нормално функционисање села.

У области друштвеног стандарда у изради је још и програм адаптације или реконструкције домова културе или задружних домова у селима у модерне, мултифункционалне објекте који ће сеоском становништву приближити здравствену заштиту, неопходне административне радње, културне садржаје и бити места за њихову социјализацију и друштвени живот (објекат са 5 целина – амбуланта са апотеком, општински/ поштански шалтер, сала биоскопског типа са позорницом, клуб за младе са интернет ћошком и клуб за пензионере).

Ипак, све оно што Влада ради – изградња путне и железничке инфраструктуре, подршка домаћим предузетницима и компанијама, довођење инвеститора и отварање нових радних места, изградња канализационе мреже, постројења за пречишћавање отпадних вода, санитарних депонија, унапређење здравствене инфраструктуре, децентрализација културе, промоција спорта и у најмањим локалним самоуправама, и све остало – све има за циљ да се Србија уједначено и равномерно развија, да млади остају у својим локалним срединама и заједно са нама их подижу и развијају.

ЗАКЉУЧАК

Поштовани народни посланици, за чланове будуће Владе Републике Србије предлажем:

1. Први потпредседник Владе, задужен за спољну политику и безбедност, министар спољних послова, Ивица Дачић
2. Потпредседник Владе, министар финансија, Синиша Мали
3. Потпредседник Владе, министар одбране, Милош Вучевић
4. Потпредседник Владе, министар културе, Маја Гојковић
5. Министар унутрашње и спољне трговине, Томислав Момировић
6. Министар привреде, Раде Баста
7. Министар пољопривреде, шумарства и водопривреде, Јелена Танасковић
8. Министар за заштиту животне средине, Ирена Вујовић
9. Министар грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, Горан Весић
10. Министар рударства и енергетике, Дубравка Ђедовић Негре
11. Министар правде, Маја Поповић
12. Министар за државну управу и локалну самоуправу, Александар Мартиновић
13. Министар за људска и мањинска права и друштвени дијалог, Томислав Жигманов
14. Министар унутрашњих послова, Братислав Гашић
15. Министар за европске интеграције, Тања Мишчевић
16. Министар просвете, Бранко Ружић
17. Министар за науку, иновације и технолошки развој, Јелена Беговић
18. Министар здравља, Даница Грујичић
19. Министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Никола Селаковић
20. Министар за бригу о породици и демографију, Дарија Кисић
21. Министар за туризам и омладину, Хусеин Мемић

22. Министар спорта, Зоран Гајић
23. Министар за бригу о селу, Милан Кркобабић
24. Министар за информисање и телекомуникације, Михаило Јовановић
25. Министар за јавна улагања, Марко Благојевић
26. Министар без портфеља, Новица Тончев
27. Министар без портфеља, Ђорђе Миличевић
28. Министар без портфеља, Един Ђерлек

Увек, у сваком тренутку, имајте на уму да нема веће части од тога да служите својој земљи и својим грађанима.

Коначно, желим да нагласим и да ова, 2022. година, није само година у којој је Србија изабрала председника Републике и указала незабележено поверење Александру Вучићу, који је тиме постао једини председник Србије који је два пута победио у првом кругу председничких избора, и то уз значајно већу подршку грађана за други мандат, и добијених скоро 2,3 милиона гласова грађана. Није само ни година у којој ће Србија добити нову Владу која ће земљу водити кроз кризна времена, већ је и година у којој подвлачимо црту након 10 година промена у Србији.

Пре 10 година, Србија је била економски уништена и поражена. Пољопривреда је била запуштена, индустрија распродата у бесцење. Инфраструктурни развој није постојао. Незапосленост је била преко 25%, а незапосленост младих преко 51%. У то време, наша земља се, по свим критеријумима, налазила на зачељу Западног Балкана. Јавни дуг је растао, а БДП падао. Напредни сектори попут развоја информационах технологија нису ни постојали, а чак и када смо ми рекли да је управо то наша развојна шанса. Србија се, пре 10 година, суочавала са огромном економском неизвесношћу, порастом незапослености и сиромаштва, и непостојањем перспективе за младе. Све ово створило је озбиљну политичку и општу друштвену нестабилност.

Грађани Србије су те 2012. године тражили промене и излаз из кризе. Грађани су тражили политичку и економску стабилност. Грађани су тражили од својих изабраних представника принципијелне ставове и национално одговорну политику, тражили су да се заштите национални интереси и стабилизује економија. Тражили су да се Србија спаси од пропадања.

Српска напредна странка (СНС) и коалиција окупљена око наше странке, преузела је, у тако тешким околностима, одговорност за Србију. Својим радом, заједно са грађанима и принципијелним односом према политичким партнерима, у претходних 10 година, донела је политичку стабилност. Од тада до данас, председник Републике, Александар Вучић, СНС

и наша коалиција, добијају од грађана снажан демократски легитимитет и подршку за спровођење политике осигурања мира, стабилности, дијалога и напретка.

Посвећеношћу, одлучношћу и вредним радом, Србија је кренула напред. Залагањем и храброшћу, уз огромно одрицање народа, Србија је поново изградила шансу за будуће генерације. Од земље краха, на корак од банкрота, дошли смо до друштва могућности. Српска напредна странка, под вођством Александра Вучића, спровела је реформе које су стабилизовале јавне финансије, привукле инвестиције и отвориле радна места.

У последњих 10 година, изградили смо и реконструисали 135 здравствених установа. Клинички центар Ниш, који смо отворили 2017. године, први је икада комплетно завршен клинички центар у историји Србије. Изградили смо око 350 км ауто-путева и санирали још око 3.200 км државне мреже путева – завршили изградњу комплетног Коридора 10, изградили ауто-пут до Паковраћа, започели изградњу Моравског коридора; реконструисали смо и изградили 856 км пруга – укључујући и прву брзу пругу у Србији, Београд – Нови Сад; отворили 4 научно-технолошка парка – у Београду, Новом Саду, Чачку и Нишу; основали 3 нова научна института – прве новоосноване научне институте након времена СФРЈ; након 10 година од затварања, поново смо отворили Музеј савремене уметности у Београду, а након 15 година Народни музеј; увели смо програмирање у школе, повезали све школе на интернет; основали Фонд за науку; више од 100 пута увећали буџет за филмску продукцију у Србији; променили Устав Србије како би обезбедили деполитизацију судства, како нам се никада више не би поновила 2009. година, увели најразвијенију електронску управу у региону; изградили два објекта Државног дата центра; и много других ствари у свим областима.

Ипак, политичка и економска стабилност су највећа тековина нашег вишегодишњег рада. Политичка стабилност нам је омогућила да се боримо за националне интересе нашег народа. Да нисмо достигли овај ниво политичке и економске стабилности не би било ни плана „Србија 2025”, не бисмо могли да обнављамо нашу војску, да доносимо суверене одлуке о будућности нашег народа, да штитимо наше културно и историјско наслеђе, да доносимо планове којима поспешујемо рађање и бригу о породици. Не бисмо имали успешну борбу против организованог криминала. Не бисмо могли да се укључимо у светску борбу за очување животне средине, а свакако не бисмо могли ни на адекватан начин да се упустимо у борбу за спасавање живота наших грађана у условима незапамћене глобалне пандемије изазване вирусом COVID-19.

Без политичке стабилности били бисмо још једна држава у проблемима, држава о којој, и у којој, не одлучују грађани те државе, већ стране силе, сходно својим интересима. Таквих је данас у свету, па чак и у нашем окружењу, превише. Политичка стабилност је у нашем случају предуслов за економску стабилност, а економска стабилност значи могућност за наше грађане да планирају своју будућност. Стабилност значи предвидљивост за нас данас и за нашу децу сутра.

Пре 10 година, просечна зарада у Републици Србији била је 330 евра. До краја ове године, просечна зарада прићи ће 700 евра. Овај тренд ће се наставити и 2023. године, са планираним повећањем плата у јавном сектору од 12,5%, док ће плате за војна лица,

официре, подофицире, бити увећане за 25%. У 10 година, више смо него дуплирали просечне плате у нашој земљи.

Пре 10 година, у Србији је било 1,86 милиона запослених. Данас у Србији имамо 2,3 милиона запоселних, што значи да смо у само 10 година отворили око 440.000 нових радних места. Незапосленост пре 10 година је била 25,9%. Данас је 8,9%.

Минимална зарада је пре 10 година износила 19.447 динара и то уз рекордну незапосленост од 25,9%. Од 1. јануара 2023. године, минимална зарада ће износити 40.020 динара.

Просечна пензија у Републици Србији ће, од 1. јануара 2023. године, са планираним повећањима од 1. новембра ове године и 1. јануара следеће године (кумулативно повећање износиће између 20,2% и 20,8%) бити око 320 евра. Просечна пензија пре 10 година, износила је 203 евра.

Извоз нашег ИКТ сектора ће ове године бити преко 2,5 милијарди евра, а 2012. године је био 375 милиона евра. За само 10 година, ми смо скоро 7 пута повећали извоз наше памети, знања и иновативности – и то само тако што смо веровали у наше људе, у њихово знање и таленат, и обезбедили им услове да раде.

Ове године, наш БДП ће бити око 60 милијарди евра. Пре само 10 година, 2012. године, био је 33,7 милијарди евра, што значи да смо за непуних 10 година створили близу 30 милијарди евра додатне, нове вредности за наше грађане. Ми смо, практично, за 10 година скоро дуплирали наш БДП!

Све ово је показатељ колико се Србија променила и колико је напредовала у последњих 10 година, упркос свим проблемима са којима се суочавала: миграторном кризом, поплавама, пандемијом корона вируса и сукобом светских размера у Украјини.

Ова Влада, и сви њени чланови, морају да схвате тежину свог задатка и бреме одговорности коју морају да понесу. У годинама пред нама, упркос свему, ми морамо да нађемо снаге и начина да сачувамо све оно што смо подизали и градили последњих година, и морамо да нађемо простор за Србију да настави да напредује, и ја сам убеђена да ће модерна, јака и слободна Србија наставити да побеђује.

За наш народ и за нашу Србију.

Живела Србија!